

UNG IDAG 2022

Ungas försörjning och
ekonomiska levnadsvillkor

© Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor (MUCF) 2022

Författare: Emma Thornström och Eric Helsing

Webb: www.mucf.se

Omslagsfoto: Mike Jones/Pexels

Övriga foton:

s. 11 Yan Krukov/Pexels

s. 16 Matheus Bertelli/Pexels

s. 18 Budgeron Basch/Pexels

s. 27 Nathan Dumlao/Unsplash

s. 28 Ketut Subiyanto/Pexels

s. 49 Antoni Shkraba/Pexels

s. 50 Flávio Santos/ Pexels

s.68 Kampus Production/Pexels

UNG IDAG 2022

Ungas försörjning och
ekonomiska levnadsvillkor

Förord

Målet för ungdomspolitiken är att alla unga ska ha goda levnadsvillkor, makt att forma sina liv och inflytande över samhällsutvecklingen. Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor har i uppdrag av regeringen att följa upp det ungdomspolitiska målet. Det görs bland annat genom en årlig rapport baserad på indikatorer för ungas levnadsvillkor som myndigheten följer.

En viktig förutsättning för att det ungdomspolitiska målet ska nås är att unga har goda ekonomiska levnadsvillkor. Möjlighet att försörja sig, att ha en trygg inkomst och tillräckliga ekonomiska resurser påverkar många andra delar av livet. I årets uppföljning har myndigheten därför valt att lyfta fram de indikatorer som rör ungas försörjning och ekonomiska levnadsvillkor. Covid-19-pandemin har tydligt påverkat ungas möjligheter att arbeta och andelen sysselsatta bland unga har minskat. Andelen arbetslösa ökade kraftigt, men har sedan åter minskat. De unga som står längre ifrån arbetsmarknaden riskerar dock att stanna i långa perioder utan arbete. Rapportens resultat visar att möjligheter till kontakter på arbetsmarknaden är viktiga för att unga ska komma ut i arbete.

Hur ungas ekonomiska situation har påverkats av covid-19-pandemin är svårare att beskriva idag. I resultaten av myndighetens nationella ungdomsenkät som genomfördes under våren 2021 syns exempelvis inga tydliga tecken på att de ekonomiska levnadsvillkoren försämrats för unga generellt jämfört med enkäten från 2018. Andelen som uppger att de är missnöjda med sin ekonomi är oförändrad och andelen som uppger att de har haft svårt att klara löpande utgifter har minskat. Men det är viktigt att fortsätta följa ungas ekonomiska levnadsvillkor och deras möjligheter till arbete under de kommande åren för att se hur olika grupper av unga påverkas. Det är tydligt att de ekonomiska levnadsvillkoren inte ser likadana ut för alla unga. Utrikes födda unga är exempelvis i större utsträckning arbetslösa och andelen som lever med låg ekonomisk standard eller har ekonomiskt bistånd är högre. Resultaten indikerar även att unga med funktionsnedsättning har sämre ekonomiska levnadsvillkor. Andelen som är missnöjda med sin ekonomi är exempelvis högre, liksom andelen som haft svårt att klara löpande utgifter. Ytterligare ett område där vi ser att ungas levnadsvillkor utvecklats på ett oroväckande sätt är antalet unga som har skulder hos Kronofogden och som ansökt om skuldsanering, samt antalet unga som hotas av vräkning och som blir vräkta.

Arbetet med rapporten har genomförts på avdelningen för utredning av Emma Thornström (uppdragsansvarig) och Eric Hellsing.

Lena Nyberg

Generaldirektör

Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor

Innehåll

Sammanfattning 8

1 Inledning 12

Undersökningens genomförande och redovisning 12

2 Unga i befolkningen 17

3 Bakgrund 19

Ungas försörjning och inkomster förändras med stigande ålder 19

Covid-19-pandemin kan få långvariga konsekvenser för ungas etablering på arbetsmarknaden 20

Ekonomiska levnadsvillkor skiljer sig inom ungdomsgruppen 21

Ungas ekonomi har samband med flera andra områden av livet 23

Unga med betalningsproblem 25

4 Ungas sysselsättning och försörjning 29

Unga ägnar sig i första hand åt studier 32

Fyra av tio unga är sysselsatta 34

Andelen arbetslösa ökade bland unga i spåren av covid-19-pandemin 41

Unga med sjukpenning, sjukersättning eller aktivitetsersättning 48

5 Ungas ekonomiska levnadsvillkor 51

Unga som lever med knappa ekonomiska resurser 53

Ungas uppfattning om sin ekonomi 55

Unga med betalningsproblem 63

6 Samlad bedömning av utmaningar 69

Viktigt att följa covid-19-pandemins effekter på ungas försörjning och ekonomi på längre sikt	69
Kontakter och nätverk är viktiga för att unga ska komma ut i arbete	70
Unga behöver trygga anställningsvillkor	71
Utrikes födda unga har fortsatt sämre ekonomiska levnadsvillkor	72
Tydliga signaler om en svårare situation för unga med funktionsnedsättning	72
Oroande utveckling av unga med skulder och betalningsproblem	73

7 Myndighetens bedömningar och förslag 74

Viktigt att fortsätta följa effekterna av covid-19-pandemin för ungas ekonomiska levnadsvillkor	74
Ge unga som står längre ifrån arbetsmarknaden ökade möjligheter att skapa kontakter genom sommarjobb	76
Behov av kunskap om unga med psykisk ohälsa och funktionsnedsättningar som varken arbetar eller studerar	78
Utred möjligheter för ett ekonomiskt stöd för ungas fritidsaktiviteter	80

8 Referenser 82

9 Bilaga 1 Nationella ungdomsenkäten 88

Sammanfattning

Den här rapporten är en del av Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågors (MUCF) uppföljning av det ungdomspolitiska målet. Den utgår ifrån de indikatorer över ungas levnadsvillkor som myndigheten följer. Dessa publiceras på webbplatsen ungidag.se och kompletteras varje år med en rapport. I årets rapport har myndigheten valt att lyfta fram och redovisa utvecklingen för de indikatorer som rör ungas försörjning, ungas ekonomiska levnadsvillkor samt unga med ekonomiska svårigheter. Nedan redovisas de huvudsakliga resultaten från varje kapitel.

Kapitlet om ungas sysselsättning och försörjning visar att

- 39,4 procent av unga i åldern 15–24 år var sysselsatta år 2020, andelen har minskat jämfört med 2019. Andelen anställda med en tidsbegränsad anställning är betydligt större bland unga än i andra åldersgrupper. Det är också vanligt att unga arbetar deltid och andelen är större bland tjejer jämfört med killar.
- Det är vanligt att unga fått sitt nuvarande arbete genom egna kontakter. Det har skett en ökning av andelen unga som fått arbete genom att söka en utannonserad tjänst. Det är ungefär lika vanligt som att unga fått sitt arbete genom att själva ha tagit kontakt med arbetsplatsen, men andelen som fått sitt jobb på det sättet har minskat. Andelen unga som uppger att de har fått sitt jobb genom kommunen eller Arbetsförmedlingen är lägre.
- 74,4 procent av unga i åldern 16–25 år har erfarenhet av sommarjobb, antingen från senaste eller tidigare somrar. Det är vanligare att ungdomar som är födda i Sverige haft ett sommarjobb jämfört med utrikes födda unga. Det är en betydligt högre andel utrikes födda som uppger att de sökt men aldrig fått sommarjobb. Det är en lägre andel unga med funktionsnedsättning som haft ett sommarjobb och det är vanligare att unga med funktionsnedsättning aldrig sökt något sommarjobb.
- Andelen unga som driver företag är låg, år 2020 var den 1,6 procent. Andelen har varit stabil under lång tid.
- Andelen unga som är arbetslösa ökade under 2020 som en konsekvens av covid-19-pandemin. Men under 2021 har andelen åter minskat något, från 11,4 procent till 9,7 procent. Andelen unga som är arbetslösa mer än 90 dagar har minskat marginellt från 6,3 procent till 6,1 procent. Mediantiden i arbetslöshet bland unga i åldern 16–24 år har ökat kraftigt, från 110 dagar år 2020 till 245 dagar år 2021.
- Andelen unga i åldern 16–24 år som varken arbetar eller studerar (Uvas) uppgick under 2019 till 6,2 procent. Det är en högre andel utrikes födda unga som varken arbetar eller studerar än vad som är fallet bland inrikes födda. Sedan 2009 har dock andelen i Uvas-gruppen minskat mer bland utrikes födda än bland inrikes födda, vilket innebär att skillnaden mellan grupperna minskat över tid.

- Under 2020 var antalet unga i åldern 16–24 år som någon gång under året haft aktivitetsersättning, sjukersättning eller sjukpenning 48 per 1 000 försäkrade. Antalet har varit något större bland tjejer jämfört med killar under hela perioden från 2012.

Kapitlet om ungas ekonomiska levnadsvillkor visar att

- År 2021 uppgav 22,4 procent av unga i åldern 16–25 år att de var missnöjda med sin ekonomi, andelen har inte förändrats jämfört med 2018. Andelen var under 2021 något högre bland tjejer än bland killar. Andelen som är missnöjda med sin ekonomi är högre bland unga i de äldre åldrarna 20–25 år, bland utrikes födda unga samt bland unga med funktionsnedsättning.
- Nästan hälften bland unga i åldern 16–25 år uppger att de under det senaste året har fått ekonomisk hjälp av föräldrar eller närstående år 2021. Andelen har dock minskat över tid. Andelen är högre bland utrikes födda unga, samt bland unga med funktionsnedsättning. 6 procent av unga i åldern 16–25 år uppger att de inte har möjlighet att få ekonomisk hjälp av föräldrar eller närstående. Andelen är högre bland utrikes födda unga samt bland unga i åldrarna 20–25 år.
- År 2021 uppgav 17,1 procent av unga i åldern 16–25 år att de vid ett eller flera tillfällen under det senaste året har haft svårt att klara sina löpande utgifter för mat, hyra räkningar med mera. Andelen har minskat jämfört med 2018 och är nu på den lägsta nivå som uppmäts sedan 2006. Andelen är betydligt högre i åldersgruppen 20–25 år, bland utrikes födda unga samt bland unga med funktionsnedsättning. I samtliga dessa grupper är det en högre andel som haft svårigheter flera gånger under senaste året.
- 26 procent av unga i åldern 20–24 år levde med låg ekonomisk standard år 2019. Det är stora skillnader bland unga beroende på födelseland, andelen med låg ekonomisk standard var 40 procent bland utrikes födda unga jämfört med 22 procent bland inrikes födda.
- År 2020 var andelen bland unga i åldern 18–24 år som har ekonomiskt bistånd knappt 7 procent. Bland unga som är utrikesfödda är andelen som fått ekonomiskt bistånd betydligt högre än bland inrikes födda, under 2020 var andelen 20 respektive 3 procent.
- År 2020 var 53 098 unga i åldern 18–24 år svaranden i en eller flera ansökningar om betalningsförelägganden. Antalet minskade mellan 2012 och 2016, men har därefter varit högre igen. Antalet har varit något större bland killar jämfört med tjejer under hela perioden. Samma år hade 20 774 unga i åldern 18–24 år skulder för indrivning hos Kronofogden. Antalet unga med skulder för indrivning minskade mellan 2012 och 2019, men har sedan åter ökat. Det är vanligare att killar har skulder för indrivning jämfört med tjejer.
- År 2020 vräktes 164 unga från sin bostad, av dessa var 122 killar och 42 tjejer. Samma år hotades 487 unga av vräkning, av dessa var 341 killar och 146 tjejer. Både antalet unga som hotas av vräkning och som vräks har tidigare minskat, men har åter ökat.

Sammanfattningsvis lyfts ett antal resultat som särskilt viktiga

- Risken att unga som står längre ifrån ett arbete drabbas långvarigt som en konsekvens av de senaste årens covid-19-pandemi.
- Vikten av personliga kontakter för ungas möjligheter att få jobb.
- Den relativt höga andel unga som har tidsbegränsade anställningar och korta deltidsanställningar. För de unga som arbetar för att försörja sig kan sådana anställningar innebära en otrygg ekonomisk situation.
- Skillnader i ekonomiska levnadsvillkor mellan olika grupper av unga, där utrikes födda unga och unga med funktionsnedsättning är två grupper som har en svårare situation.
- Utvecklingen av antalet unga som har skulder redan tidigt i livet, samt det stora antalet unga som ansöker om skuldsanering.

Inledning

Regeringens ungdomspolitiska mål är att alla unga ska ha goda levnadsvillkor, makt att forma sina liv och inflytande över samhällsutvecklingen (Regeringens proposition 2013/14:191). Sedan 2021 har Sverige en ny ungdomspolitisk skrivelse som pekar ut riktningen för ungdomspolitiken under de kommande åren. Skrivelsen visar på vikten av att unga har möjlighet att försörja sig. En god och trygg ekonomisk situation är en viktig förutsättning för att unga ska ha goda levnadsvillkor inom många andra områden av livet och för att de ska ha makt att forma sina liv. Skrivelsen beskriver både vikten av att unga har möjligheter till en egen inkomst och möjlighet att försörja sig själva och även vikten av att de inte börjar sitt liv med skulder som kan utgöra ett hinder för framtida möjligheter (Regeringen 2020/21:105).

Med den här rapporten vill MUCF ge en bild av ungas ekonomiska levnadsvillkor och utmaningar kopplade till dessa. Myndigheten vill beskriva hur dessa har förändrats över tid samt lyfta fram skillnader i ekonomiska levnadsvillkor mellan olika grupper av unga.

Rapporten utgår ifrån de indikatorer för ungas levnadsvillkor som myndigheten följer inom ramen för det ungdomspolitiska uppföljningssystemet. Dessa samlas ifrån 11 olika myndigheter. Samtliga finns tillgängliga på webbplatsen ungdomag.se, där de presenteras under sex olika teman:

- arbete och boende
- ekonomisk och social utsatthet
- fysisk och psykisk hälsa
- inflytande och representation
- kultur och fritid
- utbildning.

Undersökningens genomförande och redovisning

De indikatorer som ligger till grund för rapporten berör huvudsakligen perioden 2011 till 2020. När ungas levnadsvillkor följs upp genom statistik, från både register och enkäter, finns det en naturlig eftersläpning i de uppgifter som är senast tillgängliga. Under de senaste åren har ungas levnadsvillkor påverkats av covid-19-pandemin. Den har inneburit förändringar i ungas levnadsvillkor som ännu inte syns i alla de indikatorer myndigheten följer. Flera av de viktigaste utmaningarna i denna rapport har dock funnits under lång tid, och covid-19-pandemin har inneburit att de unga som redan tidigare mötte större utmaningar nu riskerar att drabbas ytterligare.

MUCF följer flera olika indikatorer som tillsammans ger en bild av ungas försörjning och ekonomiska levnadsvillkor. En del av dessa relaterar till ungas möjlighet att ha egna inkomster genom arbete, andra syftar till att ge en bild av ungas ekonomiska levnadsvillkor. Exempelvis följer myndigheten andelen unga som är arbetslösa, som varken arbetar eller studerar, eller som har låg ekonomisk

standard eller ekonomiskt bistånd. Myndigheten följer även indikatorer som visar på unga som har betalningsproblem, skulder hos Kronofogden eller som hotas av vräkning. Indikatorerna i 2022 års rapport kommer från Arbetsförmedlingen, Centrala studiestödsnämnden (CSN), Försäkringskassan, Kronofogdemyndigheten, Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor (MUCF), Socialstyrelsen samt Statistiska centralbyrån (SCB).

Utöver de indikatorer som finns tillgängliga på ungidag.se bygger rapporten på resultat från MUCF:s nationella ungdomsenkät som rör ungas ekonomi. Dessa redovisas inte på webbplatsen ungidag.se. Den nationella ungdomsenkäten är en återkommande enkätundersökning som har gått ut till unga i åldersgruppen 16–25 år ungefär vart tredje år sedan 2004. Den senaste undersökningen genomfördes våren 2021, då enkäter skickades ut till ett obundet slumpmässigt urval av 12 000 unga. Svarsfrekvensen för undersökningen år 2021 är 50 procent. Resultaten från undersökningen är generaliserbara till gruppen unga i stort. En mer utförlig beskrivning av enkäten och undersökningens genomförande finns i bilaga 1.

Begrepp och resultatredovisning i rapporten

Resultat från urvalsundersökningar som visar på skillnader mellan olika grupper av unga eller över tid diskuteras enbart i löptext om skillnaderna är statistiskt säkerställda.¹ I figurerna förekommer både resultat där skillnaden mellan olika grupper av unga är statistiskt säkerställd och resultat där det inte finns en statistiskt säkerställd skillnad mellan hur olika grupper svarat.

Det ungdomspolitiska målet gäller alla unga mellan 13 och 25 år. Eftersom indikatorerna för ungas levnadsvillkor kommer från flera olika myndigheter och undersökningar kan det åldersintervall som presenteras variera. De flesta indikatorer berör unga mellan 16 och 24 år, men vissa indikatorer avser andra åldersintervall. Vilket åldersintervall som avses för respektive indikator redovisas i anslutning till den indikator det gäller.

Samtliga indikatorer finns tillgängliga på webbplatsen ungidag.se. Där finns samtliga data presenterade tillsammans med beskrivningar av uppgifternas källa samt information om vilka unga som går att följa. De indikatorer som används för att följa ungas levnadsvillkor går att bryta ner på olika undergrupper, som till exempel

- tjejer/killar
- inrikes/utrikes födda
- svensk/utländsk bakgrund
- yngre/äldre åldersgrupper
- unga/vuxen jämförelsegrupp
- kommun/län.

¹ För tidsserierna har 95-procentiga konfidensintervall tagits fram. Principen är att konfidensintervallet för de olika värdena inte får överlappa varandra för att vi ska säga att det finns en säkerställd skillnad. Vårt sätt att pröva den statistiska signifikansen för tidsserierna baserar sig på konfidensintervall för två olika värden var för sig, prövningen är i själva verket strängare än 95-procentnivån.

Eftersom indikatorerna grundas i flera olika källor, från olika myndigheter skiljer sig möjligheterna att följa olika grupper av unga åt. I denna rapport bryts gruppen unga ner utifrån kön, åldersgrupper samt födelseland. Unga är inte en homogen grupp, den innefattar individer som alla kan ha vitt skilda möjligheter, förutsättningar och utmaningar. Självklart finns det flera andra perspektiv som är relevanta att använda vid analyser av ungas levnadsvillkor, exempelvis socioekonomisk bakgrund, föräldrars utbildningsnivå, var i landet unga bor och så vidare. Dessa analyseras dock inte i denna rapport. I de analyser som gjorts av myndighetens nationella ungdomsenkät redovisas även resultat för unga som uppgett att de har en funktionsnedsättning.

Läsanvisningar

Rapporten är indelad i sju kapitel.

- I **kapitel ett** beskriver vi bakgrunden till rapporten och hur den är upplagd, hur olika begrepp definieras samt ger en kort beskrivning av metoden.
- I **kapitel två** ges en kort beskrivning av ungdomsgruppen i befolkningen.
- I **kapitel tre** ges en kortfattad bakgrund till de områden som rapporten berör.
- I **kapitel fyra** beskriver vi ungas möjligheter att etablera sig på arbetsmarknaden samt deras anställningsformer och erfarenheter av arbetslöshet. Här beskrivs även utvecklingen av unga som har sin försörjning från olika former av sociala ersättningar och bidrag.
- I **kapitel fem** beskriver vi unga som lever med svårare ekonomiska levnadsvillkor, som har låg ekonomisk standard eller ekonomiskt bistånd. Här beskrivs hur unga själva ser på sin ekonomi och sina möjligheter att få ekonomiskt stöd från sin omgivning. Slutligen redovisas de indikatorer som rör unga med betalningsproblem och skulder, samt de som hotas av vräkning eller blivit vräkta.
- I **kapitel sex** ges en sammanfattande diskussion av resultaten.
- I **kapitel sju** redogör vi för myndighetens bedömningar och förslag.

Definitioner av de grupper av unga som följs upp i rapporten

Tjej/Kille

När resultatet redovisas uppdelat på kön används begreppen tjejer och killar. Med tjejer och killar avses antingen juridiskt kön, eller det kön som unga själva har identifierat att de har. Båda sätten att identifiera kön förekommer i denna rapport. Det beror på att indikatorerna som används kommer från olika källor, och kan ha sin grund i exempelvis både register- och enkätundersökningar. I statistik som baseras på registerdata avses juridiskt kön. I statistik som baseras på nationella ungdomsenkäten avses det kön som unga själva har valt.

Åldersgrupper

De flesta indikatorer berör unga mellan 16 och 24 år, men åldersintervallen varierar något mellan olika källor. Vilka åldrar som avses anges i relation till respektive indikator. I de fall det är möjligt att göra jämförelser för unga i olika åldersgrupper har sådana jämförelser gjorts, i de flesta fall mellan åldersgrupperna 16–19 år och 20–24 år. Möjligheten att jämföra unga med den övriga befolkningen skiljer sig något mellan olika indikatorer. I de fall sådana möjligheter finns kan jämförelser göras med åldersgrupperna 25–29 år och 30–64 år.

Utrikes född/Inrikes född

Med inrikes födda avses personer födda i Sverige. Utrikes födda är personer födda utomlands.

Unga med funktionsnedsättning

Med unga med funktionsnedsättning avses i rapporten personer som själva identifierat att de har någon funktionsnedsättning eller långvarig sjukdom som innebär svårigheter i vardagen. Unga med funktionsnedsättning är en heterogen grupp, de har olika förutsättningar att besvara den enkät som resultaten bygger på. Resultaten i rapporten ska tolkas med försiktighet eftersom de inte är generaliserbara till alla unga med funktionsnedsättning eller långvarig sjukdom i Sverige. Resultaten ger däremot tydliga indikationer på hur unga med funktionsnedsättning själva upplever sina ekonomiska levnadsvillkor.

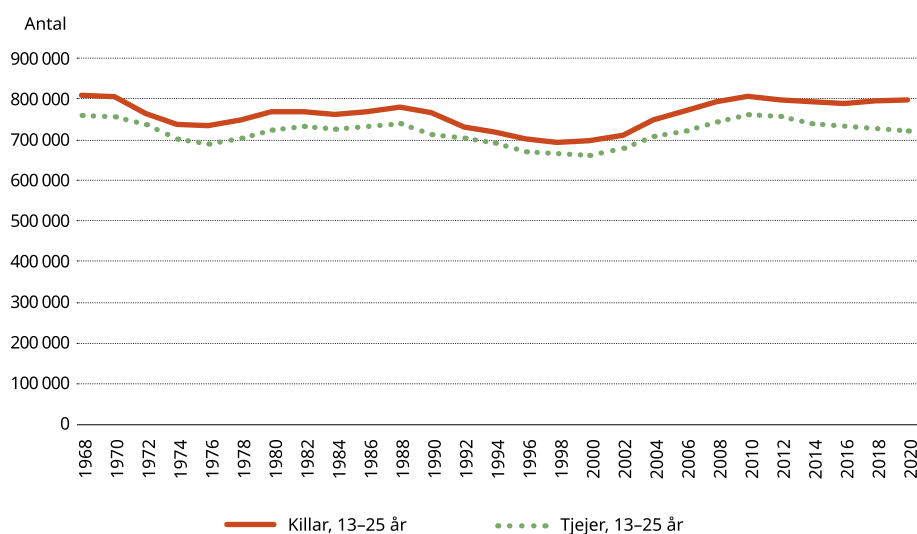
2

Unga i befolkningen

År 2020 var drygt 1,5 miljoner i Sveriges befolkning i åldrarna 13–25 år och ingick därmed bland de unga som det ungdomspolitiska målet rör. Antalet unga ökade under tidigt 2000-tal men började åter minska efter år 2010. Sedan 2015 har dock antalet varit relativt stabilt i befolkningen. År 2020 utgjorde unga omkring 15 procent av befolkningen, andelen har minskat över tid.

Att göra förutsägelser om hur folkmängden utvecklas i framtiden är svårt, bland annat eftersom utvecklingen är beroende av antalet som flyttar in eller ut ur landet. Enligt SCB:s senaste befolkningsframskrivning förväntas antalet unga öka under de kommande tio åren till att vara knappt 1,7 miljoner år 2030.

Figur 2.1 Utveckling av antal unga i befolkningen, efter kön, 13-25 år, 1968-2020. Antal.

Källa: SCB

År 2020 var antalet unga något större i flera av de yngre åldrarna i gruppen, strax över 13 år, samt i den allra äldsta årskullen 25 år. Andelen killar har sedan slutet av 1960-talet varit större än andelen tjejer, men skillnaden har ökat sedan mitten av 2010-talet. Skillnaden syns i samtliga årskullar inom gruppen, men är störst i åldrarna över 20 år. Unga som är utrikesfödda utgör 20 procent av ungdomsgruppen år 2020, andelen har ökat över tid. Andelen utrikesfödda är störst i åldrarna över 20 år.

3

Bakgrund

I det här kapitlet beskriver vi kortfattat en del av den kunskap som finns relaterat till ungas försörjning och ekonomiska levnadsvillkor. Syftet är inte att ge en heltäckande bild, utan att ge en kort bakgrund för att rama in de resultat som redovisas i kommande kapitel. Kapitlet inleds med en bild av hur ungas försörjning förändras under ungdomstiden. Den ger sedan en bild av hur ekonomisk utsatthet kan skilja sig mellan olika grupper av unga och vilka konsekvenser ekonomisk utsatthet kan ha i ungas liv. Slutligen sammanfattas en del kunskap som rör unga som har betalningsproblem och skuldsättning.

Ungas försörjning och inkomster förändras med stigande ålder

För unga i åldrarna 13–25 år kommer livet att förändras på ett omvälvande sätt i takt med att de blir äldre. Försörjningen kommer att förändras liksom utgifterna och det ekonomiska ansvaret. I de yngre åldrarna bor många fortfarande kvar hemma hos föräldrar eller vårdnadshavare. Men under tiden fram till 25 års ålder kommer allt fler unga att flytta hemifrån och etablera sig på arbetsmarknaden. Tiden däremellan kan för många innebära perioder av kortare anställningar eller studier. Den här omställningen påverkar ungas ekonomiska levnadsvillkor i stor utsträckning och gör att ungas ekonomiska levnadsvillkor ser olika ut för en enskild individ under olika delar av ungdomsperioden.

Förändringarna gör också att när man studerar ungdomsgruppen i sin helhet så kommer de ekonomiska levnadsvillkoren att variera mycket inom gruppen. Från de yngsta där många studerar och vars ekonomiska levnadsvillkor ofta är beroende av föräldrars inkomster, till de äldre som söker arbete eller arbetar och därmed har en mer eller mindre stabil ekonomisk situation.

Bland unga i de yngre åldrarna är studiebidrag den vanligaste inkomsten, nästan alla unga har studiebidrag i gymnasieåldern. Andelen är lägre bland unga i äldre åldrar, eftersom andelen som studerar är lägre. Bland unga äldre än 20 år är det en större andel som försörjer sig med hjälp av studielån, och andelen som försörjer sig med studiebidrag och studielån är större bland tjejer jämfört med killar (Regeringen 2020). Andelen unga som har löneinkomster ökar med stigande ålder. Från 16 år har ungefär hälften bland unga löneinkomster, även om de är små. Under gymnasietiden har en majoritet av unga någon form av löneinkomst parallellt med studier, till exempel i form av sommarjobb. Andelen unga som försörjer sig med egen näringsverksamhet är däremot mycket liten i hela ungdomsgruppen. Bland unga är det vanligare att försörja sig med ekonomiskt bistånd än att ha arbetslöshetsersättning. Men andelen unga som har arbetslöshetsersättning ökar med stigande ålder, och samtidigt minskar andelen unga med ekonomiskt bistånd. Andelen unga som har bostadsbidrag är större bland unga i äldre åldrar, den är som störst ibland unga som är 22–23 år och minskar sedan åter något. Från 20 års ålder ökar andelen unga som har föräldrapenning, andelen är betydligt större bland tjejer jämfört med killar. Även andelen unga som har sjukpenning är större bland unga i äldre åldrar och betydligt större bland tjejer jämfört med killar (Regeringen 2020).

Covid-19-pandemin kan få långvariga konsekvenser för ungas etablering på arbetsmarknaden

De senaste årens covid-19-pandemi och de restriktioner som införts för att bekämpa smittspridningen har lett till stora konsekvenser för ungas arbetsmarknad. Ungdomsarbetslösheten har ökat kraftigt och det har varit svårare för unga att få och behålla sina jobb. Både IFAU och Riksbanken har lyft risken för långvariga effekter på arbetsmarknaden för unga, även efter att konjunkturen vänt (IFAU 2021, Riksbanken 2021). Forskning visar att både unga med kortare och längre utbildning som kommer ut på arbetsmarknaden under ekonomiska kriser ofta påverkas av detta även på längre sikt. Hur länge de negativa konsekvenserna kvarstår är svårt att uttala sig om, forskning tyder på att det kan variera från ett par år upp till 10 år, och att konsekvenserna ser ut att vara mer långvariga för unga med längre utbildning. Riksbanken (2021) lyfter även risken att en brist på extra- och sommarjobb kan leda till lägre sysselsättning även på lång sikt för vissa unga. Forskning visar att en tredjedel av de som läst yrkesinriktade gymnasieutbildningar hittar sina första varaktiga jobb hos arbetsgivare där de haft sommar- eller extrajobb under gymnasietiden. Utöver detta kan familjebildning påverkas av att unga kommer ut på arbetsmarknaden under en ekonomisk kris.

Om covid-19-pandemin skulle få effekter på ungas möjligheter att ta sig igenom gymnasieskolan, eller påverka deras kunskapsnivå negativt, kan det innebära att deras möjligheter till arbete minskar eftersom unga utan gymnasieutbildning har särskilt svårt att etablera sig på arbetsmarknaden. Skolverkets uppföljningar för läsåret 2020/2021 har visat att slutbetygen är på ungefär samma nivå och andelen elever som är behöriga till gymnasieskolan har ökat marginellt. Covid-19-pandemin har inte resulterat i att ungas skolresultat förändrats negativt, även om tidigare undersökningar från Skolverket visat att grupper av unga så som elever med mindre studievana och elever i behov av stöd som exempelvis unga med funktionsnedsättning har påverkats mer negativt av covid-19-pandemins effekter på undervisningen. Samtidigt har uppföljningar av covid-19-pandemins konsekvenser för skolan även visat att andelen huvudmän som bedömer att det finns en risk för ett utbildningstapp har ökat, störst är risken i gymnasieskolan (Skolverket, 2021).

Det som enligt Riksbanken (2021) skulle kunna tala för att effekterna inte blir lika allvarliga efter covid-19-pandemin är att de branscher som drabbats har stor personalomsättning och ställer relativt låga krav på utbildning och jobbspecifika kunskaper. Det skulle kunna innebära att det är lättare att återanställa personer i dessa branscher vilket gör att återhämtningen kan gå snabbare. Tidigare erfarenheter har också visat att unga är mer flexibla och klarar sig bättre på lång sikt jämfört med äldre som förlorar sina jobb. De har lättare att skola om sig eller att påbörja högre studier. Det kan dock medföra att deras inträde på arbetsmarknaden sker senare än de planerat.

MUCF har tidigare konstaterat att det finns en risk att unga som varken arbetar eller studerar (Uvas) hamnar i långa perioder utanför arbete och studier som en konsekvens av covid-19-pandemin (MUCF, 2020b). Under låg-

konjunkturen 2008–2010 påverkades etableringsprocessen tydligt för unga som varken arbetade eller studerade i åldrarna 16–19 år. Många unga hamnade i ett långvarigt utanförskap, drygt hälften av alla som tillhörde Uvas-gruppen när de var 16–19 år under 2004, gjorde fortfarande det när de var 29 år. Detta trots att många av dem varit i någon sysselsättning innan lågkonjunkturen. Vi vet också att unga som varken arbetar eller studerar är en heterogen grupp där unga med psykisk ohälsa eller sjukdomar och funktionsnedsättningar som innebär hinder för arbete har särskilt stor risk att stanna i Uvas-gruppen under lång tid (MUCF 2020c).

Ekonomiska levnadsvillkor skiljer sig inom ungdomsgruppen

Unga är inte en homogen grupp utan utgörs av individer med olika förutsättningar och som möter skilda utmaningar. Sådana skillnader inom ungdomsgruppen kan påverka de ekonomiska levnadsvillkoren unga växer upp med, men även möjligheterna att etablera sig i arbete och därmed de ekonomiska förutsättningarna senare under ungdomsperioden.

Regeringen konstaterar i sin redogörelse för utvecklingen av den ekonomiska jämställdheten i en bilaga till budgetpropositionen för 2022 att kvinnors arbetsinkomster i genomsnitt är lägre än mäns, men gapet minskar. Skillnaden beror på att färre kvinnor än män är sysselsatta, att kvinnor i genomsnitt har kortare förvärvsarbets tid än män och att lönen per arbetad timme i genomsnitt är lägre för kvinnor än för män. Skillnaderna mellan könen är olika stor för olika grupper i samhället och varierar exempelvis beroende på födelseland eller bakgrund, utbildningsnivå, men även ålder. Skillnaderna i sysselsättningsgrad mellan unga tjejer och killar vid inträdet på arbetsmarknaden är relativt låg jämfört med andra åldersgrupper. Sysselsättningsgapet för unga 20–24 år förklaras främst av att en större andel tjejer studerar, men motverkas även till viss del av att en större andel killar är arbetssökande (Regeringen 2021). Kvinnors arbetsinkomster är lägre än mäns i samtliga åldersgrupper mellan 20 och 64 år 2019, men gapet varierar i olika åldersgrupper. Det största gapet finns i åldersgruppen 25–34 år, där många har små barn och en större andel av kvinnorna än männen är föräldralediga.

Forte har i en kunskapsöversikt med fokus på ojämlikhet i ungas och unga vuxnas levnadsvillkor i Sverige (2018) konstaterat att det finns skillnader i ungas materiella standard och ekonomiska villkor och att de unga med svenskt ursprung generellt har det bättre ställt än första eller andra generationens invandrare. Det är vanligt förekommande för unga med utländskt ursprung att bo i hushåll med låg ekonomisk standard, vilket speglar svårigheterna för denna grupp att etablera sig på arbetsmarknaden. Barn och unga som bor i hushåll med mycket begränsade ekonomiska resurser lever även ofta i familjer med en ensamstående förälder, en inkomst och/eller med föräldrar som i perioder eller under lång tid är beroende av försörjningsstöd. Unga vuxna som vuxit upp i hem med låg ekonomisk standard har dessutom sämre möjligheter att få ekonomisk hjälp av exempelvis föräldrar vilket gör dem mer ekonomiskt utsatta.

Analysen av IFAU (2020) som studerat skillnader i mottagande av sociala förmåner mellan utrikes och inrikes födda visar på tydliga skillnader mellan dessa grupper. Under perioden 1990–2016 hade den utrikes födda befolkningen i arbetsför ålder mer omfattande förmånmottagande jämfört med inrikes födda. Skillnaderna är störst för ekonomiskt bistånd, arbetslöshetsförmåner och sjuk- och aktivitetsersättning. För föräldraförmåner² och till viss del sjukpenning var mottagandet bland utrikes födda lägre än bland inrikes födda. Analysen visar att skillnader på arbetsmarknaden och därmed förvärvsinkomster ligger bakom dessa skillnader i välfärdssystemen, samt att förändringar i systemen och samhällsekonomin verkar ha stor betydelse för mottagandet av sociala förmåner. Analysen är gjord på befolkningen i åldrarna 20–64 år och det är tänkbart att personer som kommer till Sverige som unga vuxna uppvisar andra mönster än de som kommer i högre ålder. Exempelvis kan det antas att både förutsättningarna att studera och motivationen att satsa på en utbildning ser olika ut, liksom möjligheterna att etablera sig på arbetsmarknaden i Sverige. Analysen visar även på skillnader i mönstren för föräldraförmåner bland dem som kommer som unga, i åldern 20–24 år.

Delegationen mot segregation (Delmos) har i sitt bidrag till den ungdoms-politiska skrivelsen (2019) visat att av samtliga barn (0–17 år) i riket bodde cirka 9 procent i hushåll där inkomsterna inte räcker till de nödvändigaste levnadskostnaderna år 2017. Av de barn som bor i områden med socioekonomiska utmaningar var andelen nästan 28 procent, vilket kan jämföras med nästan 2 procent i områden med goda socioekonomiska förutsättningar. Störst skillnad mellan områden med socioekonomiska utmaningar och områden med goda socioekonomiska förutsättningar ser Delmos för gruppen utrikes födda. Nästan 42 procent av de utrikes födda barnen i områden med socioekonomiska utmaningar bor i familjer med låg inkomststandard, bland dem som bor i områden med goda socioekonomiska förutsättningar är andelen 4 procent. Det är även en hög andel utrikesfödda barn, omkring 20 procent, boende på landsbygden som bor i familjer där inkomsterna inte räcker till de nödvändigaste utgifterna.

De ekonomiska levnadsvillkoren avgörs till stor del av möjligheterna att försörja sig genom arbete. Unga som har en funktionsnedsättning som innebär nedsatt arbetsförmåga är en grupp som möter större utmaningar när de ska etablera sig på arbetsmarknaden enligt Myndigheten för delaktighet (MFD) (MFD, 2018). MUCF har tidigare visat att unga med funktionsnedsättning har en fördröjd etablering och en svagare ställning i arbetslivet än andra unga (MUCF 2017) och att denna grupp unga är en av de som riskerar att vara utanför arbete eller studier under långa perioder (MUCF, 2020c). MFD och Jämställdhetsmyndigheten har även tagit fram kunskap som visar att kvinnor med funktionsnedsättning har lägre inkomster och sämre möjligheter till ekonomisk självständighet. Kvinnor uppgår i högre grad än män att de har en låg inkomst, och känner oftare oro för att ekonomin inte ska räcka till och för den ekonomiska situationen i framtiden (MFD 2019; Jämställdhetsmyndig-

² Föräldraförmåner omfattar föräldrapenning vid barns födelse eller adoption, tillfällig föräldrapenning för vård av sjukt barn, samt vårdbidrag för förälder som vårdar barn med funktionsnedsättning under minst sex månader.

heten 2019). Barn och unga med funktionsnedsättning kan även möta andra utmaningar kopplat till sin ekonomi. Det kan exempelvis vara svårare att ta till sig kunskap som behövs för att klara av en ekonomiskt självständig situation, eller att få träna på att ta ekonomiskt ansvar. Att många unga vuxna med funktionsnedsättning också har en svag ekonomisk situation innebär också att de har mindre utrymme för ekonomiska misstag (MFD 2020).

Målgruppen för det ungdomspolitiska målet är unga i åldrarna 13 till 25 år, det innebär att en del av de unga som innefattas av målet fortfarande även är barn. Folkhälsomyndigheten följer utvecklingen av barn som lever med låg ekonomisk standard³ som en del i arbetet med att mäta folkhälsan. År 2018 levde 19 procent av barnen med låg ekonomisk standard. Andelen var lägst bland barn i åldrarna 15–19 år där 17 procent levde med låg ekonomisk standard. Högst var andelen bland de yngsta barnen, i åldrarna 0–4 år, där var andelen 22 procent. Sedan 2011 har andelen barn som lever med låg ekonomisk standard ökat bland yngre barn, bland barn vars föräldrar hade för gymnasial eller gymnasial utbildningsnivå samt bland barn födda i Sverige eller utanför Europa. Samtidigt minskade andelen bland äldre barn samt bland barn födda i övriga Norden eller övriga Europa (Folkhälsomyndigheten 2021).

Ungas ekonomi har samband med flera andra områden av livet

Låg ekonomisk standard riskerar att påverka ungas levnadsvillkor negativt även inom andra områden av livet så som välmående, boende och skolresultat (UNICEF, 2016). Risken ökar för fysisk och psykisk ohälsa, bristfälliga relationer till vänner och föräldrar, kriminalitet och utsatthet för brott och otrygghet. Det finns även studier som visar att unga med erfarenhet av att växa upp i hushåll med låg ekonomisk standard löper en större risk för sämre skolresultat (Forte 2018). Även folkhälsomyndigheten konstaterar att barn påverkas negativt av att växa upp med låg ekonomisk status, det kan påverka hälsa, skolresultat, sociala relationer och boendeförhållanden (Folkhälsomyndigheten 2021).

Fortes kunskapsöversikt med fokus på ojämlikhet vad gäller unga och unga vuxnas levnadsvillkor i Sverige (2018) visade att unga växer upp i olika boendeformer beroende på ekonomisk ojämlikhet. Det gör till exempel att trångboddhet är vanligare bland unga med utomeuropeiskt ursprung och unga som bor med en ensamstående mamma. Även Boverket konstaterar i sin lägesrapport till ungdomspolitiken att trångboddhet är vanligare i bostadsområden med låga inkomstnivåer och bland individer med utländsk härkomst och att det i storstadsregionerna finns ett mycket stort antal barn och unga som lever i trångbodda familjer. Det är svårt att mäta boendekostnader för unga, men Boverket lyfter unga studenter som en grupp där boendet kan vara kopplat till ansträngd ekonomisk situation. Även unga som är hänvisade till andrahandsmarknaden i större städer kan antas ha boendekostnader som är orimligt höga. Boverket konstaterar också att många unga som bor i föräldrahemmet saknar

³ Låg ekonomisk standard innebär att hushållets disponibla inkomst med hänsyn taget till vilka som bor i hushållet är lägre än 60 procent av medianvärdet för riket. Det är ett mått som anger vilka i samhället som löper risk för fattigdom jämfört med andra.

möjlighet att få ekonomisk hjälp med bostadsköp. Tidigare undersökningar har även visat att krav som ställs från hyresvärdar, till exempel på viss lägsta inkomst, kan utgöra hinder även för unga som skulle kunna ha råd med en egen bostad (Boverket 2019). Rädda barnen (2017) har tidigare lyft att barn som växer upp i fattigdom är de som riskerar att bli hemlösa, bland dessa är barn till utrikesfödda och barn till ensamstående mammor överrepresenterade. Det har tidigare rapporterats från flera aktörer att ekonomiska svårigheter ligger bakom en ökande andel av hemlösheten (Forte 2020).

Den upplevda psykiska ohälsan bland unga har under lång tid ökat och mycket fokus har lagts på att både hitta förklaringar till utvecklingen och sätt att bemöta den. Även ekonomisk utsatthet bland unga har lyfts som en möjlig orsak till den ökade psykiska ohälsan bland unga (Hagquist, C., Gustafsson, J. 2020). Fortes kunskapssammanställning om effekter av ojämlika levnadsvillkor bland unga (2018) visade på flera samband mellan låg socioekonomisk status och ungas hälsa. Bland annat har unga och unga vuxna från hem med låg socioekonomisk status sämre fysisk och psykisk hälsa än de från hem med högre socioekonomisk status. De har i större utsträckning beteenden som kan påverka hälsan negativt, som att utsätta sig för fler risker, drabbas mer av olyckor, sexuellt och fysiskt våld, och dödsfall på grund av olycka eller självförfallat våld. Risken att diagnostiseras med neuropsykiatrisk sjukdom, och att drabbas av depression och psykossjukdom är också större. Forskning visar också att ungas egna ekonomiska resurser påverkar deras psykiska hälsostatus och unga som inte anser sig ha nog med egna ekonomiska medel uppger sämre hälsa.

Det finns flera studier som visar på ett samband mellan upplevd ekonomisk stress och psykisk ohälsa bland unga.⁴ Det finns även studier som visar på samband mellan överskuldsättning och negativ utveckling av hälsa och välmående.⁵ Andra studier visar att risken för psykisk ohälsa ökar ju längre den ekonomiska stressen varar och att ekonomisk stress under ungdomsåren kan ge bestående negativa effekter på den psykiska hälsan (Elwér et al., 2015). Gemensamt för många studier är att det är svårt att avgöra om problemen med ohälsa beror på att en individ lever med ekonomiska svårigheter och inte på andra faktorer i personens liv. Det är också en utmaning att klargöra de kausala sambanden. Folkhälsomyndigheten konstaterar exempelvis att sambandet mellan inkomst och psykisk hälsa går åt båda hållen och är självförstärkande; psykisk ohälsa kan leda till minskad inkomst, och minskad inkomst kan leda till psykisk ohälsa (Folkhälsomyndigheten 2019).

Folkhälsomyndigheten konstaterar att bland barn och skolungdomar är både positiv psykisk hälsa och psykisk ohälsa ojämnt fördelad redan i tidig ålder beroende på familjens socioekonomiska status. Skolungdomar som lever i familjer med bättre ekonomisk situation har till exempel en bättre självskattad psykisk hälsa. De konstaterar också att mottagare av ekonomiskt bistånd, arbetslösa unga vuxna och ensamstående föräldrar har högre förekomst av psykiska besvär än befolkningen i stort. Det finns även skillnader i psykisk ohälsa utifrån inkomst (Folkhälsomyndigheten 2019).

⁴ Se till exempel Devenish et al., (2017), Hagquist, (1998).

⁵ Exempelvis Ahnquist m.fl. (2007), Ahlström (1998) och Ahlström och Edström (2015).

Analysen från Folkhälsomyndigheten visar även att förändringar i sysselsättning eller inkomst ökar risken för suicid. Personer som blev sjukskrivna, arbetslösa eller var i behov av ekonomiskt bistånd löpte högre risk att avlida i suicid jämfört med personer som var kvar i arbetslivet. Minskad inkomst hänger ihop med ökad risk för suicid (Folkhälsomyndigheten 2020).

I Demokratiutredningen lyfts också socioekonomiska förutsättningar fram som en faktor som i hög grad påverkar demokratiskt deltagande. Här konstateras att personer med högre inkomster och utbildning deltar i högre utsträckning, detta gäller både sett till valdeltagande och andra former av politiskt deltagande (SOU 2016:5). MUCF:s rapport om ungas samhällsengagemang från 2021 visade även att socioekonomiska förutsättningar under ungas uppväxt påverkar deras samhällsengagemang. Unga som har föräldrar med eftergymnasial utbildning är oftare medlemmar i samhällsorienterade föreningar än vad unga med föräldrar med förgymnasial utbildning är, och att ha deltagit i politiska aktiviteter är vanligare bland unga med föräldrar med eftergymnasial utbildning än bland unga med föräldrar som har gymnasial utbildning (MUCF 2021). I intervjuer lyfter unga själva ekonomiska förutsättningar som viktiga för att det ska vara möjligt att engagera sig. Unga som lever med sämre ekonomiska villkor möter fler trösklar och hinder, så som direkta kostnader för medlemskap, transporter eller läger. Men det handlar också om att unga med sämre ekonomiska förutsättningar har mindre fri tid till sitt förfogande eftersom de måste lägga tid på arbete i eller utanför hemmet.

Unga med betalningsproblem

Finansinspektionen och Kronofogden har gjort flera analyser av hur skuldsättningen i befolkningen utvecklas och vad som är orsakerna bakom betalningsproblem. Analyserna visar att sannolikheten att få betalningsproblem tydligt hänger samman med låntagarens ålder. Unga under 25 år har drygt 70 procent högre sannolikhet att få betalningsproblem jämfört med låntagare i genomsnitt (Finansinspektionen 2021a, Finansinspektionen 2021b). Låg ålder innebär en förhöjd sannolikhet för betalningsproblem även när man tar hänsyn till låntagarens inkomst. Det kan bero på att unga låntagares ekonomi är mer osäker och inte lika stabil. Betalningsproblem börjar ofta med livshändelser som arbetslöshet eller sjukdom. Men ungas betalningsproblem kan också bero på att unga är mindre vana att hantera räkningar och utgifter. Ytterligare en orsak bakom skillnader i betalningsproblem mellan yngre och äldre kan vara att vissa yngre brister i vilja att betala, medan äldre oftare har begränsad förmåga att betala (Finansinspektionen, 2021b).

Två typer av skulder dominerar bland unga vuxna. Det är olika typer av konsumtionslån, inklusive e-handel och butikshandel på avbetalning, och telekom/bredband/tv. Men även fordonsrelaterade skulder som exempelvis parkeringsavgifter, samt skulder till regioner och kommuner så som vårdavgifter, barnomsorg eller läromedel (Kronofogden, 2021a). Unga har dock oftast mindre skulder. Många har runt 200 000 kr i skuld, en liten andel har över 500 000 kr. Att skuldernas summor är mindre beror troligtvis på att unga har lägre inkomster och därför inte kan ta så stora lån (Finansinspektionen, 2021b).

De mindre skulderna gör att de är lättare att betala av. Men det är vanligare att personer som tar små lån (under 5 000 kr) får tidiga betalningsproblem, jämfört med de som tar stora lån. De yngsta låntagarna – under 25 år – tar cirka 10 procent av lånen, men står för 20 procent av de tidiga betalningsproblemen i form av upprepade betalningspåminnelser och inkassokrav (Finansinspektionen, 2021b). Det är oftare större skulder som leder till mer allvarliga betalningsproblem så som betalningsförelägganden eller skulder hos Kronofogden, vilket är mindre vanligt bland unga jämfört med äldre åldersgrupper.

En risk med att unga inte betalar sina räkningar är att de kan få allvarigare problem när de blir äldre och har större skulder, om de inte ändrar sitt beteende. Om de dessutom löser lån med nya lån så förvärras problemet med skulduppbyggnad (Finansinspektionen, 2021b). Det finns signaler som tyder på att unga inte riktigt vet hur de ska göra om de får problem med sin ekonomi. Till exempel kan man se att det skett en stor ökning av unga som söker skuldsanering trots att de inte är berättigade till sådan. Ökningen har varit särskilt stor bland unga vuxna i åldrarna 18–30 år där antalet mer än fördubblats, även om de ofta får avslag på sin ansökan (Kronofogden 2021b). Däremot är det få unga som söker sig till kommunernas budget- och skuldrådgivare där de skulle kunna få stöd (Finansinspektionen, 2021b). Många unga löser troligtvis sina betalningsproblem med hjälp av föräldrar eller andra närstående i större utsträckning än andra åldersgrupper (Finansinspektionen, 2021b).

Det finns också vissa signaler som både tyder på att det är vanligare bland unga att inte veta om det görs en kreditprövning när de tar lån, samt att unga vuxna väljer långivare som gör mindre omfattande kreditprövningar. En enkätundersökning till personer som har skulder hos Kronofogden⁶ visar att det är vanligare bland yngre (åldersgrupperna 18–29 år och 30–44 år) att välja en långivare på grund av att den har en mindre noggrann kreditprövning. I den yngsta åldersgruppen (18–29 år) är också andelen som inte vet om det gjorts en kreditprövning när de tagit ett lån större jämfört med andra åldersgrupper (Kronofogden 2020).

Kronofogdemyndighetens preliminära resultat av effekterna på ekonomin efter covid-19-pandemin visar att betalningsproblemen har ökat för alla ålderskategorierna i studien (Kronofogdemyndigheten 2021c). Men försämringen är tydligast för svarande som är yngre än 35 år. Nära var tredje person i den här ålderskategorin uppger att de någon gång eller flera gånger under de senaste 12 månaderna har varit i en situation där det inte funnits pengar till att betala alla räkningar, amorteringar eller räntor på förfallodagen.

⁶Undersökningen har genomförts på uppdrag av Kronofogden. Målgruppen var personer med skulder hos Kronofogden, som är 18 år eller äldre. Svarsfrekvensen var låg, 16,9 procent. 10 procent av respondenterna var i åldrarna 18–29 år.

4

Ungas sysselsättning och försörjning

I det här kapitlet ger vi en bild av ungas försörjning. Myndigheten följer ett antal olika indikatorer som på olika sätt visar på ungas möjligheter att arbeta och försörja sig. I kapitlet redovisas även resultat från MUCF:s nationella ungdomsenkät som rör ungas erfarenheter av arbete och arbetslöshet, samt hur de fått sitt arbete.

Kapitlet visar i korthet att

- 40 procent av de unga i åldern 19–24 år som studerar vid universitet eller högskola upplever att studiestödet täcker samtliga av deras levnadsomkostnader år 2020. Andelen bland unga som studerar vid komvux eller folkhögskola var samma år 35 procent. Det finns inga skillnader mellan tjejer och killar.
- År 2020 var 39,4 procent av unga i åldern 15–24 år sysselsatta enligt SCB:s Arbetskraftsundersökningar, det är en minskning med 4,4 procentenheter jämfört med 2019. Minskningen är lika stor som under finanskrisen 2009. Andelen sysselsatta är betydligt högre bland unga i åldern 20–24 år jämfört med de i åldern 15–19 år.
- En stor andel av de unga har tidsbegränsade anställningar, under 2020 var andelen 53,8 procent bland anställda i åldern 15–24 år. Andelen anställda med en tidsbegränsad anställning är betydligt större bland unga än i andra åldersgrupper. Andelen tjejer med tidsbegränsade anställningar är högre än bland killarna.
- En stor andel unga arbetar deltid och andelen är större bland tjejer jämfört med killar. Förekomsten av deltidarbete är som störst bland unga i åldern 15–19 år. Under 2020 arbetade 82,5 procent av de sysselsatta tjejerna i åldern 15–19 år och 61,8 procent av killarna deltid. I åldersgruppen 20–24 år arbetade 51 procent av tjejerna och 32 procent av killarna deltid. Att en större andel tjejer än killar arbetar deltid beror bland annat på att tjejer i större utsträckning arbetar vid sidan om sina studier.
- 74,4 procent av unga i åldern 16–25 år har erfarenhet av sommarjobb, antingen från senaste eller tidigare somrar. Det är vanligare att ungdomar som är födda i Sverige haft ett sommarjobb jämfört med utrikes födda unga. Det är en betydligt högre andel utrikes födda som uppger att de sökt men aldrig fått sommarjobb. Det är en lägre andel unga med funktionsnedsättning som haft ett sommarjobb, och det är vanligare att unga med funktionsnedsättning aldrig sökt något sommarjobb.

- 39,2 procent bland unga i åldern 16–25 år uppger att de fått sitt nuvarande arbete genom egna kontakter år 2021. Det har skett en ökning av andelen unga som fått arbete genom att söka en utannonserad tjänst, vilket 20,8 procent uppger. Det är ungefär lika vanligt som att unga fått sitt arbete genom att själva ha tagit kontakt med arbetsplatsen, men andelen som fått sitt jobb på det sättet har minskat. Det är mindre vanligt att unga uppger att de har fått sitt jobb genom kommunen eller Arbetsförmedlingen, andelen var 10,2 respektive 2,7 procent år 2021.
- Andelen unga som driver företag är låg, år 2020 var den 1,6 procent. Andelen har varit stabil under lång tid. Jämfört med den äldre befolkningen är andelen som driver företag bland unga lägre.
- Andelen unga som är arbetslösa ökade under 2020 som en konsekvens av covid-19-pandemin. Men under 2021 har andelen åter minskat något, från 11,4 procent till 9,7 procent. Andelen unga som är arbetslösa mer än 90 dagar har bara minskat marginellt från 6,3 procent till 6,1 procent. Samtidigt har mediantiden i arbetslöshet bland unga i åldern 16–24 år ökat kraftigt mellan 2020 och 2021, från 110 dagar till 245 dagar.
- Andelen unga i åldern 16–24 år som varken arbetar eller studerar (Uvas) uppgick under 2019 till 6,2 procent. Andelen var större bland killar än bland tjejer, 6,5 respektive 5,8 procent. Det är en högre andel utrikes födda unga som varken arbetar eller studerar än vad som är fallet bland inrikes födda. Sedan 2009 har dock andelen i Uvas-gruppen minskat mer bland utrikes födda än bland inrikes födda, vilket innebär att skillnaden mellan grupperna minskat över tid.
- Under 2020 var antalet unga i åldern 16–24 år som någon gång under året haft aktivitetsersättning, sjukersättning eller sjukpenning 48 per 1 000 försäkrade. Antalet har varit något större bland tjejer jämfört med killar under hela perioden från 2012.

Unga ägnar sig i första hand åt studier

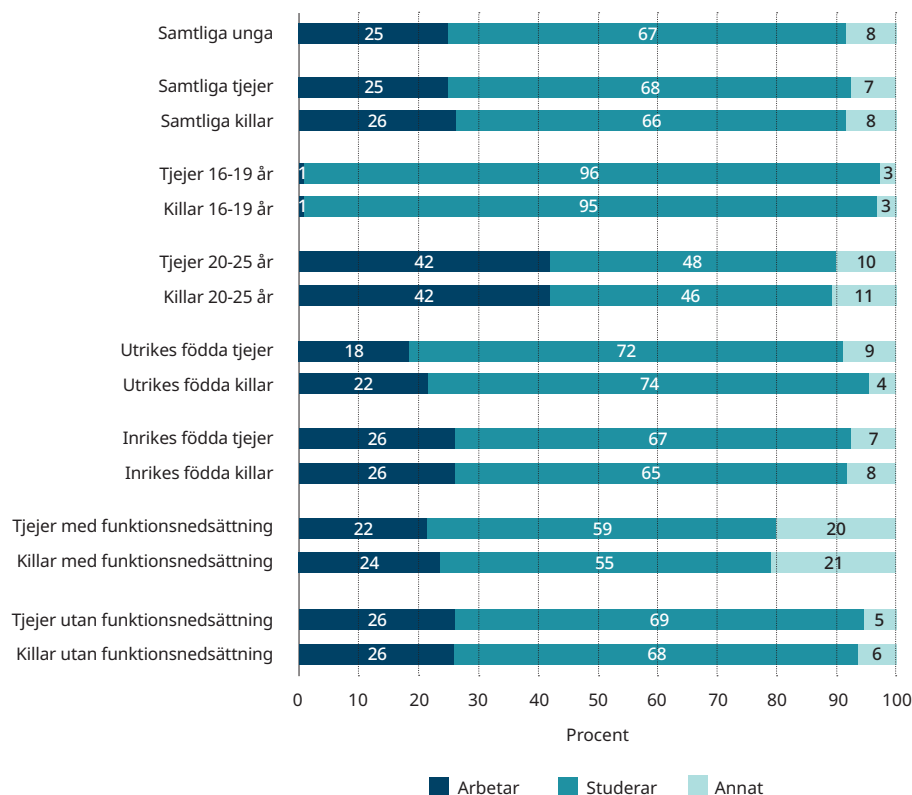
I MUCF:s nationella ungdomsenkät ställs en fråga om vilken huvudsaklig sysselsättning unga har. År 2021 angav 67,2 procent av unga i åldern 16–25 år att de hade studier som huvudsaklig sysselsättning medan 25,1 procent angav att de i huvudsak arbetade. Resterande 7,7 procent hade annan huvudsaklig sysselsättning, i den gruppen ingår bland annat de som är arbetslösa, deltagare i arbetsmarknadspolitiska program, sjukskrivna och föräldralediga. Det finns ingen statistiskt säkerställd skillnad mellan andelen tjejer och killar som har studier, arbete respektive annan verksamhet som huvudsaklig sysselsättning.

Jämfört med 2018 har det bland både tjejer och killar skett en minskning av andelen med arbete som huvudsaklig sysselsättning. Mellan 2018 och 2021 har andelen tjejer som i huvudsak arbetar minskat från 32,5 till 25,2 procent och bland killar minskade andelen under samma period från 36,5 till 25,5 procent. Andelen som i huvudsak ägnar sig åt studier ökade under samma period från 63,2 till 67,8 procent bland tjejer och från 60,1 till 66,4 procent bland killar. Andelen med annan huvudsaklig sysselsättning än arbete eller studier ökade också från 4,2 till 7 procent bland tjejer och från 3,4 till 8,1 procent bland killar.

Det är stora skillnader i huvudsaklig sysselsättning mellan unga i åldern 16–19 år och de i åldern 20–25 år. Under våren 2021 hade 95,9 procent av unga i åldern 16–19 år studier som huvudsaklig sysselsättning jämfört med 47,4 procent för dem som är 20–25 år. Andelen med arbete som sin främsta sysselsättning uppgick däremot till 1,2 procent i den yngre åldersgruppen jämfört med 41,7 procent i den äldre åldersgruppen. Att andelen är så pass låg bland dem i åldern 16–19 år beror på att de allra flesta i den gruppen bedriver heltidsstudier. Andelen som i huvudsak ägnar sig åt annat än studier eller arbete uppgår till 2,9 procent bland dem i åldern 16–19 år och 11 procent bland dem i åldern 20–25 år.

Det var under 2021 en högre andel utrikes födda än inrikes födda unga som hade studier som sin huvudsakliga sysselsättning. Andelen uppgick till 72,9 procent bland utrikes födda jämfört med 66,5 procent bland inrikes födda. Bland inrikes födda är däremot andelen som har arbete som sin huvudsakliga sysselsättning högre, den uppgick till 25,7 procent jämfört med 20,3 procent bland utrikes födda.

Under 2021 uppgick andelen unga med funktionsnedsättning som i huvudsak ägnar sig åt studier till 57,2 procent jämfört med 68,8 procent bland unga utan funktionsnedsättning. Andelen unga som i huvudsak ägnar sig åt annat än studier eller arbete uppgick under 2021 till 20,6 procent bland unga med funktionsnedsättning jämfört med 5,6 procent bland dem utan funktionsnedsättning. Bland unga med funktionsnedsättning var det 8,7 procent som under 2021 huvudsakligen betraktade sig som arbetslösa och 4,9 procent som huvudsakligen var sjukskrivna. Motsvarande andelar bland ungdomar utan funktionsnedsättning var 3,3 respektive 0,2 procent.

Figur 4.1 Andel unga 16–25 år som svarat att de har studier, arbete eller annat som huvudsaklig sysselsättning, 2021. Procent.

Källa: MUCF, Nationella ungdomsenkäten

Unga som studerar med studiemedel

År 2020 uppgav 40 procent av unga i åldern 19–24 år som studerar vid universitet eller högskola att de upplever att studiestödet täcker samtliga av deras levnadsomkostnader.⁷ Det finns inga skillnader mellan tjejer och killar. Majoriteten av högstudenter tycker att studiemedlen täcker 75 procent eller mer av deras levnadskostnader år 2020 (CSN 2020).

Centrala studiestödsnämnden undersökte år 2020 högstuderandes inkomster och utgifter, de konstaterade då att 76 procent av de studerande hade tillräckliga inkomster för att betala samtliga utgifter under en genomsnittlig månad (CSN 2021a). Den grupp som hade svårast att få inkomster att täcka utgifter är studerande som är 35 år eller äldre och de studenter som har ekonomiskt ansvar för barn. I den senare gruppen saknade 42 procent tillräckliga inkomster. Bland unga i åldern 24 år eller yngre var motsvarande andel 19 procent. Även studerande med utländsk bakgrund har svårt att få sina inkomster att räcka. Av samtliga studerande med utländsk bakgrund har 37 procent utgifter

⁷ Andelen som anser att studiemedlet täcker 100 procent eller mer av levnadskostnaderna. Den studerande har i CSN:s enkät **Undersökning av studerandes sociala och ekonomiska situation** svarat att denne studerar, och har besvarat frågan om studiestödets tillräcklighet. Andelen studerande på högskola som tycker att studiemedel täcker 75–99 procent är ungefär lika stor, medan en mindre andel tycker att studiemedlen täcker mindre än 75 procent av levnadskostnaderna.

som överstiger inkomsterna under en genomsnittlig studiemånad, jämfört med 21 procent av studerande med svensk bakgrund. Skillnaden kan delvis förklaras av att studerande med utländsk bakgrund har lägre lånebenägenhet. Ungefär fyra av tio högskolestuderande arbetar parallellt med studierna, inkomster från arbete är den vanligaste inkomsten utöver studiemedel. Det är vanligare att studerande som inte tar studielån arbetar parallellt med sina studier och att de arbetar fler timmar per vecka. Det gäller särskilt studerande med utländsk bakgrund som inte tar lån. Oavsett ålder är boendet den största utgiften och står för knappt 40 procent av utgifterna. Studerande har relativt små ekonomiska marginaler. Knappt 60 procent av de studerande skulle kunna betala en oväntad utgift på 12 000 kronor utan att låna eller be om hjälp. Det kan jämföras med 80 procent av Sveriges hela vuxna befolkning. Det är dock lite vanligare att yngre studerande skulle kunna betala en sådan utgift jämfört med äldre.

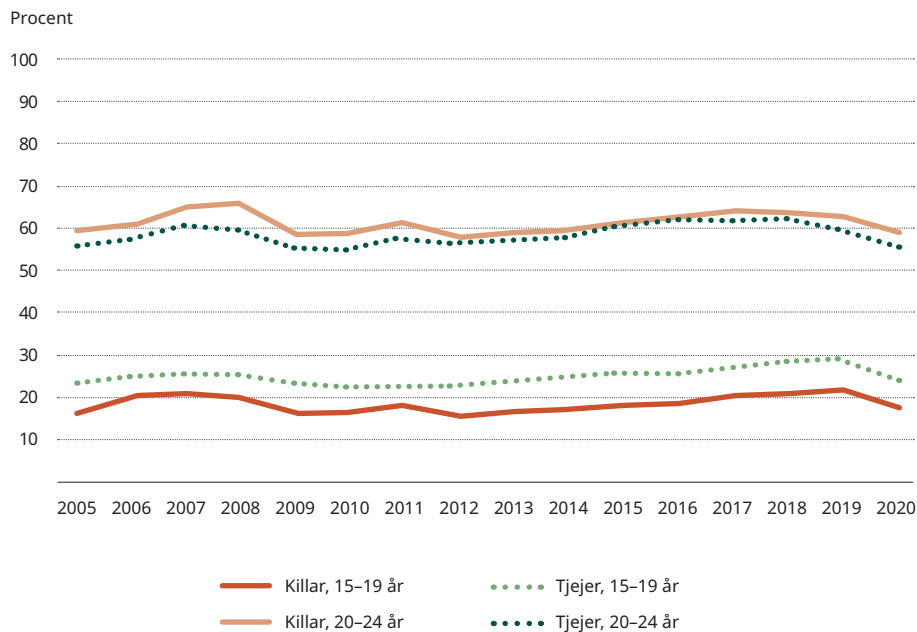
Bland unga som studerar vid komvux eller folkhögskola är andelen som upplever att studiestödet täcker samtliga deras levnadsomkostnader 35 procent år 2020. När CSN följt upp den ekonomiska situationen för studerande på grundskole- eller gymnasienivå på komvux och folkhögskola så uppger dock 70 procent av de studerade år 2021 att deras ekonomi under studietiden är ganska bra, bra eller mycket bra (CSN, 2021b). Jämfört med föregående undersökning (2017) har andelen ökat med 16 procentenheter⁸. Liksom bland studerande på universitet eller högskola upplever de yngre studerande oftare att deras ekonomi är bra jämfört med äldre studerande. Det är även ungefär lika vanligt att de studerande arbetar vid sidan av studierna, vilket 37 procent gör.

Bland unga i åldern 19–24 år som studerar inom yrkeshögskolan är de senast tillgängliga uppgifterna från år 2017. Då var andelen som tycker att studiestödet täcker samtliga levnadskostnader 30 procent.

Fyra av tio unga är sysselsatta

Sysselsättningen bland unga påverkas tydligt av konjunkturen. Covid-19-pandemin har medfört att sysselsättningen bland unga minskat tydligt. År 2020 var 39,4 procent av unga i åldern 15–24 år sysselsatta enligt SCB:s Arbetskraftsundersökningar, vilket är en minskning med 4,4 procentenheter jämfört med 2019. Minskningen är lika stor som under finanskrisen 2009. Andelen sysselsatta är betydligt högre bland unga i åldern 20–24 år jämfört med de i åldern 15–19 år. Under 2020 var 24,2 procent av tjejerna och 18,1 procent av killarna i åldern 15–19 år sysselsatta, motsvarande andelar i åldersgruppen 20–24 år var 55,8 procent respektive 59 procent.

⁸ Resultaten i undersökningen är sannolikt påverkade av covid-19-pandemin och förändringar i sättet att leva, arbeta och studera. En stor förändring inom studiestödet är att den så kallade fri-beloppsgränsen var avskaffad under tiden för undersökningen. Det medför att studerande kan ha höga inkomster utan att rätten till studiemedel påverkas. En annan konsekvens av covid-19-pandemin är en kraftigt försämrad arbetsmarknad, vilket påverkat studerandes möjligheter att arbeta vid sidan om studierna.

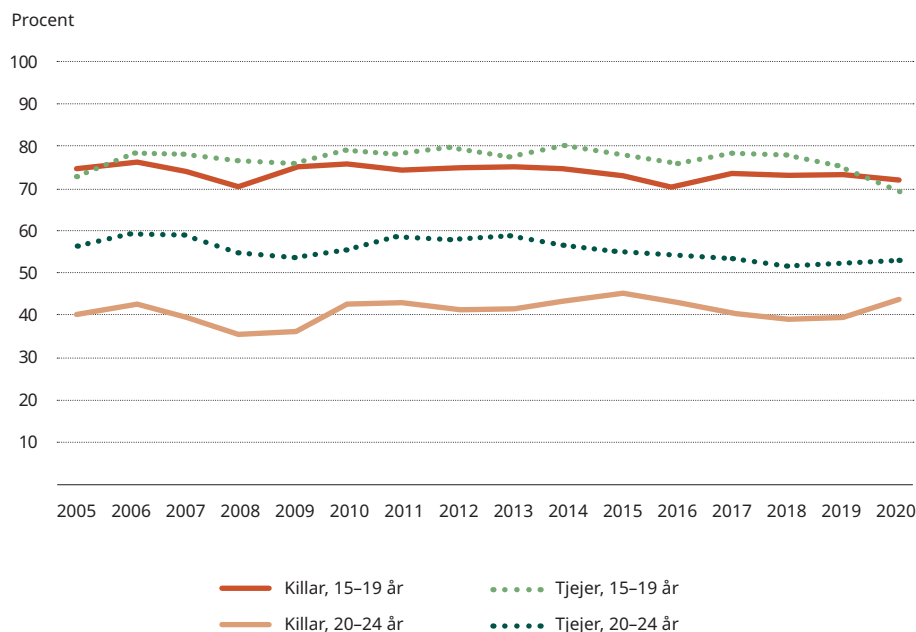
Figur 4.2 Utveckling av andelen sysselsatta unga i åldern 15–24 år under perioden 2005–2020. Procent.

Källa: Arbetskraftsundersökningarna (AKU), SCB

Unga har ofta tidsbegränsade anställningar

En stor andel av unga har tidsbegränsade anställningar. Under 2020 hade mer än hälften, 53,8 procent av de anställda i åldern 15–24 år en tidsbegränsad anställning. Andelen tjejer med tidsbegränsade anställningar är generellt sett högre än bland killarna. Under 2020 var andelen med tidsbegränsade anställningar 57,6 procent bland tjejer jämfört med 50,2 procent bland killar. Andelen anställda med en tidsbegränsad anställning är betydligt större bland unga än i andra åldersgrupper. I åldern 25–64 år har jämförelsevis 11,9 procent av kvinnorna och 9 procent av männen en tidsbegränsad anställning.

Det är vanligare med tidsbegränsade anställningar i yngre åldrar. Under 2020 hade 70,3 procent av de anställda i åldern 15–19 år en tidsbegränsad anställning, jämfört med 47,9 procent bland unga i åldern 20–24 år. I åldrarna 20–24 år är det en klart högre andel med tidsbegränsade anställningar bland tjejer jämfört med killar, under 2020 var andelarna 52,6 procent respektive 43,9 procent. Skillnaden mellan andelen tjejer och killar i åldern 20–24 år som har tidsbegränsade anställningar har dock minskat över tid.

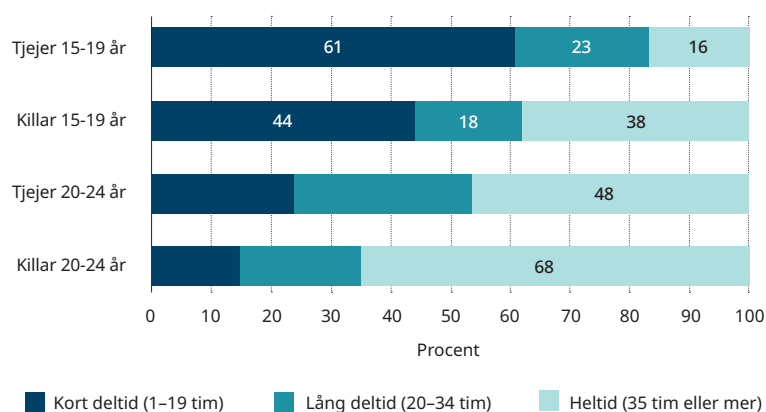
Figur 4.3 Utveckling av andelen unga i åldern 15–24 år med en tidsbegränsad anställning under perioden 2005–2020. Procent av anställda.

Källa: Arbetskraftsundersökningarna (AKU), SCB

Tjejer arbetar i stor utsträckning deltid

Varannan sysselsatt i åldern 15–24 år arbetade deltid under 2020, dvs. hade en överenskommen arbetstid understigande 35 timmar per vecka. Andelen deltidsarbetande var högre bland tjejer (60,6 procent) än bland killar (38,8 procent).

Andelen som arbetar deltid var under 2020 särskilt stor bland sysselsatta i åldern 15–19 år där 82,5 procent av tjejerna och 61,8 procent av killarna arbetade deltid. Drygt 70 procent av de deltidsarbetande arbetar kort deltid, dvs. har en överenskommen arbetstid på 1–19 timmar per vecka. I åldersgruppen 20–24 år arbetade 51 procent av tjejerna och 32 procent av killarna deltid. Fördelning mellan kort och lång deltid (20–34 timmar per vecka) är jämn i den åldersgruppen. Att en större andel tjejer än killar arbetar deltid beror bland annat på att tjejer i större utsträckning arbetar vid sidan om sina studier, detta gäller både i åldersgruppen 15–19 år och 20–24 år.

Figur 4.4 Andel sysselsatta unga efter överenskommen arbetstid per vecka år 2020. Procent.

Källa: Arbetskraftsundersökningarna (AKU), SCB

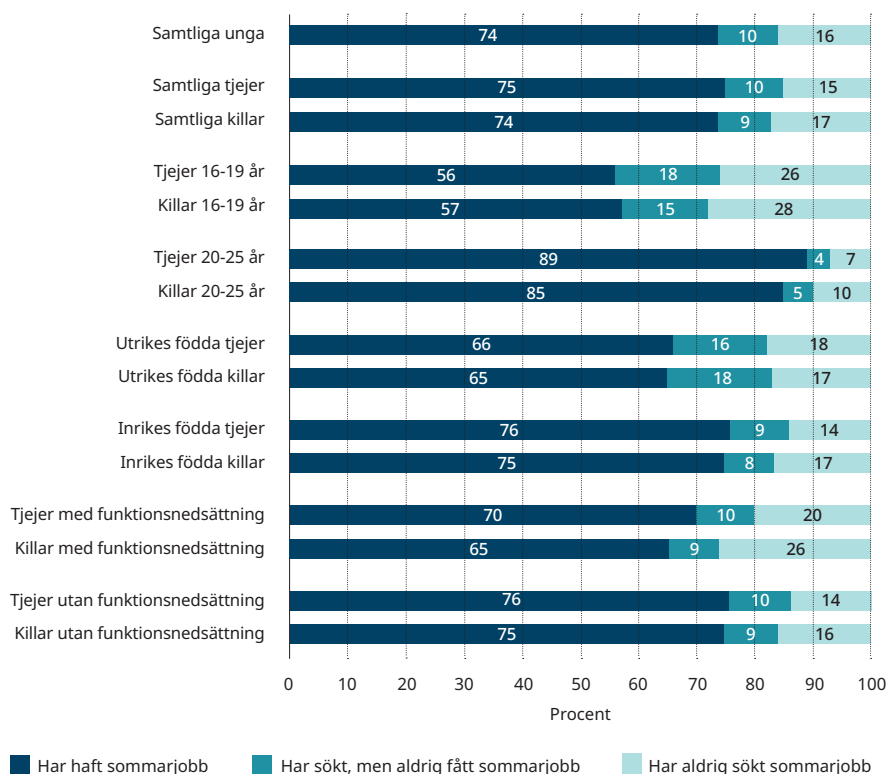
Ungas erfarenheter av sommarjobb

Sommarjobb är för många unga en inträdesport till arbetsmarknaden. Enligt den nationella ungdomsenkäten som genomfördes under våren 2021 var det 74,4 procent av unga i åldern 16–25 år som hade tidigare erfarenhet av sommarjobb, antingen då de arbetat under den senaste sommaren eller tidigare somrar. Det finns ingen statistiskt säkerställd skillnad mellan tjejer och killar.

Sett till ålder är det en betydligt högre andel i gruppen 20–25 år som har tidigare erfarenhet av sommarjobb, andelen uppgår till 86,8 procent jämfört med 56,8 procent i åldersgruppen 16–19 år.

Det är vanligare att unga som är födda i Sverige haft ett sommarjobb än vad som är fallet bland utrikes födda. Under 2021 var det 75,5 procent av inrikes födda i åldern 16–24 år som haft tidigare erfarenhet av sommarjobb jämfört med 65,8 procent bland utrikes födda. Det är en betydligt högre andel utrikes födda (16,9 procent) än inrikes födda (8,6 procent) som uppger att de sökt men aldrig fått sommarjobb.

Det var under 2021 en lägre andel unga med funktionsnedsättning som haft ett sommarjobb (66,7 procent) än vad som var fallet bland unga utan funktionsnedsättning (75,7 procent). Det är vanligare att unga med funktionsnedsättning aldrig sökt något sommarjobb, andelen var 23,5 procent bland unga med funktionsnedsättning jämfört med 14,8 procent bland dem utan funktionsnedsättning.

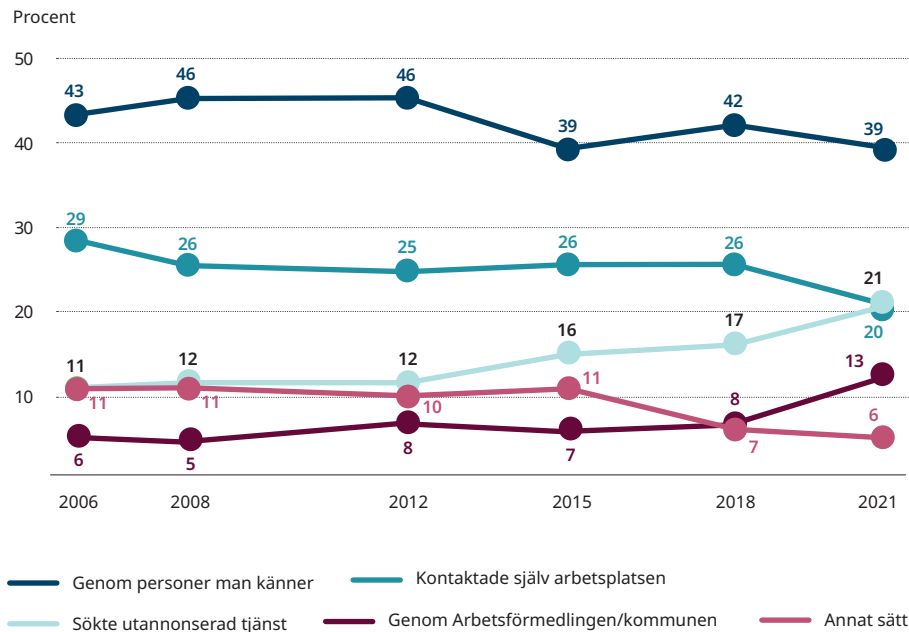
Figur 4.5 Andel unga 16–25 år utifrån erfarenhet av sommarjobb, 2021. Procent.

Källa: MUCF, Nationella ungdomsenkäten

Ungas vägar till arbete

Det är vanligt att unga fått sitt nuvarande arbete genom egna kontakter. I MUCF:s nationella ungdomsenkät från 2021 angav 39,2 procent av unga i åldern 16–25 år att de fått sitt nuvarande arbete genom personer de känner. I samtliga ungdomsenkäter som genomförts av MUCF sedan 2006 har detta varit det huvudsakliga sättet för unga att få jobb.

Andelen killar som fått sitt nuvarande arbete via egna kontakter uppgick under 2021 till 44,2 procent jämfört med 34,1 procent bland tjejerna. Det är vanligare att de i åldern 16–19 år fått sitt arbete genom personer som de känner än vad som är fallet bland dem i åldern 20–25 år, andelen uppgår till 44 procent respektive 36,7 procent. Bland unga i åldern 20–25 år är det dock en stor skillnad mellan könen då 42,8 procent av killarna fått sitt arbete genom egna kontakter jämfört med 30,6 procent av tjejerna. Det finns inga statistiskt säkerställda skillnader i andelen som fått sitt arbete genom egna kontakter varken mellan inrikes och utrikes födda unga, eller mellan unga med respektive utan funktionsnedsättning.

Figur 4.6 Andel unga 16–25 år utifrån hur man har fått sitt nuvarande arbete, 2006–2021. Procent.

Källa: MUCF, Nationella ungdomsenkäten

Över tid har det skett en gradvis ökning av andelen unga som fått arbete genom att söka en utannonserad tjänst. Under 2006 uppgick andelen till 11,2 procent och under 2021 var det 20,8 procent av de unga som fått sitt nuvarande arbete på detta sätt. Ökningen har varit särskilt stor bland tjejer och under 2021 var det 24,5 procent av tjejerna och 17,1 procent av killarna som fått sitt nuvarande arbete genom att söka en utannonserad tjänst. Under 2006 var det en lika stor andel tjejer som killar som fått sitt arbete på detta sätt. Det finns stora skillnader mellan unga i yngre åldrar och unga i äldre åldrar när det gäller andelen som fått arbete genom att söka utannonserad tjänst, under 2021 uppgick till den till 8,5 procent bland unga i åldern 16–19 år jämfört med 27,2 procent bland dem i åldern 20–25 år. I åldersgruppen 20–25 år är det 32,3 procent av tjejerna och 22,1 procent av killarna som fått sitt nuvarande arbete på detta sätt. Det var under 2021 ingen statistiskt säkerställd skillnad varken mellan inrikes och utrikes födda eller mellan personer med respektive utan funktionsnedsättning.

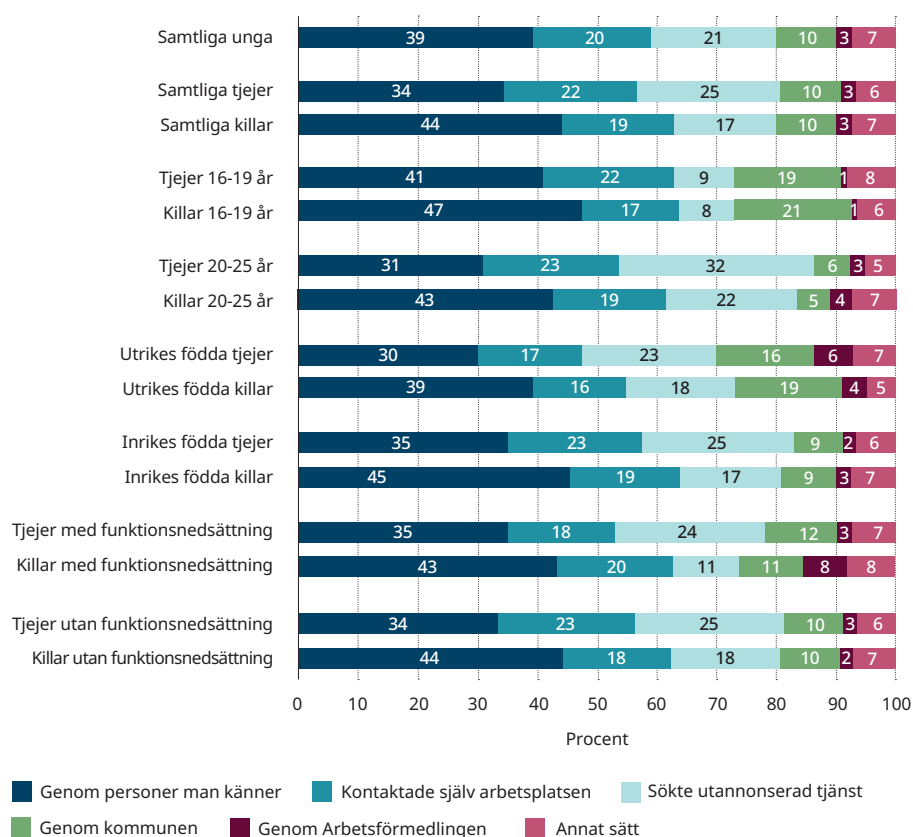
Under 2021 angav 20,4 procent av de unga att de fått sitt nuvarande arbete genom att själva ha tagit kontakt med arbetsplatsen. Andelen uppgick till 22,5 procent bland tjejer och 18,6 procent bland killar. Andelen som fått sitt nuvarande arbete genom att själva ta kontakt med arbetsplatsen har minskat jämfört med tidigare mätningar. Det är något högre andel inrikes födda unga än utrikes födda unga som fått sitt nuvarande arbete genom att själva ha tagit kontakt med arbetsplatsen. Det finns inga statistiskt säkerställda skillnader mellan yngre och äldre unga och inte heller mellan unga med respektive utan funktionsnedsättning.

Andelen unga som under 2021 uppgett att de fått sin nuvarande tjänst genom kommunen uppgick till 10,2 procent och det var ingen skillnad mellan tjejer och killar. Det är betydligt vanligare att de i åldern 16–19 år fått sitt arbete

genom kommunen än vad som är fallet bland de som är 20–25 år, andelen uppgick till 20,1 respektive 5,0 procent. Bland utrikes födda i åldern 16–25 år var det 17,6 procent som fått arbete via kommunen jämfört med 9,4 procent bland inrikes födda. Det är ingen statistiskt säkerställd skillnad mellan personer med respektive utan funktionsnedsättning.

Utöver detta är det 2,7 procent av de unga som under 2021 uppgett att de fått sitt nuvarande arbete genom Arbetsförmedlingen. Andelen är densamma för tjejer och killar. Bland dem i åldern 16–19 år var det 0,9 procent som fått arbete den vägen jämfört med 3,7 procent för dem i åldern 20–25 år. Andelen som fått sitt arbete via Arbetsförmedlingen var högre bland personer med funktionsnedsättning än bland unga utan funktionsnedsättning, andelarna var 5,1 respektive 2,4 procent i dessa grupper. En högre andel utrikes födda (4,7 procent) än inrikes födda (2,5 procent) har fått sitt arbete genom Arbetsförmedlingen.

Utöver detta var det 6,7 procent av de unga som under 2021 angav att det fått sitt arbete genom andra sätt än de som redovisats ovan. Det finns inte någon skillnad i andelen som fått sitt arbete på annat sätt bland tjejer och killar, och inte heller mellan inrikes och utrikes födda eller mellan personer med respektive utan funktionsnedsättning.

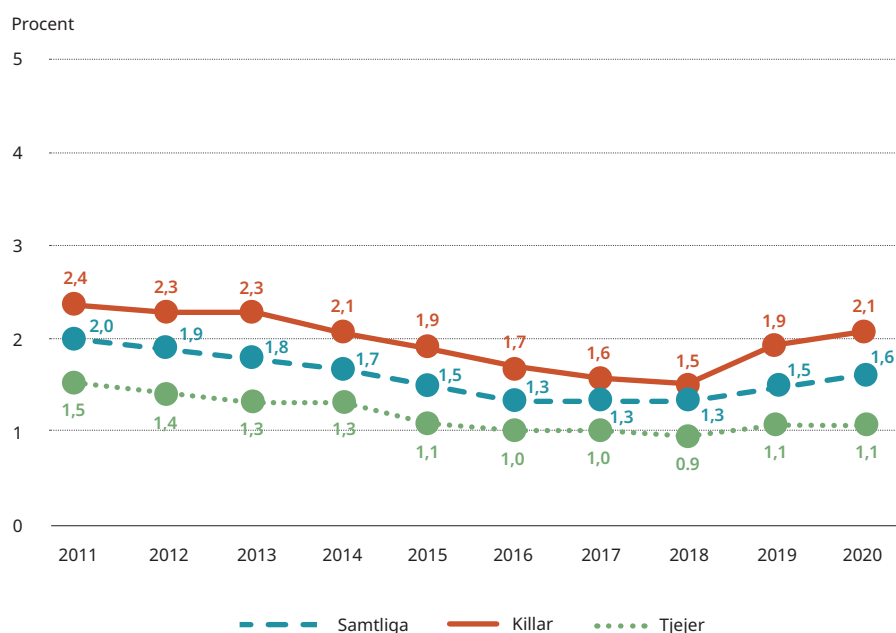

Figur 4.7 Andel unga 16–25 år utifrån hur man fått sitt nuvarande arbete, 2021. Procent.

Källa: MUCF, Nationella ungdomsenkäten

Låg andel unga driver företag

År 2020 var 8 851 unga i åldern 18–24 år egna företagare enligt SCB:s registerbaserade arbetsmarknadsstatistik, av samtliga sysselsatta i åldersgruppen utgjorde de 1,6 procent, andelen har varit stabil sedan 2011. Under hela denna period har andelen varit något högre bland killar jämfört med tjejer. År 2020 var andelen 2,1 procent jämfört med 1,1 procent. Andelen företagare av sysselsatta är lägre bland unga jämfört med äldre åldersgrupper.

Figur 4.8 Andel av sysselsatta unga som driver eget företag, 18–24 år, 2011–2020. Procent.

Källa: SCB, Registerbaserad arbetsmarknadsstatistik

Myndigheten för tillväxtpolitiska utvärderingar och analyser (2020) följer utvecklingen av nystartade företag i Sverige och analyserar även utvecklingen bland unga som är 30 år eller yngre. Under 2020 ökade antalet företag startade av personer i denna åldersgrupp med 14 procent, vilket är en något större ökning jämfört med äldre åldersgrupper⁹. Ökningen i åldersgruppen 30 år eller yngre var störst inom detaljhandel och partihandel (43 procent) och utbildning (33 procent).

Andelen arbetslösa ökade bland unga i spåren av covid-19-pandemin

Arbetslösheten bland unga i åldrarna 16–24 år har minskat under flera år, men covid-19-pandemin har påverkat ungas möjligheter till arbete negativt. Att unga drabbades särskilt hårt beror bland annat på att de har en svagare anknytning till arbetsmarknaden, de har kortare arbetslivserfarenhet och mer osäkra

⁹Ökningen var 11 procent i åldersgruppen 31 till 50 år.

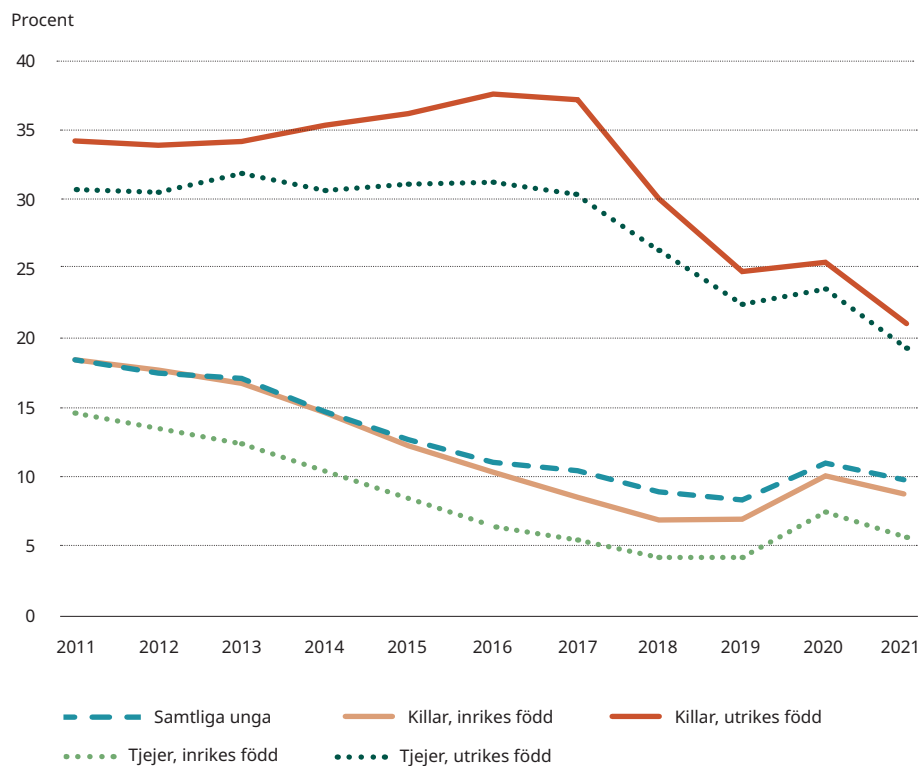
anställningsformer. Många arbetar dessutom i branscher som drabbades hårt av covid-19-pandemin. Men många unga har gått till studier vid universitet och högskolor vilket har hållit tillbaka ökningen av arbetslöshet (Arbetsförmedlingen 2021b). År 2019 var andelen som var inskrivna hos Arbetsförmedlingen som arbetslösa 8,4 procent och 2020 hade andelen ökat till 11,4 procent. År 2021 hade andelen åter minskat något och var 9,7 procent. Andelen var något högre bland killar jämfört med tjejer, 11,5 respektive 7,7 procent. I åldrarna 20–24 år var andelen 10,9 procent år 2021, i den yngre åldersgruppen 16–19 år var andelen 5,9 procent.

Arbetslösheten bland unga i åldrarna 18–24 år var enligt Arbetsförmedlingen som högst i juli 2020 då andelen var 13,4 procent (Arbetsförmedlingen 2021). Därefter har arbetslösheten åter minskat i takt med att läget på arbetsmarknaden har förbättrats. Arbetsförmedlingen bedömer att arbetslösheten bland unga kommer att fortsätta minska de kommande åren och att andelen arbetslösa i åldrarna 18–24 år kommer att vara på 9,3 respektive 8,4 procent åren 2022 och 2023 (Arbetsförmedlingen 2021b).

Även andelen unga i åldern 16–24 år som är arbetslösa i mer än 90 dagar minskade under flera år fram till 2019 då den var 5,1 procent. Under de senaste åren har dock andelen med längre tider i arbetslöshet ökat. År 2020 hade andelen som var arbetslösa i mer än 90 dagar ökat till 6,3 procent, år 2021 var andelen 6,1 procent. Andelen har länge varit något högre bland killar jämfört med tjejer, år 2021 var andelen 7,2 procent respektive 4,9 procent. Inom gruppen unga utan arbete i mer än tre månader har det dock skett en förskjutning mot ett växande antal med längre tider i arbetslöshet.

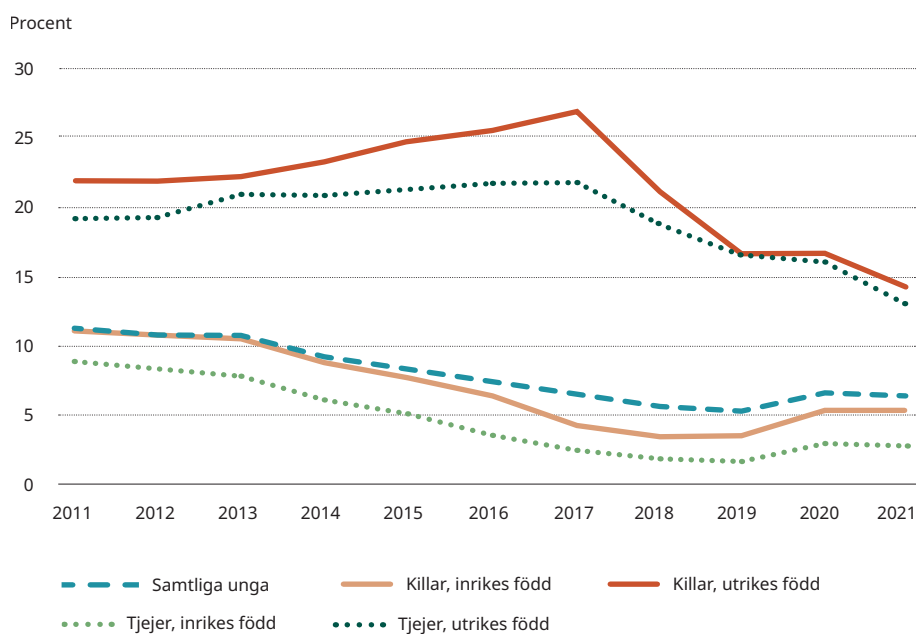
Mediantiden i arbetslöshet bland unga i åldern 16–24 år har ökat kraftigt mellan 2020 och 2021. År 2021 var mediantiden i arbetslöshet bland unga 245 dagar, vilket kan jämföras med 110 dagar under 2020. Under den tidigare perioden 2011 till 2019 har mediantiden i arbetslöshet för unga varierat mellan 130 och 150 dagar. I takt med att unga med korta tider i arbetslöshet har minskat tydligt under 2021 har det skett en förskjutning av mediantiden uppåt. Det finns inga skillnader mellan tjejer och killar.

En hårdare konkurrens om jobben har lett till att unga som redan tidigare hade svårare att etablera sig på arbetsmarknaden nu möter större utmaningar, med längre perioder i arbetslöshet som följd. Arbetsförmedlingen förutspår att personer som står längre ifrån arbetsmarknaden kommer att ha svårare att få jobb, även om arbetsmarknaden återhämtar sig (Arbetsförmedlingen 2021b). Arbetslösheten väntas framför allt minska bland unga som har en gymnasieutbildning. De unga som inte har slutfört sin gymnasieutbildning kommer att möta en fortsatt svår situation på arbetsmarknaden. Andra grupper som Arbetsförmedlingen bedömer möter en svårare situation är personer som är födda utanför Europa och personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga (Arbetsförmedlingen 2021b).

Figur 4.9 Andel unga som är öppna arbetslösa och sökande i program med aktivitetsstöd, 16–24 år, 2011–2021. Procent.

Källa: Arbetsförmedlingens registerdatabas

Figur 4.10 Andel inskrivna arbetslösa som varit utan arbete i mer än 90 dagar, 16–24 år, 2011–2021. Procent.

Källa: Arbetsförmedlingens registerdatabas

Fortsatt stora skillnader i arbetslöshet mellan utrikes och inrikes födda unga

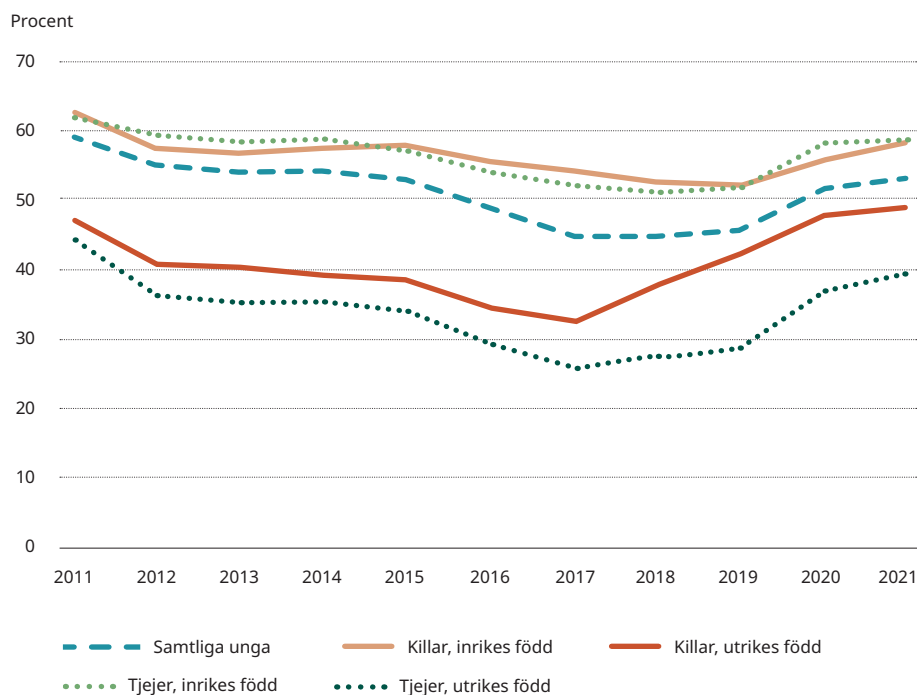
Den ökade arbetslösheten de senaste åren har påverkat arbetslösheten både för unga födda i Sverige och unga som är utrikes födda. Utgångsläget var dock betydligt svårare för unga som är utrikes födda, med en högre andel arbetslösa. År 2021 var andelen 20,8 procent bland utrikes födda, vilket kan jämföras med 7 procent bland inrikes födda unga. Andelen har minskat i båda grupperna jämfört med år 2020.

Under lång tid har det funnits en tydlig skillnad när det gäller andelen med längre tider i arbetslöshet mellan unga som är inrikes eller utrikes födda. Under 2021 var andelen som varit arbetslösa i mer än 90 dagar 14,1 procent bland utrikes födda unga jämfört med 4,2 procent bland inrikes födda. Andelen har minskat något sedan 2020 bland både utrikes födda tjejer och killar. Sedan 2018 är även skillnaderna mellan utrikes födda killar och tjejer mindre än tidigare. Mediantiden i arbetslöshet var 270 dagar bland utrikesfödda jämfört med 228 dagar bland inrikes födda unga år 2021.

Allt högre andel unga som lämnar program med aktivitetsstöd går till arbete eller studier

Andelen unga som lämnat program med aktivitetsstöd för att gå till arbete eller studier har ökat sedan 2019. År 2021 gick 53,3 procent av unga i åldern 16–24 år till arbete eller studier, vilket kan jämföras med 51,4 procent år 2020. Andelen är lägre bland unga som är utrikes födda, men har ökat. Lägst andel som går till arbete eller studier har utrikes födda tjejer, bland dem var andelen 39,4 procent år 2021. Bland utrikes födda killar var andelen 48,8 procent samma år. Bland inrikes födda unga är andelen som går till arbete och studier generellt högre. År 2021 var andelen 58,9 bland inrikes födda tjejer och 58,4 bland killar. Enligt Arbetsförmedlingen har merparten av de unga som har lämnat efter program med aktivitetsstöd under 2019 och 2020 gått till arbete, oavsett åldersgrupp, kön eller födelseland.

Arbetsförmedlingen (2021) beskriver i sin analys av hur ungdomsarbetslösheten har utvecklats och hur andelen unga som går till arbete eller studier åter har ökat. Men en majoritet av de som lämnar jobbgarantin för ungdomar för ett arbete utan stöd under 2020 och början av 2021 har en gymnasieutbildning. Unga utan gymnasieutbildning har däremot fortsatt svårt att hitta ett arbete utan stöd. Andelen som går till arbete är högre bland de unga som haft minst en aktivitet inom jobb- och utvecklingsgarantin, framför allt går fler till någon form av subventionerad anställning. Men till följd av covid-19-pandemin har det varit svårare att erbjuda insatser som ger arbetslivserfarenhet, konkurrensen om arbetsplatsförlagda insatser har ökat. Arbetsförmedlingen gör bedömningen att fler arbetssökande behöver vägledas till det reguljära utbildningssystemet för att stärka sin formella kompetens.

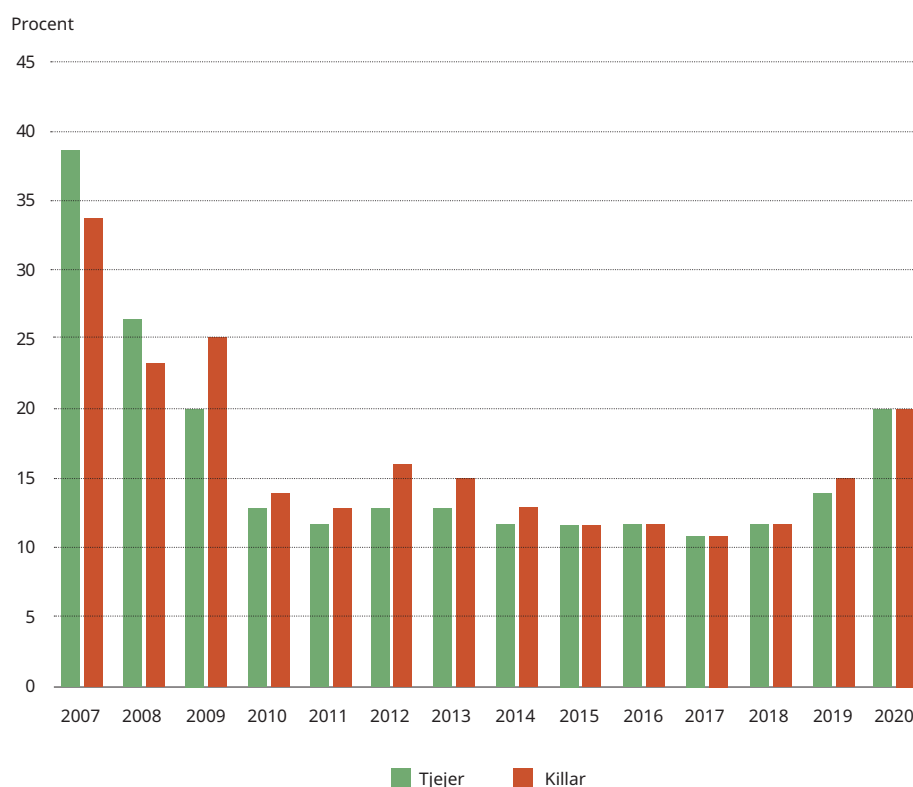
Figur 4.11 Andel unga som gått till arbete eller utbildning efter program med aktivitetsstöd 16–24 år, 2011–2021. Procent.

Källa: Arbetsförmedlingens registerdatabas

En av fem arbetslösa unga får arbetslöshetsersättning

Bland unga i åldern 18–24 år som under 2020 var inskrivna vid Arbetsförmedlingen som öppet arbetslösa, deltidsarbetslösa eller timanställda var det cirka 20 procent av killarna och tjejerna som fick ut arbetslöshetsersättning. Andelen arbetslösa med arbetslöshetsersättning är lägre bland unga än i andra åldersgrupper. Under 2020 uppgick andelen arbetslösa i åldern 25–64 år som fick arbetslöshetsersättning till cirka 55 procent bland män och 50 procent bland kvinnor.

Andelen arbetslösa som får ut ersättning från arbetslöshetsförsäkringen har varierat över tid. Under 2007 uppgick andelen arbetslösa i åldern 18–24 år med arbetslöshetsersättning till 34,4 procent bland killar och 39,2 procent bland tjejer. Under efterföljande år sjönk andelen som fått ut ersättning kraftigt. Att andelen sjunkit beror både på att regelverket för arbetslöshetsförsäkringen ändrats och på att sammansättningen av de arbetslösa som är inskrivna vid Arbetsförmedlingen förändrats. Andelen unga arbetslösa med arbetslöshetsersättning ökade under 2020 bland annat som en följd av lättnader i villkoren för att få ut ersättning.

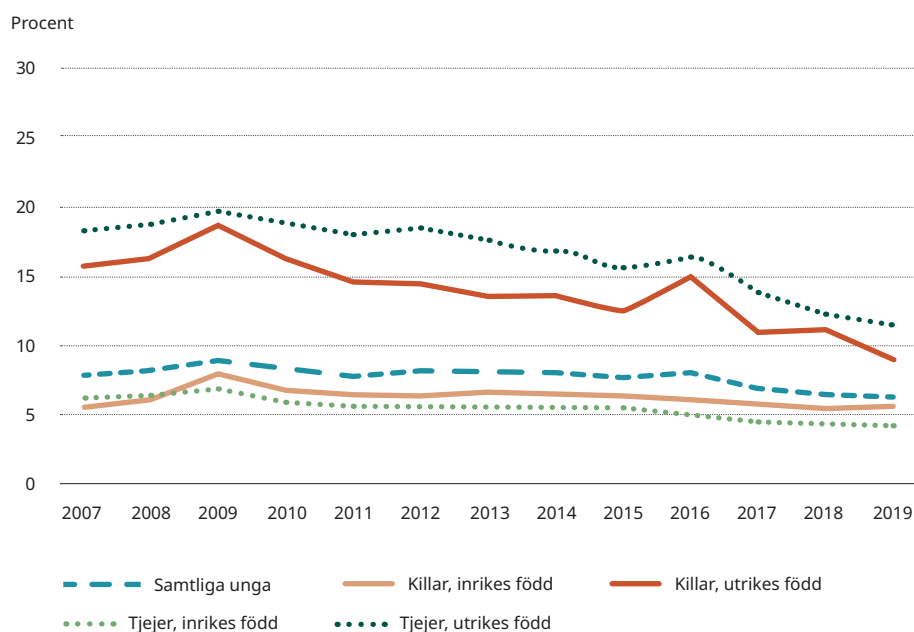
Figur 4.12 Andel arbetslösa som får arbetslöshetsersättning, 18–24 år, 2007–2020. Procent.

Källa: Egna bearbetningar utifrån data från Arbetsförmedlingen

Unga som varken arbetar eller studerar

Den senast tillgängliga registerbaserade statistiken avseende andelen unga som varken arbetar eller studerar (Uvas) är från 2019 och fångar därmed inte upp effekten av covid-19-pandemin. Andelen unga i åldern 16–24 år som varken arbetade eller studerade uppgick under 2019 till 6,2 procent. Andelen var större bland killar än bland tjejer, 6,5 respektive 5,8 procent.

Andelen unga i Uvas-gruppen har under hela den undersökta perioden (dvs. sedan 2007) legat på en betydligt högre nivå bland utrikes födda än bland inrikes födda. Skillnaden mellan utrikes och inrikes födda har dock minskat över tid och detta gäller både för tjejer och killar. Andelen som varken arbetar eller studerar har sedan 2009 minskat mer bland utrikes födda än bland inrikes födda. Under 2019 var det 11,7 procent av de utrikes födda tjejerna som tillhörde Uvas-gruppen jämfört med 4,4 procent av de inrikes födda tjejerna. För killarna var gapet mellan utrikes och inrikes födda inte lika stort, 9,3 procent av de utrikes födda killarna varken arbetade eller studerade jämfört med 5,7 procent av de inrikes födda. För hela gruppen unga i åldern 16–24 år har andelen Uvas minskat från 8,8 procent år 2009 till 6,2 procent år 2019.

Figur 4.13 Andelen unga som varken arbetar eller studerar, 16–24 år, 2007–2019. Procent.

Källa: MUCF, olika register som sammanställs av Statistiska centralbyrån

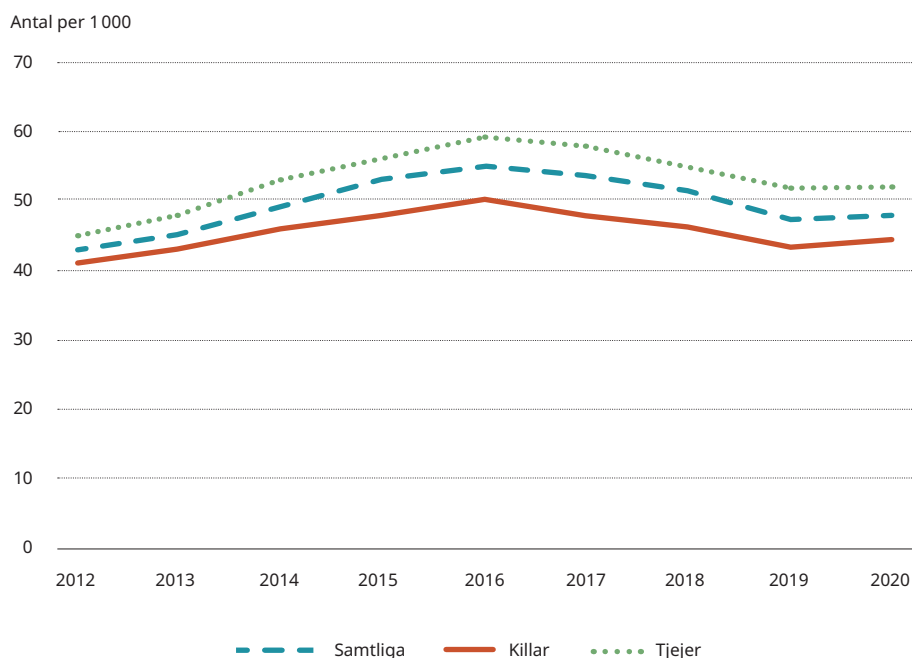
Statistiska centralbyrån publicerar ett snarligt mått över andelen ungdomar som varken arbetar eller studerar (NEET¹⁰) utifrån Arbetskraftsundersökningarna (AKU). AKU har en kortare framställningstid än den registerbaserade statistiken och det finns därför mer aktuella NEET-uppgifter tillgängliga. NEET-data för 2020 visar att andelen unga som varken arbetade eller studerade ökat jämfört med 2019. Andelen unga i åldern 15–24 år som enligt AKU varken arbetade eller studerade ökade från 5,6 procent år 2019 till 6,5 procent år 2020. Dessa uppgifter är inte helt jämförbara med MUCF:s Uvas-mått. Det finns även indikationer på att NEET-måttet underskattar storleken på antalet unga som varken arbetar eller studerar (SCB 2017).

¹⁰ Youth not in employment, education or training, förkortat NEET, är ett internationellt harmoniserat mått.

Unga med sjukpenning, sjukersättning eller aktivitetsersättning

Under 2020 var antalet unga i åldern 16–24 år som någon gång under året haft aktivitetsersättning, sjukersättning eller sjukpenning¹¹ 48 per 1 000 försäkrade. Under perioden 2012 till 2016 ökade antalet och var som högst 54,6 per 1 000 försäkrade, för att sedan åter minska fram till 2019. År 2020 hade antalet åter ökat något. Utvecklingen har sett ut på liknande sätt även i äldre åldrar i befolkningen.

Under hela perioden från 2012 har antalet varit något större bland tjejer jämfört med killar. Antalet tjejer i åldern 16–24 år som under året haft aktivitetsersättning, sjukersättning eller sjukpenning var 52 personer per 1 000 försäkrade år 2020. Bland killar var antalet 44 per 1 000 försäkrade. Även bland de äldre i befolkningen är antalet större bland kvinnor.

Figur 4.14 Antal unga med sjukpenning, sjukersättning eller aktivitetsersättning, 16–24 år, 2012–2020. Antal per 1 000 försäkrade.

Källa: Försäkringskassan, STORE

¹¹ Aktivitetsersättning kan beviljas personer i åldersgruppen 19–29 år som har varaktigt nedsatt arbetsförmåga med minst en fjärdedel, medan sjukersättning kan beviljas personer i åldersgruppen 19–64 år med varaktigt nedsatt arbetsförmåga med minst en fjärdedel. Aktivitetsersättning kan också beviljas personer i åldern 19–29 år som p.g.a. funktionsnedsättning ännu inte avslutat sina gymnasiestudier. Den som inte kan arbeta på grund av tillfälligt nedsatt arbetsförmåga kan få sjukpenning som ersättning för förlorad arbetsinkomst.

I hela riket ingår även de för vilka uppgift om län saknas.

5

Ungas ekonomiska levnadsvillkor

I det här kapitlet ger vi en bild av unga som lever med sämre ekonomiska levnadsvillkor, och unga som har ekonomiska svårigheter. Vi beskriver även ungas egna uppfattning om sin ekonomi och ekonomiska svårigheter, samt om sina möjligheter att få stöd.

Kapitlet visar i korthet att

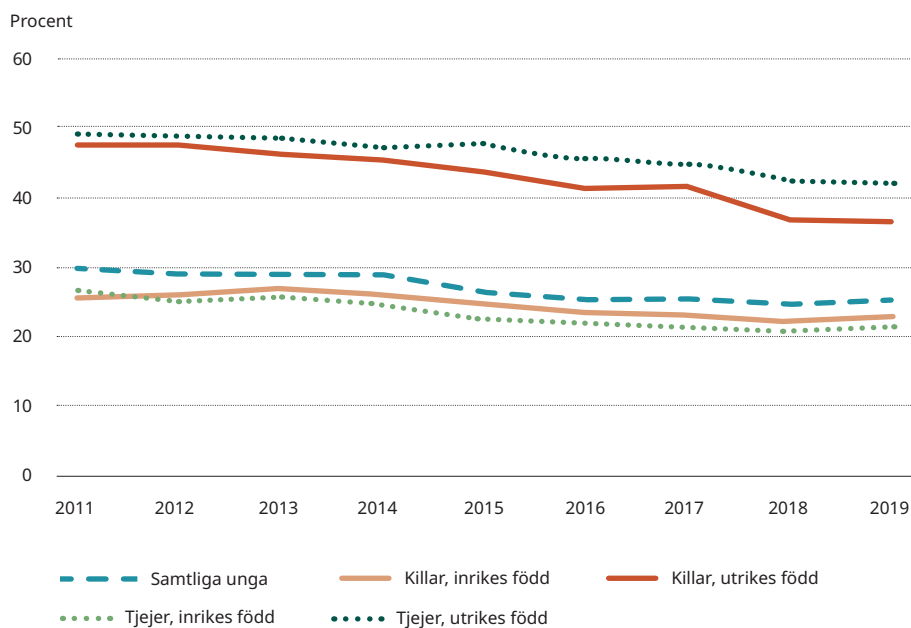
- År 2019 levde 26,3 procent av unga i åldern 20–24 år med låg ekonomisk standard. Det är stora skillnader bland unga beroende på födelseland, år 2019 var andelen med låg ekonomisk standard 39,5 procent bland utrikes födda unga jämfört med 22 procent bland inrikes födda.
- År 2020 var andelen bland unga i åldern 18–24 år som har ekonomiskt bistånd 6,7 procent. Bland unga som är utrikes födda är andelen som fått ekonomiskt bistånd betydligt högre än bland inrikes födda, 19,8 respektive 2,9 procent. Utrikes födda unga stannar även i bidragstagande under längre perioder.
- År 2021 uppgav 22,4 procent av unga i åldern 16–25 år att de var missnöjda med sin ekonomi, andelen har inte förändrats jämfört med 2018. Andelen var under 2021 något högre bland tjejer än bland killar. Andelen som är också högre bland unga i de äldre åldrarna 20–25 år, bland utrikes födda unga samt bland unga med funktionsnedsättning.
- År 2021 uppgav 17,1 procent av unga i åldern 16–25 år att de vid ett eller flera tillfällen under det senaste året har haft svårt att klara sina löpande utgifter för mat, hyra, räkningar med mera. Andelen har minskat jämfört med 2018 och är nu på den lägsta nivå som uppmäts sedan 2006. Andelen är betydligt högre i åldersgruppen 20–25 år, bland utrikes födda unga samt bland unga med funktionsnedsättning. I samtliga dessa grupper är det en högre andel som haft svårigheter flera gånger under senaste året.
- Nästan hälften bland unga uppger att de under det senaste året har fått ekonomisk hjälp av föräldrar eller närstående år 2021. Andelen har minskat över tid. Andelen är högre bland utrikes födda unga, samt bland unga med funktionsnedsättning. En lägre andel unga uppger att de inte har möjlighet att få ekonomisk hjälp av föräldrar eller närstående, år 2021 var andelen 6 procent i åldern 16–25 år. Andelen är högre bland utrikes födda unga, samt bland unga i åldrarna 20–25 år.
- År 2020 var 53 098 unga i åldern 18–24 år svaranden i en eller flera ansökningar om betalningsförelägganden. Antalet minskade mellan 2012 och 2016, men har därefter varit högre igen. Antalet har varit något större bland killar jämfört med tjejer under hela perioden.
- År 2020 hade 20 774 unga i åldern 18–24 år skulder för indrivning hos Kronofogden. Antalet unga med skulder för indrivning minskade mellan 2012 och 2019, men har sedan åter ökat. Det är vanligare att killar har skulder för indrivning jämfört med tjejer.
- År 2020 vräktes 164 unga från sin bostad, av dessa var 122 killar och 42 tjejer. Samma år hotades 487 unga av vräkning, av dessa var 341 killar och 146 tjejer. Både antalet unga som hotas av vräkning och som vräks har tidigare minskat, men har åter ökat jämfört med 2019.

Unga som lever med knappa ekonomiska resurser

En högre andel utrikesfödda unga lever med låg ekonomisk standard

Andelen unga 20–24 år med låg ekonomisk standard¹² minskade tidigare, från att vara 30 procent år 2011 till 25 procent år 2018. Men fram till 2019 har den åter ökat något och var då 26,3 procent. Andelen med låg ekonomisk standard var mer än dubbelt så stor bland unga 20–24 år jämfört med personer i åldrarna 30–64 år, 26 jämfört med 12,2 procent år 2019. Andelen var också högre bland unga jämfört med den något äldre åldersgruppen 25–29 år där 16 procent lever med låg ekonomisk standard.

Bland unga i åldern 20–24 år var andelen med låg ekonomisk standard endast något högre bland killar jämfört med tjejer år 2019, 26,9 respektive 25,7 procent. Sedan 2011 har andelen minskat något mer bland tjejer än bland killar. Skillnaden var däremot stor mellan unga som är inrikes respektive utrikes födda. År 2019 var andelen med låg ekonomisk standard 39,5 procent bland utrikes födda unga, jämfört med 22 procent bland inrikes födda. Bland utrikes födda unga var andelen med låg ekonomisk standard något högre bland tjejer än bland killar, 42,6 respektive 37,2 procent. Bland unga födda inrikes var förhållandet det omvända, andelen var högre bland killar än bland tjejer, 22,7 procent respektive 21,4 procent.

Figur 5.1 Andel unga med låg ekonomisk standard, 20–24 år, efter kön och födelseland, 2011–2019. Procent.

Källa: SCB, Registret över inkomster och skatter

¹² Andel unga, med och utan barn, boende i egna hushåll med en disponibel inkomst per konsumtionsenhet som är mindre än 60 procent av medianinkomsten för samtliga.

Betydligt högre andel med ekonomiskt bistånd bland utrikes födda unga

Ekonomiskt bistånd är ett stöd för den som har problem att försörja sig själv och utgör samhällets yttersta skyddsnät för de som saknar inkomst från arbete eller andra välfärdssystem. Stödet ska tillgodose hushållets mer regelbundna utgifter varje månad och regleras i socialtjänstlagen¹³. Det är vanligare att unga i åldern 18–24 år får ekonomiskt bistånd jämfört med befolkningen i äldre åldrar. År 2020 var andelen bland unga 6,7 procent, jämfört med 3,3 procent i den äldre befolkningen. Andelen unga som fått ekonomiskt bistånd ökade något mellan 2017 och 2019. Men år 2020 har den åter minskat, trots att unga är en grupp i samhället som har drabbats hårt av de senaste årens covid-19-pandemi och dess effekter på arbetsmarknaden. Socialstyrelsen lyfter att fler unga har valt att söka sig till utbildning i stället för att försöka etablera sig på arbetsmarknaden som en möjlig bakgrund till utvecklingen (Socialstyrelsen 2021a).

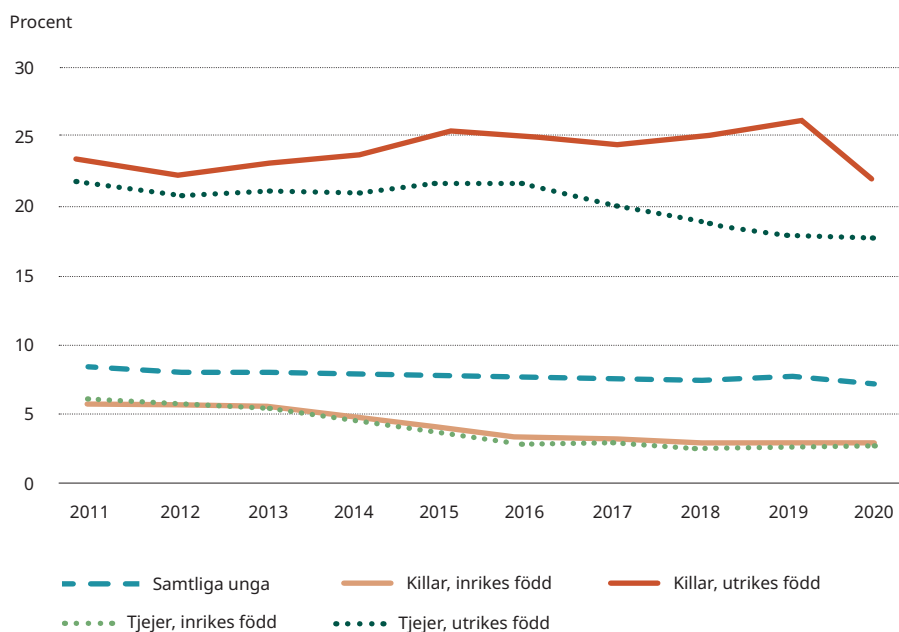
Andelen unga som får ekonomiskt bistånd var något högre bland killar jämfört med tjejer, under 2020 var andelen bland killar 7,7 procent jämfört med 5,6 procent. Bland unga som är utrikesfödda var andelen som fått ekonomiskt bistånd betydligt högre än bland inrikes födda, 19,8 respektive 2,9 procent år 2020. Skillnaden mellan tjejer och killar är något större bland utrikes födda och har ökat under flera år, men mellan 2019 och 2020 har andelen minskat bland utrikes födda killar vilket gjort att skillnaden mellan könen åter har minskat. Under 2020 var andelen som fått ekonomiskt bistånd 22 procent bland utrikes födda killar jämfört med 16,8 procent bland utrikes födda tjejer.

Socialstyrelsen redovisar statistik över de vanligast förekommande orsakerna¹⁴ till ekonomiskt bistånd (Socialstyrelsen 2019). Den visar att bland unga i åldrarna 18–24 år var den vanligaste orsaken år 2019 att personen var arbetslös men inte hade någon ersättning, eller hade otillräcklig ersättning. De därefter vanligaste orsakerna var att stödet betalats ut till ensamkommande ungdom i åldern 18–20 år som studerar på gymnasienivå, eller att det fanns försörjningshinder av sociala skäl.¹⁵

¹³ Försörjningsstödet består av riksnormen och av fem kostnadsposter som ligger utanför riksnormen. Riksnormen är en miniminivå för de behov som riksnormen ska täcka, så som livsmedel, kläder och skor, lek och fritid, förbrukningsvaror, hälsa och hygien samt dagstidning och telefon. Försörjningsstödet andra del består av faktiska skäligena kostnader för boende, hushållsel, hemförsäkring, arbetsresor, fackförening och a-kassa.

¹⁴ Orsak till att vuxna i ett hushåll inte kan försörja sig eller sin familj. Ett försörjningshinder (vanligast förekommande) redovisas per person och år.

¹⁵ Försörjningshinder av sociala skäl innebär att en person för närvarande inte omedelbart står till arbetsmarknadens förfogande på grund av att socialtjänsten bedömer att personen har nedsatt arbetsförmåga eller att dennes arbetsförmåga inte är klarlagd. Det kan också avse en person som för närvarande är förhindrad att arbeta på grund av familjeskäl eller en ungdom 18–20 år där socialtjänsten övertagit föräldrarnas försörjningsansvar för att denne ska få möjlighet att avsluta sina gymnasiestudier.

Figur 5.2 Andel unga som fått ekonomiskt bistånd, 18–24 år, 2011–2020. Procent.

Källa: Socialstyrelsen, registret över ekonomiskt bistånd

Ungas uppfattning om sin ekonomi

55

Var femte ung är missnöjd med sin ekonomi

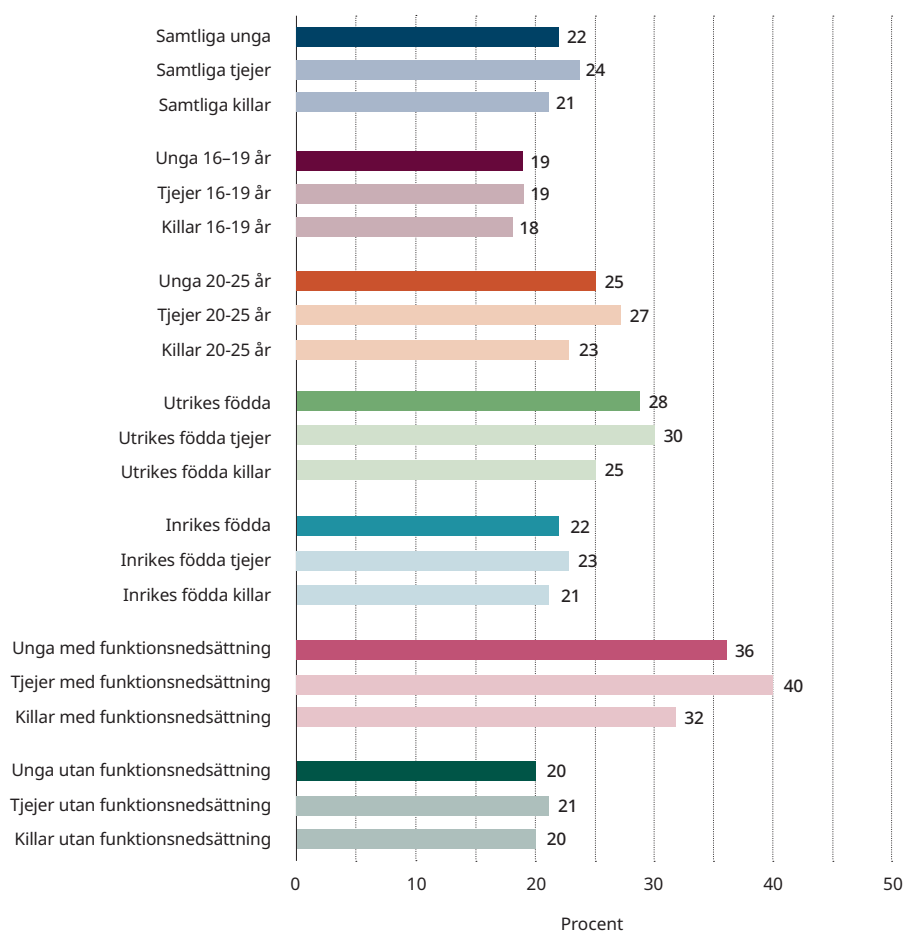
År 2021 uppgav 22,4 procent av unga i åldern 16–25 år att de var ganska eller mycket missnöjda med sin ekonomi. Det finns ingen säkerställd skillnad jämfört med 2018. Under 2021 var det en något högre andel tjejer än killar som var missnöjda med sin ekonomi, andelen var 23,7 procent bland tjejer jämfört med 21,1 procent bland killar.

Andelen som är missnöjda med sin ekonomi är högre bland unga i åldrarna 20–25 år jämfört med unga i den yngre åldersgruppen 16–19 år, år 2021 var andelen 24,9 procent jämfört med 19 procent. I åldersgruppen 20–25 år var 26,6 procent av tjejerna missnöjda med sin ekonomi jämfört med 23 procent av killarna. I åldersgruppen 16–19 år finns det ingen statistiskt säkerställd skillnad mellan könen.

Bland utrikes födda unga är 27,5 procent missnöjda med sin ekonomi år 2021. Andelen är högre jämfört med inrikes födda där 21,8 procent är missnöjda. Tidigare år finns inga statistiskt säkerställda skillnader mellan dessa grupper. För hela gruppen unga i åldern 16–25 år finns ingen statistiskt säkerställd skillnad mellan könen varken för inrikes eller utrikes födda.

Störst skillnad bland de grupper som undersöks finns mellan unga som har en funktionsnedsättning och unga som inte har en sådan. Bland unga med funktionsnedsättning är 35,9 procent missnöjda år 2021, vilket kan jämföras med 20,3 procent bland unga utan funktionsnedsättning. Bland unga med

funktionsnedsättning är det en högre andel tjejer än killar som är missnöjda med sin ekonomi, andelen är 39,8 procent bland tjejerna jämfört med 31,9 procent bland killarna. Andelen som är missnöjda har varit högre bland unga med funktionsnedsättning vid samtliga mätningar.

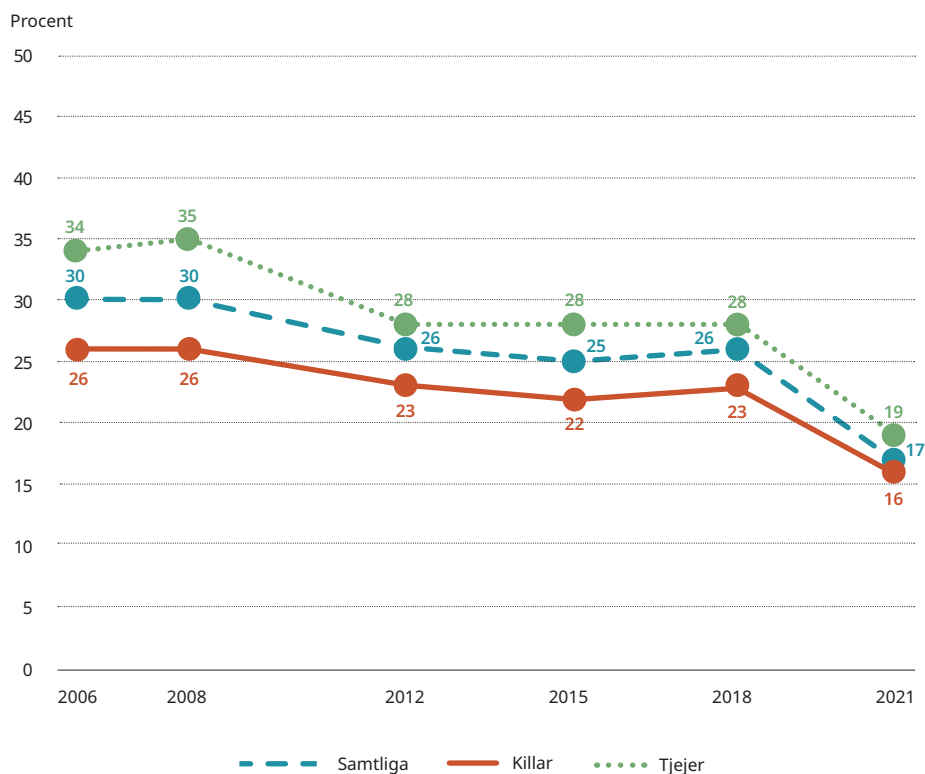
Figur 5.3 Andel unga 16-25 år som svarat att de är mycket eller ganska missnöjda med sin ekonomi, 2021. Procent.

Källa: MUCF, Nationella ungdomsenkäten

Andelen unga som har svårt att klara löpande uppgifter har minskat

År 2021 uppgav 17,1 procent av unga i åldern 16-25 år att de vid ett eller flera tillfällen haft svårt att klara sina löpande utgifter för mat, hyra, räkningar med mera under de senaste 12 månaderna¹⁶. Andelen har minskat jämfört med 2018. År 2021 är den lägsta nivå som uppmäts, mellan 2006 och 2018 har andelen varierat mellan 25 och 30 procent. En av tio unga har haft svårt att klara löpande utgifter **flera gånger** under det senaste året, år 2021, en lägre andel 7,1 procent har haft svårt **en gång**.

¹⁶ Undersökningen genomfördes våren 2021 och frågan avser situationen under de senaste 12 månaderna

Figur 5.4 Andel unga 16–25 år som svarat att det under de senaste 12 månaderna hänt att de haft svårt att klara de löpande utgifterna för mat, hyra, räkningar med mera vid ett eller flera tillfällen, efter kön, 2006–2021. Procent.

Källa: MUCF, Nationella ungdomsenkäten

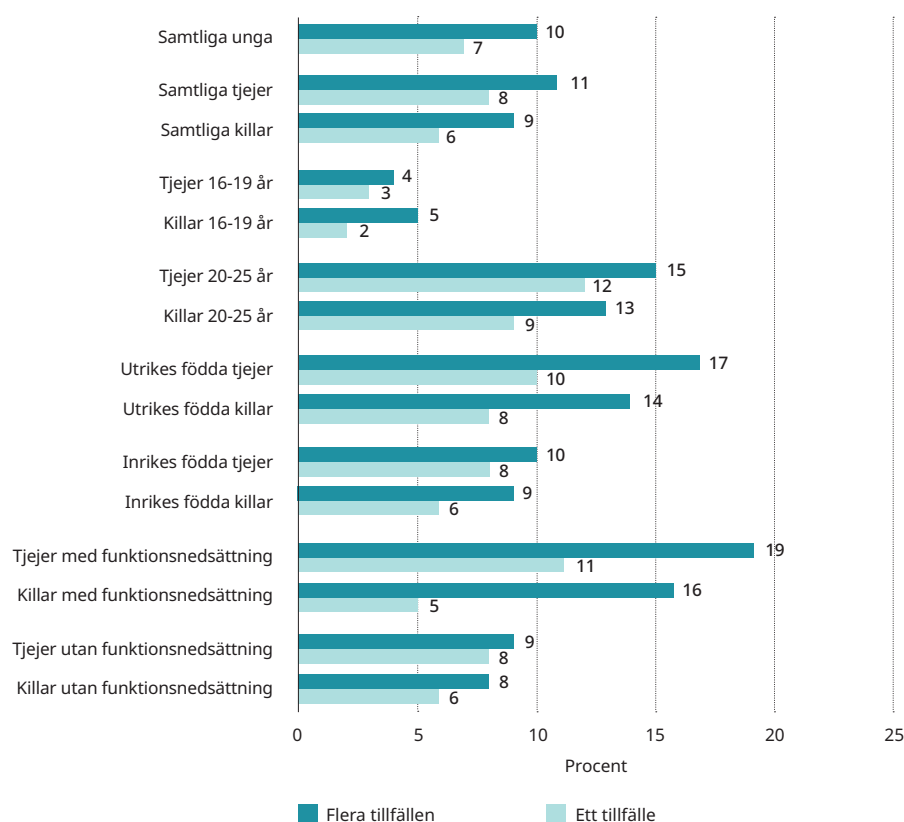
År 2021 är andelen något högre bland tjejer jämfört med killar, 18,7 jämfört med 15,6 procent. Både bland tjejer och killar har andelen som haft svårt att klara löpande utgifter minskat jämfört med 2018. Bland unga i åldersgruppen 20–25 år är andelen högre bland tjejer jämfört med killar, bland dem i åldern 16–19 år finns ingen skillnad mellan könen. Bland unga med funktionsnedsättning har tjejerna i större utsträckning än killarna haft svårt att klara de löpande utgifterna. Även bland inrikes födda är det en större andel tjejer än killar som haft svårt att klara av löpande utgifter under det senaste året.

Det är en betydligt högre andel unga i den äldre åldersgruppen 20–25 år som har haft svårt att klara löpande utgifter under det senaste året jämfört med yngre unga. År 2021 var andelen 24,1 procent jämfört med 7,1 procent bland unga i åldern 16–19 år. Skillnaden har funnits samtliga år undersökningen genomförts. Jämfört med 2018 har andelen minskat i båda åldersgrupperna. År 2021 uppgav 14 procent i den äldre åldersgruppen att de har haft svårigheter att klara löpande utgifter **flera gånger** under det senaste året och 10,1 procent har haft svårt **en gång**. I den yngre åldersgruppen är andelen lägre, 4,4 procent har haft svårigheter **flera gånger** och 2,7 procent **en gång**.

Andelen som haft problem att klara löpande utgifter det senaste året är också högre bland unga som är utrikes födda jämfört med inrikes födda unga. Skillnaden har varit stabil under samtliga mätningar som gjorts. Jämfört med 2018 har andelen minskat i båda grupperna. Under 2021 var andelen 24,6 procent

bland utrikes födda unga, jämfört med 16,3 procent bland inrikes födda unga. År 2021 uppgav 15,6 procent bland utrikes födda att de har haft svårt att klara löpande utgifter **flera gånger**, andelen bland inrikes födda unga var 9,4 procent.

Det är även en högre andel bland unga med funktionsnedsättning som har haft svårt att klara löpande utgifter det senaste året jämfört med unga utan funktionsnedsättning. År 2021 var andelen 25,6 procent bland unga med funktionsnedsättning jämfört med 15,8 procent bland unga utan funktionsnedsättning. Skillnaden har varit stabil under samtliga mätningar som gjorts. Jämfört med 2018 har andelen minskat i båda grupperna. År 2021 uppgav 17,7 procent bland unga med funktionsnedsättning att de har haft svårt att klara löpande utgifter **flera gånger**, andelen bland unga utan funktionsnedsättning var 8,8 procent.

Figur 5.5 Andel unga 16–25 år som svarat att de under de senaste 12 månaderna har haft svårt att klara de löpande utgifterna för mat, hyra, räkningar med mera vid ett eller vid flera tillfällen, 2021. Procent.

Källa: MUCF, Nationella ungdomsenkäten

Vanligt att unga tar hjälp av närstående för att klara sin ekonomi

Det är vanligt att unga tar emot ekonomisk hjälp av föräldrar eller andra närstående. År 2021 var andelen unga som under de senaste 12 månaderna någon eller fler gånger fått hjälp av föräldrar 48,2 procent, alltså nära hälften¹⁷. Jämfört

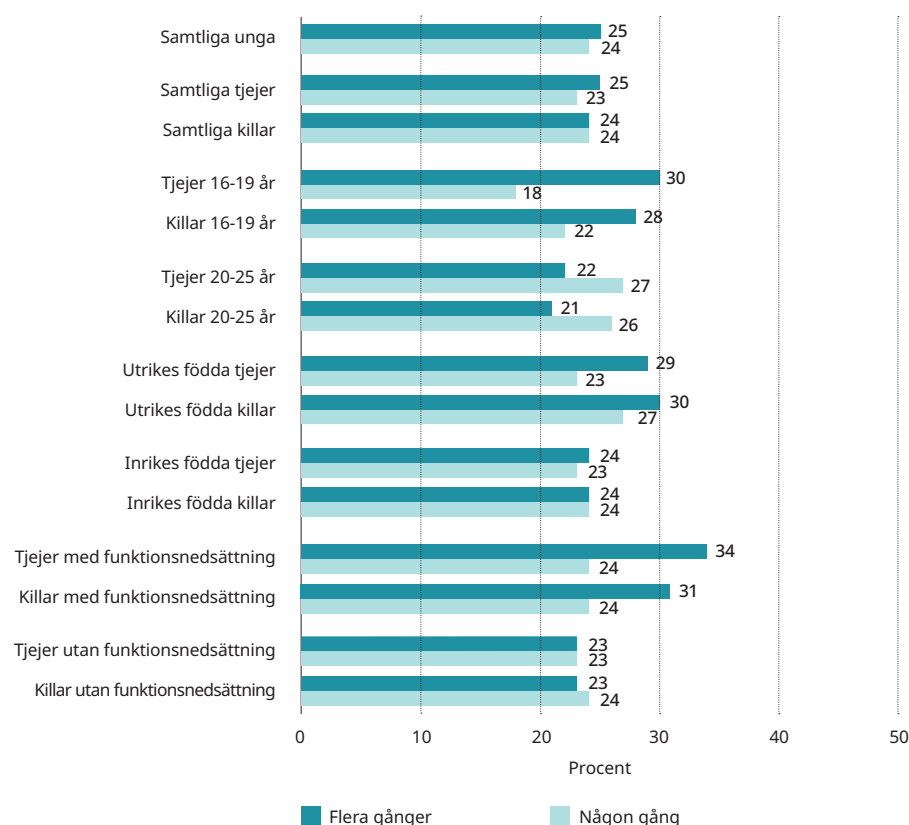
¹⁷ Undersökningen genomfördes våren 2021 och frågan avser situationen under de senaste 12 månaderna.

med 2018 har andelen minskat, då var den 56,5 procent. Var fjärde ung har fått ekonomisk hjälp av föräldrar **flera gånger** under det senaste året. Det finns ingen skillnad mellan killar och tjejer år 2021, och inte heller mellan könen inom någon av de grupper av unga som jämförts utifrån födelseland, ålder eller funktionsnedsättning. Andelen som fått hjälp har minskat för båda könen jämfört med 2018.

År 2021 finns ingen skillnad i andelen unga i olika åldersgrupper som fått ekonomisk hjälp av föräldrar vid ett eller flera tillfällen. Andelen har minskat i båda grupperna jämfört med 2018. Det är däremot en högre andel i den yngre åldersgruppen som fått hjälp **flera gånger** senaste året, och på motsvarande sätt en högre andel i den äldre åldersgruppen som bara fått hjälp vid ett tillfälle.

Bland utrikes födda unga är andelen som fått hjälp högre jämfört med inrikes födda år 2021, 54,5 jämfört med 47,4 procent. År 2018 fanns ingen skillnad mellan dessa grupper. Tre av tio bland utrikes födda unga uppger att de fått ekonomisk hjälp flera gånger under det senaste året, vilket är en högre andel än bland inrikes födda unga där 24 procent fått hjälp flera gånger.

Andelen som fått ekonomisk hjälp är även högre bland unga med funktionsnedsättning jämfört med unga utan funktionsnedsättning, år 2021 var andelen 56,7 procent jämfört med 46,8 procent. Bland unga med funktionsnedsättning uppger var tredje (33,2 procent) att de fått ekonomisk hjälp **flera gånger** under det senaste året, vilket är en högre andel än bland unga utan funktionsnedsättning där 23,2 procent fått hjälp flera gånger.

Figur 5.6 Andel unga 16–25 år som svarat att de under de senaste 12 månaderna har fått ekonomisk hjälp av föräldrar eller andra närstående någon eller flera gånger, 2021. Procent.

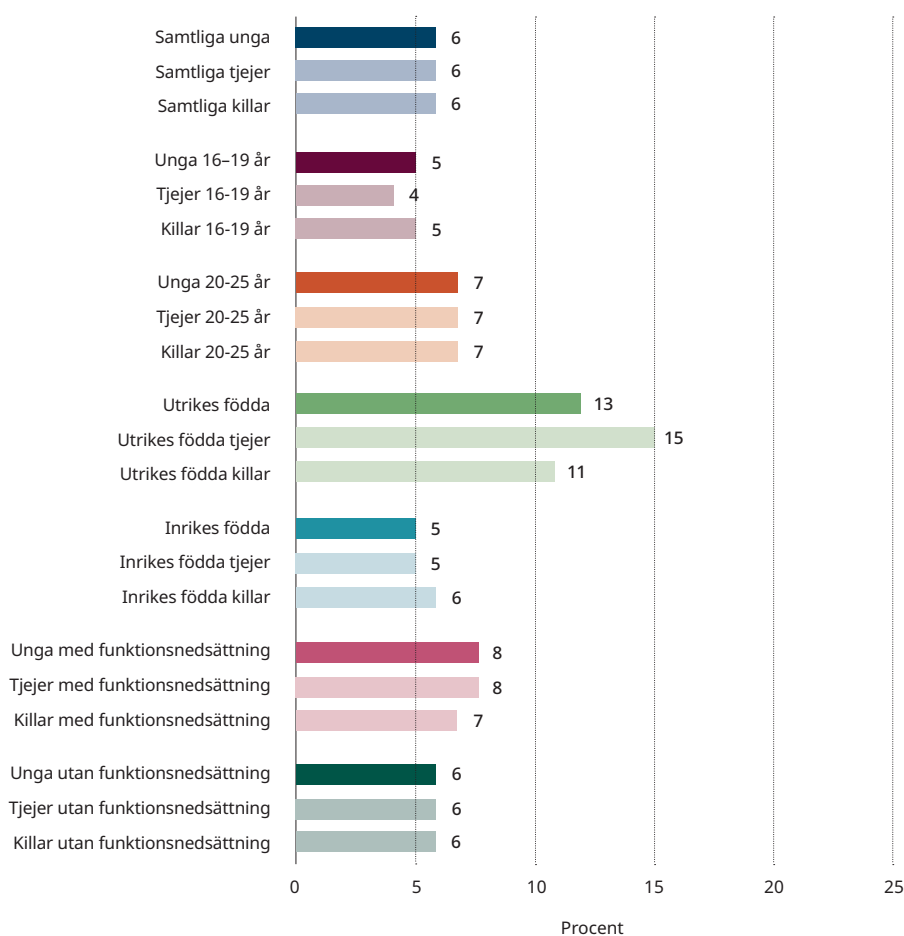
Källa: MUCF, Nationella ungdomsenkäten

Högre andel bland utrikes födda unga som inte kan få ekonomisk hjälp av föräldrar eller andra närstående

En lägre andel unga uppger att de **inte** har möjlighet att få ekonomisk hjälp av föräldrar eller närstående, år 2021 var andelen 6 procent bland unga i åldern 16–25 år. Andelen var som högst år 2012, men har sedan minskat. År 2018 var andelen som inte kunde få hjälp högre bland killar jämfört med tjejer, men det finns inga säkerställda skillnader år 2021 eller tidigare år då undersökningen genomförts. År 2021 finns inte heller någon skillnad mellan tjejer och killar inom någon av de undergrupper som undersökts utifrån ålder, födelseland eller funktionsnedsättning.

Andelen som inte kan få hjälp av föräldrar eller närstående är något högre bland unga i den äldre åldersgruppen 20–25 år jämfört med unga i åldrarna 16–19 år, år 2021 var andelen 6,9 procent jämfört med 4,7 procent.

12,7 procent bland utrikes födda unga uppger att de inte kan få hjälp av föräldrar år 2021, vilket kan jämföras med 5,3 procent bland inrikes födda unga. Andelen har varit högre bland utrikes födda unga under samtliga år undersökningen genomförts. Andelen bland utrikes födda har dock minskat relativt kraftigt sedan år 2012 då nästan hälften svarade att de inte hade möjlighet att få hjälp. Minskningen har skett både bland utrikes födda tjejer och killar. År 2021 fanns ingen statistiskt säkerställd skillnad i andelen som kan få hjälp mellan unga med eller utan funktionsnedsättning.

Figur 5.7 Andel unga 16–25 år som svarat att de inte har möjlighet att få ekonomisk hjälp av föräldrar eller andra närstående, 2021. Procent.

Källa: MUCF, Nationella ungdomsenkäten

Var tredje ung har avstått från någon fritidsaktivitet för att det kostat för mycket, men andelen har minskat

År 2021 uppgav 34 procent bland unga i åldern 16–25 år att de avstått från någon fritidsaktivitet under de senaste 12 månaderna eftersom den kostat för mycket pengar. Andelen har minskat jämfört med 2018, då uppgav 39,8 procent att de avstått. Det är en högre andel unga som uppger att de avstått från en fritidsaktivitet någon gång än som gjort det flera gånger, år 2021 är andelen 23,1 jämfört med 10,9 procent.

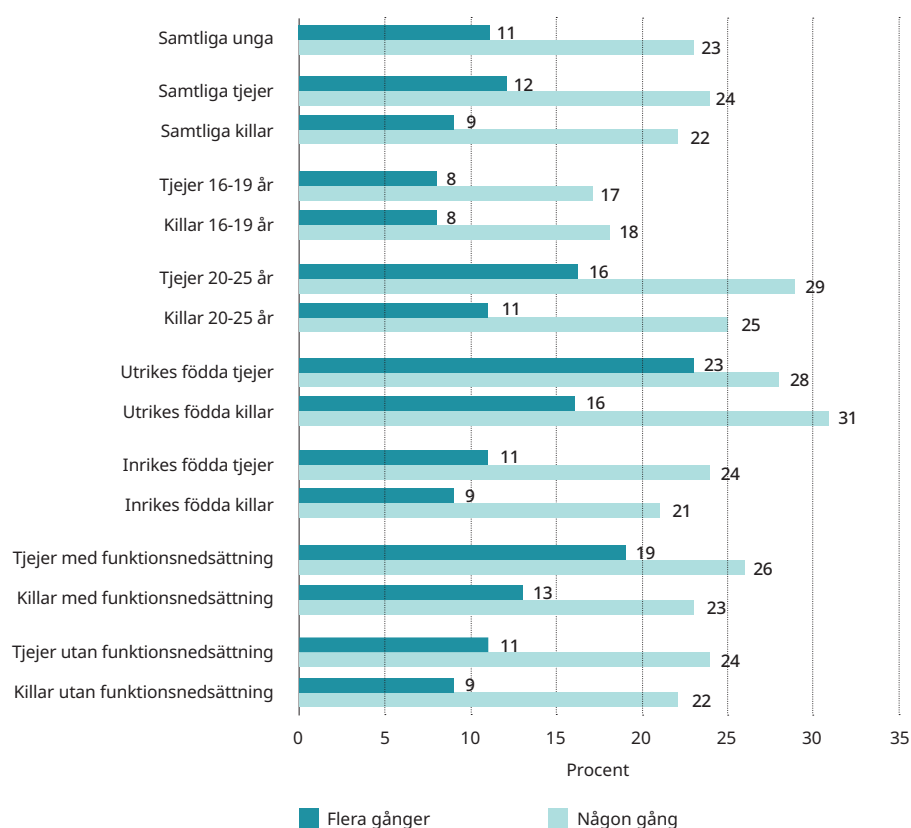
Andelen har sedan 2015 varit högre bland tjejer jämfört med killar. Mellan 2018 och 2021 har andelen minskat bland tjejer, men bland killar finns ingen säkerställd förändring. År 2021 var andelen som avstått från någon fritidsaktivitet 36,7 procent bland tjejer jämfört med 31,4 procent bland killar. Det är även en högre andel bland tjejer som uppger att de avstått från fritidsaktiviteter **flera gånger** under året jämfört med killar, 12,5 procent jämfört med 9,4 procent. Andelen som avstått fritidsaktivitet är högre bland tjejer jämfört med killar i åldern 20–25 år, i den yngre åldersgruppen finns däremot ingen skillnad mellan

könen. Andelen är även högre bland inrikes födda tjejer jämfört med inrikes födda killar, bland utrikes födda unga finns ingen skillnad mellan könen.

Bland unga i den äldre åldersgruppen 20–25 år uppger 40,2 procent att de avstått från fritidsaktivitet år 2021, andelen bland unga i åldrarna 16–19 år är 25,3 procent. Bland unga i den yngre åldersgruppen har andelen unga som avstått minskat jämfört med 2018, medan den inte förändrats för unga i de äldre åldrarna. Andelen är högre i den äldre åldersgruppen både bland unga som uppger att de avstått från fritidsaktivitet en och flera gånger under det senaste året.

Bland unga som är utrikes födda är andelen som avstått från en fritidsaktivitet för att den kostat för mycket betydligt högre än bland inrikes födda unga. År 2021 uppgav varannan ung utrikesfödd, 49,1 procent, att de avstått jämfört med 32,2 procent bland inrikes födda unga. Bland inrikes födda unga har andelen som avstått minskat mellan 2018 och 2021, men bland utrikes födda unga har andelen inte förändrats. Det är både en högre andel bland utrikesfödda som avstått **en gång** och som gjort det **flera gånger** jämfört med inrikes födda unga. Den högre andelen utrikesfödda unga som avstått vid **flera** tillfällen fanns även vid tidigare undersökningar som gjordes 2015 och 2018.

40,9 procent bland unga med funktionsnedsättning uppger att de avstått från fritidsaktivitet år 2021, jämfört med 32,9 procent bland unga utan funktionsnedsättning. Bland unga som inte har funktionsnedsättning har andelen minskat mellan 2018 och 2021, det har den däremot inte gjort bland unga som har en funktionsnedsättning. År 2021 uppgav 15,8 procent bland unga med funktionsnedsättning att de avstått **flera gånger** från aktiviteter senaste året på grund av kostnader, andelen bland unga utan funktionsnedsättning var 10,1 procent.

Figur 5.8 Andel unga 16–25 år som svarat att de avstått från fritidsaktivitet på grund av att aktiviteten har kostat för mycket pengar en eller flera gånger, 2021. Procent.

Källa: MUCF, Nationella ungdomsenkäten

Unga med betalningsproblem

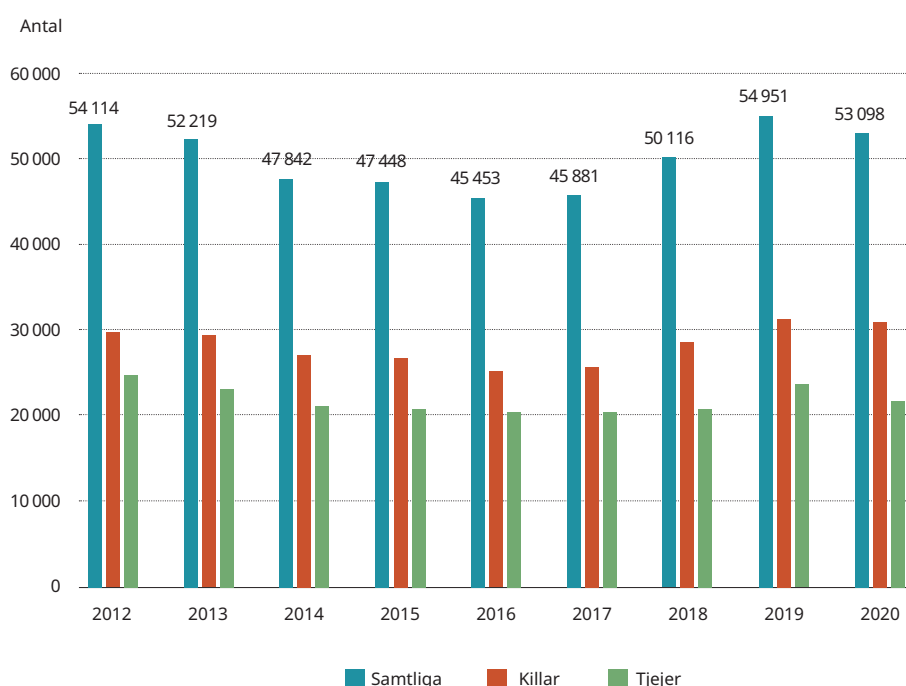
Antalet unga som berörs av ansökningar om betalningsföreläggande

Antalet unga i åldern 18–24 år som berörs av en eller flera ansökningar om betalningsföreläggande¹⁸ minskade under perioden 2012 till 2016. Därefter har antalet åter ökat. Högst var antalet år 2019. År 2020 hade antalet minskat något igen till 53 098 unga. Det är främst de något äldre unga, i åldrarna 20–24 år, som är berörda. Bland unga i åldrarna 18–19 år är antalet betydligt mindre. År 2020 var antalet berörda 48 057 i den äldre åldersgruppen och 5 041 i den yngre. Skillnaden kan till viss del förklaras av att antalet unga är större i åldrarna 20–24 år än i åldrarna 18–19 år. Det förklarar dock inte hela skillnaden då

¹⁸ Företag som har betalningar som inte inkommit på förfallodagen kan ansöka om betalningsföreläggande hos Kronofogden. Betalningsföreläggande är ett krav på återbetalning. Kronofogden skickar ett betalningsföreläggande till den som ska betala, det vill säga den svarande i ärendet.

det bara är ungefär två gånger fler i åldersgruppen 20–24 år än i åldersgruppen 18–19 år.

Antalet har under hela perioden mellan 2012 och 2020 varit större bland killar jämfört med tjejer. 2020 var antalet 31 439 killar och 21 659 tjejer. Skillnaden mellan könen är störst i åldrarna 20–24 år. Antalet berörda minskade bland båda könen fram till 2016, därefter har antalet åter ökat. Ökningen har varit större bland killar än bland tjejer under perioden 2016 till 2020. Antalet killar i åldrarna 18–24 år är större än antalet tjejer, och det är därför rimligt att det även är ett större antal killar som är berörda av betalningsförelägganden. År 2020 utgör killarna 53 procent av unga i åldersgruppen 18–24 år, deras andel bland unga som är berörda av ansökningar om betalningsförelägganden är endast något högre, 59 procent.

Figur 5.9 Antal unga som var svarande i ansökningar om betalningsföreläggande, 18–24 år, 2012–2020. Antal.

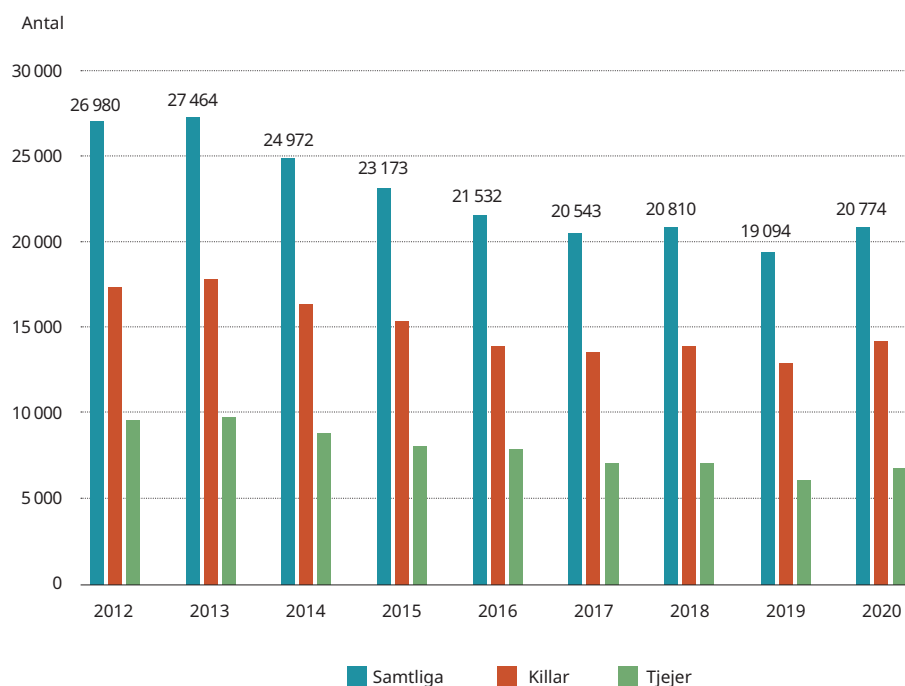
Källa: Kronofogden

Statistik från Svensk Inkasso visar att av det totala antalet inkassoärenden går de flesta inte så långt att de hamnar hos Kronofogden, endast omkring 15 procent gjorde det år 2021. I resterande ärenden sker en betalning snart eller får den skuldsatte en avbetalningsplan. Uppföljningen av inkassoärenden 2021 visade att bland unga vuxna under 25 år har andelen med skulder ökat från 7,6 procent 2019 till 11 procent 2020 (Svensk inkasso, 2021).

Större antal killar än tjejer som har skulder för indrivning hos Kronofogden

År 2020 hade 20 774 unga i åldern 18–24 år skulder för indrivning hos Kronofogden. Antalet unga med skulder för indrivning minskade under perioden 2012 till 2019, men har sedan åter ökat fram till år 2020. Under hela perioden har antalet unga med skulder varit betydligt större i åldersgruppen 20–24 år än i åldersgruppen 18–19 år även då hänsyn tas till skillnaden i storlek på åldersgrupperna, år 2020 var antalet 18 781 respektive 1 993 personer.

Antalet unga med skulder för indrivning är större bland killar jämfört med tjejer och har varit det under hela perioden. År 2020 var antalet bland killar 14 073 och antalet bland tjejer 6 701. Både den tidigare minskningen och det senaste årets ökning i antal syns bland båda könen. Antalet killar i åldrarna 18–24 år är större än antalet tjejer, vilket till viss del kan förklara det större antalet killar som har skulder för indrivning. År 2020 utgjorde killarna 53 procent av unga i åldersgruppen 18–24 år, deras andel bland unga med skulder hos Kronofogden är dock högre, 68 procent.

Figur 5.10 Antal unga med skulder i Kronofogdemyndighetens indrivningsregister, 18–24 år, 2012–2020. Antal.

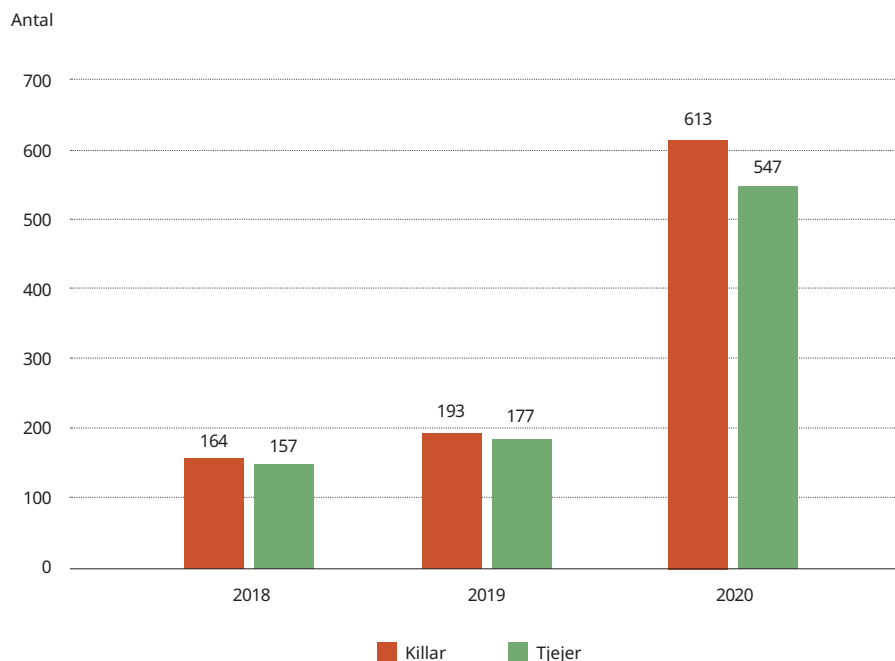
Källa: Kronofogden

Kraftig ökning av antalet unga som ansökt om skuldsanering, men få som beviljas

Antalet unga som ansöker om skuldsanering hos Kronofogden har ökat kraftigt mellan åren 2019 och 2020. Från att 370 personer i åldern 18–24 år ansökte 2019 till 1 160 personer år 2020. Antalet är något större bland killar jämfört med tjejer och har varit det även år 2018 och 2019. Antalet unga i åldern 18–24 år som beviljats skuldsanering är betydligt mindre än antalet som ansöker. År

2019 beviljades 32 unga skuldsanering och år 2020 hade antalet ökat till 39 unga.

Under 2020 införde Kronofogden en ny e-tjänst för ansökan om skuldsanering och det är troligt att denna delvis ligger bakom den kraftiga ökningen. Ytterligare en förklaring till den stora ökningen bland unga kan vara att konsumtionsskulder blivit vanligare bland unga (Kronofogden 2021d).

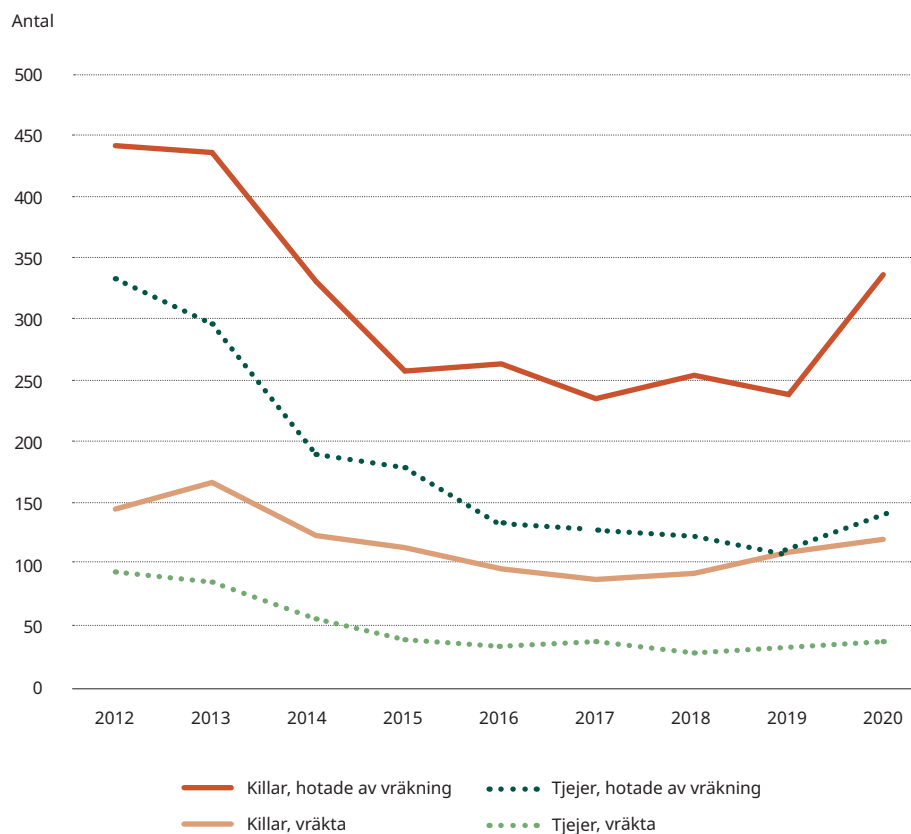
Figur 5.11 Antal unga 18–24 år som ansökt om skuldsanering, 2018 till 2020. Antal.

Källa: Kronofogden. Uppföljningsverktyget QlikSusan

Antalet unga som hotas av vräkning och som blir vräkt ökar

Antalet hot om vräkning bland unga i åldern 18–24 år minskade mellan 2012 fram till 2019, från 780 till 355 ansökningar. Men från år 2020 har antalet åter ökat och var då 487 ansökningar. Under hela perioden 2012 till 2020 har antalet hot om vräkning varit betydligt större bland killar jämfört med tjejer. År 2020 var antalet 341 bland killar och 146 bland tjejer.

Antalet unga som faktiskt blir vräkt är lägre än antalet som hotas av vräkning, men även här går det att se en ökning under de senaste åren. Antalet unga i åldern 18–24 som blev vräkt minskade mellan 2012 och 2018. Men under åren 2019 och 2020 har antalet ökat och 2020 vräktes 164 unga från sin bostad. Även bland de som vräks är antalet större bland killar jämfört med tjejer, år 2020 vräktes 122 killar och 42 tjejer.

Figur 5.12 Antalet inlämnade ansökningar om vräkning bland unga, samt antal genomförda vräkningar bland unga, 18–24 år, 2012–2020. Antal.

Källa: Kronofogden

Ökning av antal ungdomshushåll som ansökt om bostadsbidrag

Antalet hushåll som fått bostadsbidrag har enligt Försäkringskassan (2021) minskat över tid, både i befolkningen i stort och bland ungdomshushåll¹⁹. Under perioden april 2020 till mars 2021 ansökte 81 772 ungdomshushåll om bostadsbidrag, antalet ökade med 10 procent jämfört med året innan. Den stora ökningen av ansökningar bland unga beror sannolikt på att möjligheterna för unga att arbeta försämrades kraftigt tillsammans med ungas begränsade möjligheter att kvalificera sig för arbetslöshetsförsäkringen. Antalet mottagare av bostadsbidrag bland ungdomshushåll ökade också under 2020, men inte lika mycket som ansökningarna. Antalet mottagare ökade med 2,3 procent, efter att tidigare ha minskat under flera år. Fler än tidigare har alltså upplevt ett behov av bostadsbidrag utan att uppfylla de kriterier som ger rätt till ersättning. Under perioden april 2020 till mars 2021 fick drygt 47 162 ungdomshushåll bostadsbidrag beviljade.

¹⁹ Som ungdomshushåll räknas hushåll utan barn, där de sökande fyllt 18 år men inte är 29 år.

6

Samlad bedömning av utmaningar

Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor följer en rad indikatorer som relaterar till det ungdomspolitiska målet att **alla unga ska ha goda levnadsvillkor, makt att forma sina liv och inflytande över samhällsutvecklingen**. I den här rapporten gör vi en uppföljning av de indikatorer som rör ungas försörjning och ekonomiska levnadsvillkor. Dessa kompletteras med resultat från myndighetens nationella ungdomsenkät för frågor som rör ungas uppfattning om sin ekonomi.

Flera indikatorer som myndigheten följer har ur ett längre tidsperspektiv utvecklats på ett positivt sätt, för unga generellt eller för grupper av unga. Exempelvis den minskade arbetslösheten bland unga under många år före covid-19-pandemin och den större andelen unga som lämnar program med aktivitetsstöd för att gå till arbete eller studier under de senaste åren. Ur ett längre tidsperspektiv har andelen bland utrikes födda unga som varken arbetar eller studerar gradvis minskat. I myndighetens nationella ungdomsenkät har andelen unga som uppger att de har svårt att klara löpande utgifter minskat.

Men det finns även ett antal utmaningar som är viktiga för att det ungdomspolitiska målet ska nås. En av dessa är de långvariga skillnaderna i ungas möjligheter att etablera sig på arbetsmarknaden för unga som är utrikes födda jämfört med inrikes födda unga. Till detta kommer risken att unga som står längre ifrån ett arbete drabbas långvarigt som en konsekvens av de senaste årens covid-19-pandemi. Det finns också fortsatt tydliga skillnader i ekonomiska levnadsvillkor mellan olika grupper av unga, där utrikes födda unga och unga med funktionsnedsättning är två grupper som har en svårare situation. En annan utmaning är den relativt höga andel unga som har tidsbegränsade anställningar och korta deltidсанställningar. För de unga som arbetar för att försörja sig kan sådana anställningar innebära en otrygg ekonomisk situation. Slutligen är utvecklingen av antalet unga som har skulder redan tidigt i livet, samt det stora antalet unga som ansöker om skuldsanering, oroande.

Att bemöta de utmaningar som finns gällande ungas levnadsvillkor och att arbeta för att skillnaderna i ekonomiska villkor ska minska är viktigt eftersom ungas ekonomiska standard påverkar många andra delar av livet. Att leva med låg ekonomisk standard påverkar ungas levnadsvillkor negativt med risk för sämre fysisk och psykisk hälsa, trångboddhet, sämre studieresultat och ökad risk för arbetslöshet (Forte 2018, Unicef 2016).

Viktigt att följa covid-19-pandemins effekter på ungas försörjning och ekonomi på längre sikt

De senaste årens covid-19-pandemi har tydligt påverkat ungas möjligheter att arbeta. Andelen sysselsatta har minskat, och andelen som var arbetslösa ökade kraftigt under 2020. Men det är svårare att i nuläget se tydliga konsekvenser på de ekonomiska levnadsvillkoren för unga generellt genom de indikatorer

myndigheten följer. Det är däremot mycket tydligt att det finns skillnader i de ekonomiska levnadsvillkoren mellan olika grupper av unga.

När unga själva beskriver sin ekonomiska situation i myndighetens nationella ungdomsenkät år 2021 visar svaren inga tydliga tecken på en försämrad ekonomi jämfört med 2018. Tvärtom har exempelvis andelen unga som haft svårt att klara löpande utgifter, eller som fått ekonomisk hjälp av föräldrar, minskat vid senaste mätningen 2021. I dagsläget är det svårt att uttala sig om hur covid-19-pandemin har påverkat ungas ekonomiska levnadsvillkor. Myndighetens nationella ungdomsenkät genomfördes under våren 2021 då många unga fortfarande påverkades av de restriktioner som covid-19-pandemin förde med sig. För många unga har covid-19-pandemin inneburit minskade möjligheter att till exempel resa eller delta i fritidsaktiviteter. Det gör att även ungas utgifter sannolikt har påverkats och minskade utgifter bland unga under covid-19-pandemin skulle delvis kunna förklara resultaten.

För många unga har dock covid-19-pandemin inneburit arbetslöshet och ändrade framtidsplaner. Erfarenheter visar att unga generellt har bättre förutsättningar att klara sådana utmaningar jämfört med äldre åldersgrupper. Men för de unga som redan tidigare stod längre ifrån arbetsmarknaden finns det risk för att tiden utanför arbetsmarknaden blir långvarig. Den ökade mediantiden i arbetslöshet bland unga visar på en förskjutning bland arbetslösa unga där de som är arbetslösa längre tider nu drabbas av ytterligare förlängda tider i arbetslöshet. Det riskerar att skapa en allt större tudelning på arbetsmarknaden bland unga. Därför är det viktigt att fortsätta följa upp konsekvenserna för ungas ekonomiska levnadsvillkor även på längre sikt.

Kontakter och nätverk är viktiga för att unga ska komma ut i arbete

Vägen till ett arbete kan se ut på många olika sätt för unga. I myndighetens nationella ungdomsenkät svarar unga som idag arbetar på hur de har fått sitt nuvarande arbete. Resultaten visar att vägen till arbete förändrats över tid för unga generellt, och att den delvis skiljer sig mellan olika grupper av unga.

Nätverk och egna kontakter spelar en mycket stor roll för att unga ska få jobb. Fyra av tio unga har fått sitt nuvarande arbete genom personer de känner. Därför är det viktigt att unga ges goda möjligheter att skapa nätverk och kontakter som kan leda till anställningar. Men alla unga har inte tillgång till likvärdiga kontaktnät. Att ha kontakter som kan leda till arbete är vanligare bland unga i yngre åldrar och bland killar. För många unga kan därför kontakter med arbetslivet inom ramen för sin utbildning vara viktiga, eller möjligheten till olika former av arbetsplatsförlagda aktiviteter inom ramen för exempelvis Arbetsförmedlingens verksamhet. Under de senaste årens covid-19-pandemi har sådana aktiviteter varit svårare att genomföra och det är viktigt med fortsatta insatser som gör det möjligt för unga att få kontakter med arbetslivet. Även sommarjobb kan ge värdefulla kontakter för unga inför framtida anställningar och det är viktigt att unga ges goda möjligheter att arbeta på sommaren. Resultaten från myndighetens nationella ungdomsenkät visar att många unga har erfarenheter av sommarjobb, men att grupper av unga kan behöva stöd för att få möjlighet till arbete, och till de viktiga erfarenheter och kontakter som sommarjobb för med sig. Det är

exempelvis vanligare att unga som är födda i Sverige haft ett sommarjobb jämfört med utrikes födda unga. Det är en betydligt högre andel utrikes födda som svarar att de sökt sommarjobb, men att de aldrig fått något. Det är även en lägre andel unga med funktionsnedsättning som haft sommarjobb. Bland dessa unga är det vanligare att aldrig ha sökt något sommarjobb.

Resultaten från nationella ungdomsenkäten visar också att aktörer som kommunerna och även Arbetsförmedlingen har en viktig roll i att stödja unga som möter större utmaningar på vägen mot ett arbete. Andelen unga som uppger att de fått sitt arbete genom antingen kommunen eller Arbetsförmedlingen har ökat mellan 2018 och 2021. En av tio unga svarar att de fått sitt arbete genom kommunen. Det är betydligt vanligare att unga i yngre åldrar och utrikes födda unga uppger att de fått arbete genom kommunerna. Det är en lägre andel unga som uppger att de fått arbete genom Arbetsförmedlingen, vilket 3 procent gör. Men andelen som fått sitt arbete genom Arbetsförmedlingen är högre bland utrikes födda unga samt bland unga med funktionsnedsättning.

Unga behöver trygga anställningsvillkor

Det är vanligt med tidsbegränsade anställningar bland unga, andelen är betydligt högre jämfört med andra åldersgrupper. Under 2020 hade mer än hälften av anställda unga i åldern 15–24 år en tidsbegränsad anställning. Andelen är högre bland tjejer jämfört med killar. Det är vanligare med tidsbegränsade anställningar i yngre åldrar, i åldersgruppen 15–19 år hade sju av tio en tidsbegränsad anställning under 2020. Men andelen är även hög bland unga i åldern 20–24 år, där en större andel kan antas arbeta för att försörja sig och inte vid sidan om exempelvis studier. Närmare varannan ung i den äldre åldersgruppen hade en tidsbegränsad anställning. Andelen är högre bland tjejer jämfört med killar, även om skillnaderna minskat över tid.

Varannan sysselsatt i åldern 15–24 år arbetade deltid under 2020, och hade en överenskommen arbetstid som var mindre än 35 timmar per vecka. Av de unga som arbetar deltid arbetar de allra flesta, drygt 70 procent, kort deltid, vilket innebär att de har en överenskommen arbetstid som är 1–19 timmar per vecka. Andelen deltidsarbetande är högre bland tjejer. Sex av tio tjejer arbetar deltid, jämfört med fyra av tio killar. Andelen är särskilt stor bland sysselsatta i de yngre åldrarna 15–19 år där åtta av tio tjejer och sex av tio killar arbetar deltid. I åldersgruppen 20–24 år arbetade varannan tjej och tre av tio killar deltid. Att en större andel tjejer än killar arbetar deltid beror bland annat på att tjejer i större utsträckning arbetar vid sidan om sina studier.

Att andelen som har anställning under en begränsad period, eller som arbetar deltid är högre bland unga jämfört med andra åldersgrupper är inte förvånande. De allra flesta unga har studier som sin huvudsakliga sysselsättning och arbetar som ett komplement till studierna för att ha en inkomst eller skaffa arbetslivserfarenhet. Men för unga som arbetar för att försörja sig, som är äldre och har större utgifter, kan otrygga villkor på arbetsmarknaden vara ett hinder för en trygg och förutsägbar ekonomi. MUCF:s studie av ungas attityder och värderingar visar att unga själva prioriterar förutsägbarhet och trygghet i sin anställning (MUCF, 2019b). Nästan åtta av tio unga tycker att det är viktigt med fast anställning för att de ska vara intresserade av ett arbete. Vi ser inga

skillnader i hur killar respektive tjejer prioriterar detta. Myndighetens Attityd- och värderingsstudie visade att det är vanligare att unga i den äldre åldersgruppen 20–24 år prioriterar förutsägbarhet och anställningstrygghet, än att unga som är 16–19 år gör det. Nästan alla unga tycker att det är viktigt att ett arbete har bra arbetsmiljö och arbetsvillkor. Det är en av de viktigaste aspekterna för att unga ska vara intresserade av ett arbete.

Utrikes födda unga har fortsatt sämre ekonomiska levnadsvillkor

Ungas ekonomiska situation hänger till stor del samman med deras möjligheter att försörja sig själva genom arbete. Unga som är utrikes födda har svårare att etablera sig på arbetsmarknaden och har även i större utsträckning sämre ekonomiska levnadsvillkor. Det visar sig bland annat tydligt i den högre andelen utrikes födda unga som har låg ekonomisk standard. Men också i de stora skillnaderna i andelen som har ekonomiskt bistånd mellan unga som är utrikes och inrikes födda.

Resultaten från den nationella ungdomsenkäten visar dessutom att en högre andel utrikes födda unga har haft problem att klara löpande utgifter för mat, hyra och räknningar. Under 2021 hade 9 procent haft sådana problem någon gång, och 16 procent hade haft problem flera gånger senaste året. Bland utrikes födda unga är även andelen som fått ekonomisk hjälp av föräldrar eller närstående högre, mer än hälften har fått det år 2021. Tre av tio bland utrikes födda unga uppger att de fått ekonomisk hjälp flera gånger. Det är dessutom även en högre andel bland utrikes födda unga som uppger att de **inte** har möjlighet att få ekonomisk hjälp av föräldrar eller närstående. Detta innebär att gruppens beroende av närstående för sin ekonomi både är större, samtidigt som en högre andel inte har tillgång till närstående som ekonomiskt stöd.

Även om skillnaderna gentemot unga som är födda i Sverige är fortsatt stora, så visar utvecklingen av flera indikatorer på en något förbättrad situation bland utrikes födda unga. Andelen utrikes födda unga med låg ekonomisk standard har minskat något över tid. Även bland utrikes födda unga med ekonomiskt bistånd har utvecklingen varit svagt positiv under de senaste åren. MUCF:s nationella ungdomsenkät visar att andelen utrikes födda unga som har haft svårt att klara löpande utgifter har minskat jämfört med den undersökning som gjordes 2018, även andelen som uppger att de inte kan få ekonomisk hjälp av föräldrar har minskat. Trots detta kvarstår stora skillnader i ekonomiska levnadsvillkor, vilket gör det viktigt att exempelvis fortsätta följa denna grupp ungas möjligheter att etablera sig på arbetsmarknaden.

Tydliga signaler om en svårare situation för unga med funktionsnedsättning

Unga med funktionsnedsättningar är en grupp som inte följs upp inom ramen för de indikatorer som redovisas på ungidag.se. Men MUCF:s nationella ungdomsenkät ger indikationer på att även denna grupp har sämre ekonomiska levnadsvillkor jämfört med andra unga.

Andelen unga med funktionsnedsättning som svarat i myndighetens nationella ungdomsenkät och som uppger att de i huvudsak ägnar sig åt studier är lägre jämfört med unga utan funktionsnedsättning, år 2021 var andelen 57 procent jämfört med 69 procent. 20 procent bland unga med funktionsnedsättning uppger att de ägnar sig åt annat än studier eller arbete jämfört med 6 procent bland unga utan funktionsnedsättning. Bland dessa är både andelen som är arbetslösa och sjukskrivna högre bland unga med funktionsnedsättning jämfört med andra unga.

Det går även att se att drygt var tredje ung med funktionsnedsättning är missnöjd med sin ekonomi år 2021, andelen är betydligt högre jämfört med unga som inte har en funktionsnedsättning. Var fjärde ung med funktionsnedsättning har haft svårt att klara löpande utgifter senaste året och var tredje har fått ekonomisk hjälp av föräldrar eller närstående flera gånger under det senaste året. Resultaten från myndighetens nationella ungdomsenkät går inte att generalisera till hela gruppen unga med funktionsnedsättning, men de bör ses som en tydlig signal om att denna grupp unga möter utmaningar kopplat till sina ekonomiska levnadsvillkor.

Oroande utveckling av unga med skulder och betalningsproblem

År 2020 var 53 098 unga i åldern 18–24 år svarande i ansökningar om betalningsförelägganden och 20 774 unga i samma ålder hade skulder för indrivning hos Kronofogden. Antalet unga med betalningsförelägganden har varierat sedan 2012, men det går inte att se någon tydligt minskande trend. Antalet unga med skulder för indrivning minskade tidigare, men sedan 2017 har antalet varit stabilt. Statistik från Svensk inkasso visar samtidigt på en oroande ökning av antalet ärenden bland unga under 25 år, även om de allra flesta inkassoärenden inte går till Kronofogden (Svensk inkasso 2021). Att unga redan tidigt i livet har betalningsproblem och skulder är allvarligt eftersom det kan utgöra ett hinder för framtida möjligheter. Även betalningsförelägganden kan leda till negativa konsekvenser i ungas liv och bör därför tas på stort allvar. Beslut om betalningsföreläggande kan leda till att en person får en betalningsanmärkning, vilket i sin tur kan innebära svårigheter att få lån, hyra bostad eller teckna telefonabonnemang under en period framöver, vilket skulle kunna påverka ungas möjligheter att exempelvis hitta eget boende negativt.²⁰ Mellan 2019 och 2020 ökade antalet unga som ansöker om skuldsanering kraftigt. Ökningen sammanföll i tid med ett förändrat sätt att göra ansökan, och det faktiska antalet unga som beviljats skuldsanering har inte ökat i motsvarande utsträckning. Det är fortsatt få unga som har så allvarliga skulder att de kvalificerar för skuldsanering. Men den kraftiga ökningen signalerar trots allt ett upplevt behov hos unga att få hjälp att hantera sina skulder, samt möjligtvis en okunskap om vart sådant stöd finns att få. Det signalerar att det finns ett behov av kunskap hos unga om hur man hanterar betalningsproblem och var man kan få stöd i att göra det.

²⁰ Betalningsanmärkningar kan finnas kvar i kreditupplysningsföretagens register olika länge, för en privatperson vanligtvis i tre år.

Myndighetens bedömningar och förslag

I den här rapporten har Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor valt att lyfta fram indikatorer som rör ungas försörjning och ekonomiska levnadsvillkor. Möjligheten att försörja sig, att ha en trygg inkomst och tillräckliga ekonomiska resurser påverkar många andra delar av livet och är därför en viktig grundförutsättning för att det ungdomspolitiska målet ska nås.

Unga befinner sig i en period i livet då de ekonomiska förutsättningarna och inkomsterna förändras relativt kraftigt. Försörjningen förändras, liksom utgifterna och det ekonomiska ansvaret. Det gör det komplext att skapa en bild av de ekonomiska levnadsvillkoren för ungdomsgruppen generellt. Den statistik som presenteras i rapporten måste alltid ses i ljuset av att gruppen unga inte är homogen, utan innefattar en mängd olika unga, med olika ekonomiska levnadsvillkor. Under det kommande året har MUCF för avsikt att arbeta vidare med att ta fram kunskap om ungas ekonomiska levnadsvillkor. Inte minst är det viktigt att lyfta fram ungas egna röster om sin ekonomiska situation.

I det här kapitlet presenteras bedömningar och förslag som MUCF lämnar i förhållande till de indikatorer myndigheten följer.

Viktigt att fortsätta följa effekterna av covid-19-pandemin för ungas ekonomiska levnadsvillkor

Myndigheten bedömer att

det är viktigt att effekterna av covid-19-pandemin på ungas möjligheter att etablera sig på arbetsmarknaden och deras ekonomiska levnadsvillkor följs upp löpande under de kommande åren, både av MUCF och andra myndigheter. Särskilt fokus bör läggas på unga som står längre ifrån arbetsmarknaden.

De senaste årens covid-19-pandemi har fört med sig flera konsekvenser på ungas liv som kan komma att påverka deras försörjning och ekonomiska levnadsvillkor på lång sikt. Arbetslösheten bland unga i åldrarna 16–24 år ökade under 2020 till 11,4 procent, men har år 2021 åter minskat något till 9,7 procent. Arbetsförmedlingen bedömer att arbetslösheten hållits tillbaka av de ökade möjligheterna för unga att studera och att arbetslösheten kommer att fortsätta minska de kommande åren. Denna utveckling syns även i svaren på MUCF:s nationella ungdomsenkät där andelen unga som uppger att de i huvudsak arbetar är lägre

år 2021 jämfört med 2018, medan andelen som svarar att de studerar eller har en annan huvudsaklig sysselsättning har ökat.²¹

Unga är generellt flexibla och klarar sig bättre på lång sikt jämfört med äldre som förlorar sina jobb. De har exempelvis lättare att skola om sig eller att påbörja högre studier. Men för grupper av unga kommer konsekvenserna av covid-19-pandemin sannolikt att vara svårare att hantera. Arbetsförmedlingen bedömer att personer som står längre ifrån arbetsmarknaden kommer att ha svårare att få jobb även när arbetsmarknaden återhämtar sig (Arbetsförmedlingen 2021b). Andelen unga i åldern 16–24 år som är arbetslösa i mer än 90 dagar ökade under år 2020 och var då 6,3 procent, år 2021 var andelen 6,1 procent. Det är oroande att det inom gruppen unga har skett en förskjutning mot längre tider i arbetslöshet för de som står långt ifrån arbetsmarknaden. Mediantiden i arbetslöshet bland unga i åldern 16–24 år har ökat kraftigt mellan 2020 och 2021. År 2021 var mediantiden i arbetslöshet bland unga 245 dagar, vilket kan jämföras med 110 dagar under 2020. I takt med att unga med korta tider i arbetslöshet har minskat tydligt under 2021 har det skett en förskjutning av mediantiden uppåt. Arbetsförmedlingen pekar i sin senaste prognos på den oroande utvecklingen att långtidsarbetslösheten är kvar på höga nivåer trots att nivåerna på arbetslöshet generellt har återgått till lägre nivåer. Tudelningen på arbetsmarknaden har ökat och de som var arbetslösa innan covid-19-pandemin har nu längre tider i arbetslöshet (Arbetsförmedlingen 2021b).

MUCF har tidigare konstaterat att det finns en risk att unga som varken arbetar eller studerar hamnar i långa perioder utanför arbete och studier som en konsekvens av covid-19-pandemin (MUCF, 2020b). Under lågkonjunkturen 2008–2010 påverkades etableringsprocessen tydligt för unga som varken arbetade eller studerade i åldrarna 16–19 år. Många hamnade i ett långvarigt utanförskap trots att de varit i sysselsättning innan lågkonjunkturen. Även IFAU och Riksbanken har lyft risken för långvariga effekter på arbetsmarknaden för unga även efter att konjunkturen vänt (IFAU 2021, Riksbanken 2021). Forskning visar att både unga med kortare och längre utbildning som kommer ut på arbetsmarknaden under ekonomiska kriser kan påverkas av detta även på längre sikt.

I dagsläget är det svårt att se hur ungas ekonomiska levnadsvillkor kommer att påverkas av covid-19-pandemin och de utmaningar den fört med sig. Möjligheterna att försörja sig har förändrats och blivit sämre för grupper av unga. Framtidsplaner vad gäller utbildning kan ha förändrats och det finns en risk att kunskapsnivån hos unga som studerat under covid-19-pandemin har påverkats. Sådana förändringar och dess konsekvenser för ungas ekonomiska levnadsvillkor är dock svåra att följa upp annat än på längre sikt. Det är däremot tydligt att de ekonomiska levnadsvillkoren redan idag ser olika ut för grupper av unga. Bland de grupper myndigheten följer är unga som är utrikes födda och unga som har funktionsnedsättning två grupper som har sämre ekonomiska levnadsvillkor jämfört med andra unga. Det är viktigt att fortsatt följa upp konsekvenserna av covid-19-pandemin, för unga generellt, men även för grupper av unga som är mer utsatta så att skillnaderna i ekonomiska levnadsvillkor bland unga inte ökar.

²¹ I gruppen unga som hade annan huvudsaklig sysselsättning ingår bland annat de som är arbetslösa, deltagare i arbetsmarknadspolitiska program, sjukskrivna och föräldralediga.

Bedömningen är viktig för det ungdomspolitiska målet att alla unga ska ha goda levnadsvillkor, makt att forma sina liv och inflytande över samhällsutvecklingen. Den är även viktig mot bakgrund av mål 8 i Agenda 2030 – anständiga arbetsvillkor och ekonomisk tillväxt och särskilt delmål 8.5 – full sysselsättning och anständiga arbetsvillkor med lika lön för alla samt delmål 8.6 – främja ungas anställning, utbildning och praktik. Den relaterar även till mål 10 – minskad ojämlikhet och särskilt delmålet 10.1 – minska inkomstklyftorna.

Ge unga som står längre ifrån arbetsmarknaden ökade möjligheter att skapa kontakter genom sommarjobb

Myndigheten bedömer att

det är viktigt med fortsatta satsningar på sommarjobb för unga. I sådana satsningar bör unga som varken arbetar eller studerar, samt ungdomar i områden med socioekonomiska utmaningar särskilt prioriteras. Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor bedömer att kommande satsningar på sommarjobb skulle kunna utgå ifrån liknande kriterier som tidigare satsningar under covid-19-pandemin.

Enligt den nationella ungdomsenkäten som genomfördes under våren 2021 var det 74 procent av unga i åldern 16–24 år som hade erfarenhet av sommarjobb, antingen från den senaste sommaren eller tidigare somrar. Bland unga i åldern 16–19 år var andelen 56,8 procent. Men för de unga som står längre ifrån arbetsmarknaden är det svårare att hitta sommarjobb. Det är hård konkurrens om jobben och ungdomar som till exempel har ofullständiga betyg och saknar privata nätverk har ofta sämre möjligheter att få de arbetstillfällen som erbjuds. Resultaten från MUCF:s nationella ungdomsenkät visar exempelvis att andelen som haft sommarjobb är lägre bland utrikes födda unga jämfört med inrikes födda. En betydligt högre andel utrikes födda uppger att de sökt men aldrig fått sommarjobb (16,9 procent) jämfört med inrikes födda (8,6 procent). Andelen med erfarenheter av sommarjobb är också lägre bland unga med funktionsnedsättning, 67 procent jämfört med 76 procent bland unga utan funktionsnedsättning. En av fyra (23,5 procent) unga med funktionsnedsättning uppger dessutom att de aldrig sökt något sommarjobb, bland unga utan funktionsnedsättning var andelen 15 procent. Att ha ett sommarjobb är ett viktigt första steg för många unga när de ska skapa kontakter med arbetslivet. I MUCF:s nationella ungdomsenkät från 2021 angav fyra av tio (39,2 procent) av unga i åldern 16–25 år att de fått sitt nuvarande arbete genom personer de känner. I samtliga ungdomsenkäter som genomförts har detta varit det huvudsakliga sättet för unga att få tag på jobb.

SCB har rapporterat att många sommarjobb försvann under sommaren 2020, 16 procent färre 16–19-åringar sommarjobbade i augusti 2020 jämfört

med 2019 (SCB 2021). Riksbanken (2021) har lyft risken att en brist på extra- och sommarjobb kan leda till lägre sysselsättning även på lång sikt för vissa unga. Forskning visar att en tredjedel av de som läst yrkesinriktade gymnasieutbildningar hittar sina första varaktiga jobb hos arbetsgivare där de haft sommar- eller extrajobb under gymnasietiden.

Myndigheten har tidigare pekat på risken att unga som varken arbetar eller studerar hamnar i långa tider med utanförskap som en konsekvens av en svårare situation på arbetsmarknaden (MUCF 2021b). Var tionde ung är någon gång i sin ungdom utanför både arbete och studier, och en del av dessa hamnar i långa perioder av utanförskap. Alla unga som blivit arbetslösa behöver stöd, men erfarenheter från tidigare lågkonjunkturer visar att unga som varken arbetar eller studerar riskerar särskilt långa tider i utanförskap. Det gör det viktigt med insatser som stödjer dessa ungas inträde på arbetsmarknaden.

Under 2020 genomfördes dels en sommarjobbssatsning om 180 miljoner kronor, dels satsningen Jobb för unga om 100 miljoner kronor under hösten 2020. Jobb för unga riktade sig till unga som hade avslutat sin gymnasieutbildning under innevarande år och unga inom ramen för kommunernas aktivitetsansvar (Regeringen 2020b). Regeringen avsatte ytterligare 180 miljoner kronor till sommarjobb 2021 och regeringen gav i mars 2021 även i uppdrag till Arbetsförmedlingen att fördela upp till 200 miljoner kronor till kommunerna för att stärka deras möjligheter att skapa jobb för ungdomar, med särskild prioritering på ungdomar som lever i hushåll med socioekonomiskt låg status²² (Regeringen 2021b, Regeringen 2021c). Sveriges Kommuner och Regioner har följt upp satsningarna på sommarjobb och Jobb för unga med en enkät och resultaten är goda med tanke på covid-19-pandemin (SKR 2020, SKR 2021).

Dessa åtgärder har varit viktiga punktinsatser, men myndigheten bedömer även att det kan behövas ytterligare långsiktiga insatser för att bidra till fler sommarjobb över tid för unga som varken arbetar eller studerar. Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor bedömer att ett liknande upplägg som satsningen där ett särskilt fokus på ungdomar i hushåll med socioekonomiska utmaningar behövs framöver, men med tillägget att särskilt nå unga som varken arbetar eller studerar inom den gruppen. Vilka möjligheter som finns för att särskilt rikta medel till unga som varken arbetar eller studerar behöver dock undersökas närmare. Det är viktigt att tydligt betona målgruppens behov av att få arbetslivserfarenhet för att öka chanserna till etablering på arbetsmarknaden. Enligt exempelvis Sveriges kommuner och regioners studie **Utbildning – nyckeln till arbete** är en avslutad gymnasieutbildning utslagsgivande för att etablera sig på arbetsmarknaden, men även tidig arbetslivserfarenhet (SKR 2016). En satsning på fler sommarjobb för målgruppen är därför viktig och kan ske i samarbete mellan kommuner, ideella aktörer och näringsliv. De satsningar

²² Resultaten ska redovisas av Arbetsförmedlingen 17 maj 2022.

som görs måste även följas upp och utvärderas för att se om insatsen ger önskad effekt.²³

Bedömningen är viktig för det ungdomspolitiska målet att alla unga ska ha goda levnadsvillkor, makt att forma sina liv och inflytande över samhällsutvecklingen. Den är även viktig mot bakgrund av mål 8 i Agenda 2030 – anständiga arbetsvillkor och ekonomisk tillväxt och särskilt delmål 8.5 – full sysselsättning och anständiga arbetsvillkor med lika lön för alla samt delmål 8.6 – främja ungas anställning, utbildning och praktik. Den relaterar även till mål 10 – minskad ojämlikhet och särskilt delmålet 10.1 – minska inkomstklyftorna.

Behov av kunskap om unga med psykisk ohälsa och funktionsnedsättningar som varken arbetar eller studerar

Myndigheten föreslår att

MUCF får ett uppdrag att ta fram kunskap om insatser riktade mot unga med psykisk ohälsa och funktionsnedsättningar som varken arbetar eller studerar. I uppdraget bör det ingå att ta fram kunskap om förebyggande insatser för att förhindra att denna grupp unga hamnar utanför arbete och studier, att beskriva gruppens behov av stöd samt att identifiera insatser som främjar att de lämnar en sådan livssituation.

Uppdraget bör finansieras med en miljon kronor år 2023 och två miljoner kronor under 2024.

Under de senaste åren har ungas arbetsmarknad påverkats kraftigt av covid-19-pandemin. Under 2021 har arbetslösheten bland unga åter minskat. Men det finns grupper av unga som har svårt att etablera sig på arbetsmarknaden och som nu har längre tider i arbetslöshet. Unga som varken arbetar eller studerar idag är en sådan grupp. Särskilt utsatta är de unga som är i den livssituationen på grund av psykisk ohälsa eller funktionsnedsättningar och sjukdomar som försvårar arbete. Myndigheten har i tidigare analyser visat att de bakgrundsfaktorer som har störst påverkan på att vara utanför arbete eller studier under långa perioder är att ha en funktionsnedsättning eller sjukdom som medför nedsatt arbetsförmåga och att ha psykisk ohälsa (MUCF, 2020c). Något som både leder till stort personligt lidande och höga kostnader för samhället.

²³ En styrning av kommande ekonomiska medel till sommarjobb för målgruppen unga som varken arbetar eller studerar kan innebära färre möjligheter för andra målgrupper att få en arbetsplatsanknytning under ferierna. En analys behöver därför utföras över nuvarande kriterier så att de kan justeras för att bli mer träffsäkra samt att undanträngningseffekter undviks så långt det är möjligt. För de grupper av unga som varken arbetar eller studerar som har höga trösklar för att komma in på arbetsmarknaden är möjligheten att få arbetslivserfarenhet och möjligheten att knyta professionella kontakter av stor vikt.

Resultaten från myndighetens nationella ungdomsenkät ger tydliga signaler om att unga med funktionsnedsättning möter särskilda utmaningar kopplat till sina ekonomiska levnadsvillkor. Exempelvis är andelen som är missnöjda med sin ekonomi betydligt större bland unga som har en funktionsnedsättning jämfört med unga utan funktionsnedsättning. Var fjärde ung med funktionsnedsättning har haft svårt att klara löpande utgifter senaste året och var tredje har fått ekonomisk hjälp av föräldrar eller närstående flera gånger under det senaste året. Dessutom är andelen som uppger att de ägnar sig åt annat än studier eller arbete högre jämfört med unga utan funktionsnedsättning, och bland dessa är både andelen som är arbetslösa och sjukskrivna högre bland unga med funktionsnedsättning jämfört med andra unga.

Det finns ett behov av att tydligare identifiera hur insatser kan hjälpa unga med psykisk ohälsa eller funktionsnedsättningar och sjukdomar som försvårar arbete. Dels med målsättningen att dessa unga inte ska hamna i en situation där de står utanför både arbete och studier. Men också för att öka möjligheterna för dessa unga att lämna en sådan livssituation. MUCF och fler andra aktörer har pekat på behovet av kunskap om hur man skapar goda förutsättningar för så många som möjligt av dessa unga att utbilda sig och etablera sig på arbetsmarknaden, en grundläggande förutsättning för att de ska kunna ha goda och trygga ekonomiska levnadsvillkor. Inspektionen för socialförsäkringen har under 2021 lyft situationen för unga som fått avslag på en ansökan om aktivitetsersättning, varav många har en funktionsnedsättning eller en sjukdom som påverkar den fysiska eller psykiska prestationsförmågan (ISF 2021). Dessa unga befinner sig i ett gränsland mellan socialförsäkringen och arbetsmarknadspolitiken, många av dem varken arbetar eller studerar. Myndigheten konstaterar att många av dessa unga har en svag ekonomisk ställning, en relativt stor andel har fått ekonomiskt bistånd och många har även skulder hos Kronofogden. Myndigheten för delaktighet pekar i sin uppföljning av covid-19-pandemins konsekvenser för barn och unga med funktionsnedsättning på att arbetet med unga som varken arbetar eller studerar behöver intensifieras och att det behövs nya arbetssätt och riktade stöd för att minska risken för att unga personer med funktionsnedsättning hamnar i långtidsarbetslöshet (MFD, 2021). Även Forte konstaterar att det är angeläget att identifiera insatser för unga med funktionsnedsättningar, både sådana som kan förhindra att unga hamnar utanför arbetsmarknaden och sådana som kan underlätta övergången från inaktivitet till arbete eller studier (Forte 2020).

Att förbättra möjligheterna för särskilt utsatta unga att etablera sig på arbetsmarknaden är, utöver det ungdomspolitiska målet, även viktigt för att nå mål 8 inom Agenda 2030 – Att verka för en inkluderande och långsiktigt hållbar ekonomisk tillväxt, full och produktiv sysselsättning med anständiga arbetsvillkor för alla. Särskilt med betoning på delmål 8.6 – att till 2030 väsentligt minska den andel ungdomar som varken arbetar eller studerar. Det relaterar även till mål 10 – minskad ojämlikhet och särskilt delmålet 10.1 – minska inkomstklyftorna.

Utred möjligheter för ett ekonomiskt stöd för ungas fritidsaktiviteter

Myndigheten föreslår att

regeringen tillsätter en utredning med uppdrag att studera hur ett ekonomiskt stöd kan utformas för att säkra alla ungas rätt till meningsfulla och utvecklande fritidsaktiviteter.

Myndigheten föreslår att regeringen tillsätter en utredning med uppdrag att studera hur ett ekonomiskt stöd kan utformas för att säkra alla ungas rätt till meningsfulla och utvecklande fritidsaktiviteter. Ekonomi är ett av de hinder som en stor andel unga upplever för att delta i fritidsaktiviteter enligt myndighetens nationella ungdomsenkät. Var tredje ung i åldern 16–25 år uppger att de avstått från fritidsaktivitet för att den kostat för mycket under 2021. Tio procent har avstått flera gånger under det senaste året. Myndighetens nationella ungdomsenkät genomfördes våren 2021, under en period då ungas möjligheter att delta i fritidsaktiviteter var tydligt begränsade av de restriktioner som införts. Det är sannolikt att andelen som upplever kostnader för fritidsaktiviteter som ett hinder är högre, år 2018 uppgav fyra av tio unga att de avstått från att delta i fritidsaktiviteter på grund av att de kostat för mycket.

Unga är en heterogen grupp och en del unga har sämre ekonomiska förutsättningar än andra att ha en meningsfull fritid. Det finns flera grupper av unga där ekonomi och kostnader för fritidsaktiviteter kan utgöra hinder. Unga med funktionsnedsättningar är ett exempel där möjligheterna till en meningsfull fritid kan vara beroende av möjligheter att bekosta de hjälpmedel som behövs för att utöva fritidsaktiviteter. Fyra av tio unga med funktionsnedsättning uppger att de avstått från fritidsaktivitet år 2021. När andelen minskat bland unga utan funktionsnedsättning har den däremot inte förändrats för denna grupp unga. År 2021 uppgav 16 procent bland unga med funktionsnedsättning att de under det senaste året flera gånger avstått från aktiviteter på grund av kostnaden, motsvarande andel bland unga utan funktionsnedsättning var 10 procent.

Även bland unga som är utrikes födda är andelen som avstått från en fritidsaktivitet för att den kostat för mycket betydligt högre än bland inrikes födda unga. År 2021 uppgav varannan ung utrikesfödd att de avstått jämfört med tre av tio bland inrikes födda unga. Bland inrikes födda unga har andelen som avstått minskat mellan 2018 och 2021, men bland utrikes födda unga har andelen inte förändrats. Det är både en högre andel bland utrikes födda som avstått en gång och som gjort det flera gånger jämfört med inrikes födda unga. Unga som växer upp och bor i socioekonomiskt utsatta områden är ytterligare exempel på en grupp som vi vet har sämre förutsättningar för att delta i fritidsaktiviteter. Tidigare resultat från myndighetens nationella ungdomsenkät visar att andelen unga som uppger att de har goda möjligheter att delta i fritidsaktiviteter är lägre i utsatta områden (MUCF 2018).

Myndigheten bedömer att det finns ekonomiska hinder som påverkar en stor andel av ungdomsgruppen på så sätt att deras möjligheter att ta del av

meningsfulla fritidsaktiviteter minskar. Det finns därför ett behov av att undersöka möjligheterna för ett ekonomiskt stöd i någon form som kan användas till fritidsaktiviteter. Det är positivt om de grupper av unga som är särskilt utsatta kan prioriteras för ett sådant stöd.

Viktiga lärdomar om ekonomiska stöd för att öka ungas möjligheter till fritidsaktiviteter kan exempelvis hämtas från Norge och Island. På Island finns sedan tidigare så kallade fritidskort för att ge fler barn och unga möjlighet att delta i fritidsaktiviteter och föreningsliv (Reykjavik 2022).

I Norge var en av huvudprioriteringarna för regeringen i statsbudgeten för 2020 att fler barn skulle delta i fritidsaktiviteter och medel avsattes till ett försök med fritidskort som skulle täcka avgifter till organiserade fritidsaktiviteter för barn i åldrarna 6–18 år (Prop. 1 S, 2020). En kartläggning av omfattningen av fritidskort i norska kommuner visar på generellt goda erfarenheter, men också på viktiga förutsättningar och utmaningar för att sådana satsningar ska vara framgångsrika (Oslo Economics 2019). Norska regeringen har beslutat om att inte fortsätta satsningen på ett nationellt fritidskort. Arbetet med att göra fritidsaktiviteter mer tillgängliga för alla barn fortsätter men andra former av åtgärder kommer att prioriteras, så som att göra det möjligt för kommuner att söka bidrag för att täcka deltagaravgifter för fritidsaktiviteter för barn och unga (Regjeringa 2022).

Den föreslagna utredningen är viktig mot bakgrund av målet för ungdomspolitik, att alla unga ska kunna ha en utvecklande och meningsfull fritid. Den har även kopplingar till artikel 31 inom barnkonventionen som säger att alla barn har rätt till fritid, lek och vila. Förslaget kopplar också an till mål 10 i Agenda 2030 – att minska ojämlikheten inom och mellan länder, särskilt med koppling till delmålen 10.2 – att verka för att alla människor oavsett ålder, kön, funktionsnedsättning, ras, etnicitet, ursprung, religion eller ekonomisk eller annan ställning, blir inkluderade i det sociala, ekonomiska och politiska livet.

8

Referenser

Arbetsförmedlingen (2021) **Hur har Covid-19 påverkat arbetsmarknaden för ungdomar? Analys av perioden januari 2019 – juli 2021.** Arbetsförmedlingen

Arbetsförmedlingen (2021b) **Arbetsmarknadsutsikterna hösten 2021. Utvecklingen på arbetsmarknaden 2021–2023.** Arbetsförmedlingen

Boverket (2019) **Bostäder och platser för ungdomar. Lägesrapport till ungdomspolitiken.** Rapport 2019:25

CSN (2020) **Högskolestuderandes ekonomiska och sociala situation 2020.** Dnr ADM/2020:630. Centrala studiestödsnämnden

CSN (2021a) **Högskolestuderandes inkomster och utgifter 2020.** Rapport 2021:3. Centrala studiestödsnämnden

CSN (2021b) **Komvux- och folkhögskolestuderandes ekonomiska och sociala situation 2021.** Rapport 2021:4. Centrala studiestödsnämnden

Dackehag, M., Ellegård, L.M., Gerdtham, U. & Nilsson, T. (2015). **Ekonomisk knapphet, skuldsättning och hälsa.** Kronofogden

Delmos (2019) **Segregationens konsekvenser för unga – Analys till regeringens ungdomspolitik.** Delegationen mot segregation

Devenish, B., Hooley, M. & Mellor, D. (2017). **The Pathways Between Socioeconomic Status and Adolescent Outcomes: A Systematic Review.** Am J Community Psychol (2017), 59:219–238. DOI 10.1002/ ajcp.12115

Elwér, S., Hammarström, A., Strandh, M. & Gustafsson, P.E. (2015). 'Life course models of economic stress and poor mental health in mid-adulthood: Results from the prospective Northern Swedish Co-hort', **Scandinavian Journal of Public Health**, 43(8), pp. 833–840. doi: 10.1177/1403494815583420

Finansinspektionen (2016) **Ungas kunskaper om vardagsekonomi.** Finansinspektionen

Finansinspektionen (2021a) **Varför får vissa konsumtionslåntagare betalningsproblem? FI-analys nr 29**

Finansinspektionen (2021b) **Lån, betalningsproblem och skuld hos Kronofogden.** FI-analys nr 32

Forte (2020) **Unga som varken arbetar eller studerar – en kartläggning och kunskapsöversikt.** Forskningsrådet för hälsa, arbetsliv och välfärd

Folkhälsomyndigheten (2019) **Ojämlighet i psykisk hälsa i Sverige – hur är den psykiska hälsan fördelad och vad beror det på?**

Folkhälsomyndigheten (2020) **Högre risk för suicid bland personer som blir sjukskrivna eller arbetslösa.**

Folkhälsomyndigheten (2021) **Folkhälsans utveckling. Fördjupat resultat. Låg ekonomisk standard, barn.** Hämtad 2021-09-30.
<https://www.folkhalsomyndigheten.se/folkhalsorapportering-statistik/tolkad-rapportering/folkhalsans-utveckling/resultat/livsvillkor/lag-ekonomisk-standard-barn/>

Forte (2018) **Ungdomars och unga vuxnas levnadsvillkor i Sverige. En kunskapsöversikt med fokus på ojämlikhet.** Forskningsrådet för hälsa, arbetsliv och välfärd

Forte (2020) **Bostad sökes.** Forte magasin, juni 2020

Försäkringskassan (2021) **Fler har ansökt om bostadsbidrag under pandemin.** Korta analyser 2021:2

Hagquist, C. (1998). **Economic stress and perceived health among adolescents in Sweden.** Journal of Adolescent Health, 22(3), 250–257. doi.org/10.1016/S1054-139X(97)00168-7

Hagquist, C., Gustafsson, J. (2020) **I spåren av 90-talskris och coronapandemi: Ökad ekonomisk stress och psykisk ohälsa bland unga?** Socialmedicinsk tidskrift 5 och 6/2020

IFAU (2020) **Utrikes födda och välfärdssystemen.** Institutet för arbetsmarknads- och utbildningspolitisk utvärdering. Rapport 2020:15

IFAU (2021) **Barn och unga under coronapandemin. Lärdomar från forskning om uppväxtmiljö, skolgång, utbildning och arbetsmarknadsinträde.** Institutet för arbetsmarknads- och utbildningspolitisk utvärdering. Rapport 2021:2

ISF (2021) **Avslag på ansökan om aktivitetsersättning. En analys av hur det går för unga som får avslag på sin ansökan om aktivitetsersättning vid nedsatt arbetsförmåga.** Inspektionen för socialförsäkringen.

Jämställdhetsmyndigheten (2019) **Ekonomisk jämställdhet för kvinnor med funktionsnedsättning. Kartläggning av utmaningar för att nå det andra jämställdhetspolitiska delmålet.** Rapport 2019:5. Jämställdhetsmyndigheten

Kronofogden (2020) **Skulder hos Kronofogden och spel om pengar.** Enkät- och intervjustudie 2020

Kronofogden (2021a) **Rekordhög skuldbelopp skickas till Kronofogden.**
Pressmeddelande 2 februari 2021

Kronofogden (2021b) **Dramatisk ökning av unga som vill ha hjälp med skulder.** Pressmeddelande 18 februari 2021

Kronofogden (2021c) **Preliminära resultat Webbenkätundersökning: Privatekonomins utveckling under covid-19-pandemin.** Kronofogden, Lunds universitet, Högskolan i Halmstad

Kronofogden (2021d) **Ansökan om Skuldsanering: Vem ansöker om skuldsanering och varför?**
<https://www.kronofogden.se/om-kronofogden/nyheter-och-press/pressmeddelanden/2021-09-14-rekordmanga-vill-ha-skuldsanering>

MFD (2018). **Uppföljning av funktionshinderspolicen 2017.** Sundbyberg: Myndigheten för delaktighet

MFD (2019) **Ekonomisk jämställdhet. Resultat från Rivkraft 25.** Nummer 2019:4. Myndigheten för delaktighet

MFD (2020) **Ekonomisk utsatthet och utmaningar för barn och unga med funktionsnedsättning.** Samordningsforum i Myndighetsnätverket för barn- och ungdomsfrågor, 8 september 2020. Myndigheten för delaktighet.
Hämtat 2022-01-17.
<https://www.barnombudsmannen.se/globalassets/dokument/myndighetsnatverk/4.-mfd.pdf>

MFD (2021) **Barn och unga mitt i en pandemi. Konsekvenser av coronapandemin för barn och unga med funktionsnedsättning.** Nummer 2021:9. Myndigheten för delaktighet

MUCF (2017) Fokus 17:2 **Unga med funktionsnedsättning: Etablering i arbets- och samhällslivet.** Stockholm: Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor

MUCF (2018). Fokus 18 – **Vilka ska med? Ungas sociala inkludering i Sverige.** Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor

MUCF (2019) **Olika verkligheter. Unga hbtq-personer om sina levnadsvillkor.** Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor

MUCF (2019b) **Unga med attityd. Arbete och arbetsmarknad. Attityd och värderingstudien 2019.** Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor

MUCF (2020a) **Ungas rätt till en meningsfull fritid – tillgång, trygghet och hinder.** Ungdag rapport 2020. Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor

MUCF (2020b). **Coronakrisens konsekvenser för ungas långsiktiga möjligheter att etablera sig på arbetsmarknaden.** Bedömning 2020-05-07. Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor

MUCF (2020c). **Ett långvarigt utanförskap. Olika utmaningar för unga som varken arbetar eller studerar.** Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor

MUCF (2021) **Vilja att förändra. Fokus 2021.** Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor

MUCF (2021b) **Ett långvarigt utanförskap. Olika utmaningar för unga som varken arbetar eller studerar.** Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor

Myndigheten för tillväxtpolitiska utvärderingar och analyser (2020) **Nystartade företag i Sverige 2019. Årsrapporten redovisar statistik över tillkomsten av företag med genuint nystartad verksamhet inom olika regioner och näringsgrenar.** Statistik 2020:04

Nordea (2019) **Om ungas ekonomikunskaper.** 2019-03-29.
Hämtad 2022-01-19.

<https://news.cision.com/se/nordea/r/varannan-ungdom-saknar-baskunskaper-i-ekonomi,c2776149>

Oslo Economics (2019) **Nasjonal kartlegging av fritidskortordninger. Gjennomført på oppdrag for Kulturdepartementet, september 2019.** OE-rapport nr. 2019–23 Oslo Economics. Hämtad 2022-01-14.
<https://www.regjeringen.no/contentassets/d627c1e295c64500a589980d2bf789df/kartlegging-av-fritidskortordninger-2019.pdf>

Prop. 1 S (2020) **Proposisjon til Stortinget. For budsjettåret 2020.**
Hämtad 2020-01-24
<https://www.regjeringen.no/contentassets/232fb0a54f0245babbc2661301d507d9/nn-no/pdfs/prp201920200001bfdddpdfs.pdf>

Regeringen (2013) **Med fokus på unga – en politik för goda levnadsvillkor, makt och inflytande.** Prop. 2013/14:191

Regeringen (2020) **Ungdomspolitisk skrivelse.** Skr 2020/21:105

Regeringen (2020b) **280 miljoner avsätts för sommarjobb och jobb för unga.** Pressmeddelande 2020-07-02. Hämtad 2022-01-14.
<https://www.regeringen.se/pressmeddelanden/2020/07/280-miljoner-avsatts-for-sommarjobb-och-jobb-for-unga/>

Regeringen (2021) **Budgetpropositionen för 2022**. Bilaga 3 Ekonomisk jämlikhet. Prop. 2021/22:1

Regeringen (2021b) **Uppdrag till Arbetsförmedlingen om jobb för ungdomar**. Pressmeddelande 2021-03-12. Hämtad 2022-01-14.

<https://www.regeringen.se/pressmeddelanden/2021/03/uppdrag-till-arbetsfor-medlingen-om-jobb-for-ungdomar/>

Regeringen (2021c) **Satsningar inom arbetsmarknadsområdet i vårbudgeten för 2021**. Artikel 2021-04-15. Hämtad 2022-01-14.

<https://www.regeringen.se/artiklar/2021/04/satsningar-inom-arbetsmarknads-området-i-varbudgeten-for-2021/>

Regjeringa (2022) **Tilleggsnummer til Statsbudsjettet 2022. Ingen nasjonal utrulling av fritidskort**. Hämtad 2022-01-14.

<https://www.regjeringen.no/no/aktuelt/ingen-nasjonal-utrulling-av-fritidskort/id2884985/>

Reykjavik, 2022. **The Leisure Card**. Hämtad 2022-01-14.

<https://reykjavik.is/en/fristundakortid>

Riksbanken (2021) **Ekonomiska kommentarer. Coronakrisen och arbetsmarknaden – effekter på kort och lång sikt**. Nr 1 2021, 8 januari.

Rädda barnen (2017) **En plats att kalla hemma. Barnfamiljer i bostadskrisens skugga**. Barnfattighedsrapport

SCB (2019) **Förvärvsarbetande 16+ år med bostad i regionen (nattbefolkning) (RAMS) efter näringsgren SNI 2007, yrkesställning, ålder, kön och år 2019**. Hämtad 2021-09-08.

https://www.statistikdatabasen.scb.se/pxweb/sv/ssd/START_AM_AM0207_AM0207Z/NattSNI07YrkstAldRN/

SCB (2017) **Analys av bortfallsbias avseende AKU**. Statistiska centralbyrån

SCB (2020) **Utvecklingen av tidsbegränsat anställda 2005–2019**. Statistiskt meddelande AM 110 SM 2001

SCB (2021) **Ett av sex sommarjobb försvann under pandemin**. Pressmeddelande. Hämtat 2022-02-17.

<https://www.scb.se/pressmeddelande/ett-av-sex-sommarjobb-forsvann-under-pandemin/>

Skolverket (2021) **Ändrade lärotider och utbildningstapp**. Intervjuer med huvudmän med anledning av covid-19-pandemin. April 2021.

SKR (2020) **Feriejobb för ungdom – sommaren 2020**. Sammanställning av enkätsvar från kommuner och regioner. Sveriges Kommuner och Regioner. Hämtad 2022-02-14.

<https://webbutik.skr.se/bilder/artiklar/pdf/5523.pdf?issuusl=ignore>

SKR (2016) **Utbildning – nyckeln till arbete, fördjupad version**. En longitudinell studie över årskullen 1981 och dess övergång från skola till arbete. Sveriges Kommuner och Regioner. Hämtad 2022-01-14.

<https://webbutik.skr.se/sv/artiklar/utbildning-nyckeln-till-arbetet-fordjupad-version.html>

SKR (2021) **Feriejobb för ungdom – sommaren 2021**. Sveriges Kommuner och Regioner. Hämtad 2022-01-14 <https://webbutik.skr.se/sv/artiklar/feriejobb-for-ungdom-sommaren-2021.html>

Socialstyrelsen (2019) **Försörjningshinder och ändamål med ekonomiskt bistånd 2019**. Hämtad 2021-10-22.

<https://www.socialstyrelsen.se/statistik-och-data/statistik/statistikamnen/ekonomiskt-bistand/>

Socialstyrelsen (2020) **Statistik om ekonomiskt bistånd 2020**. Tabell 9 Långvariga biståndsmottagare 18 år och äldre fördelade efter kön, ålder och inrikes respektive utrikes födda, avseende 2020. Hämtad 2021-10-27.

<https://www.socialstyrelsen.se/statistik-och-data/statistik/statistikamnen/ekonomiskt-bistand/>

Socialstyrelsen (2021a) **Utvecklingen av ekonomiskt bistånd i spåren av covid-19** Faktablad 4. 2021-10-07

Socialstyrelsen (2021b) **Drygt fyra av tio med ekonomiskt bistånd är i behov av långvarigt stöd**. 2021-10-07

Svensk inkasso (2021) **Branschstatistik från Sveriges inkassoföretag**. Årsrapport 2021, april 2021.

Unicef (2016). **Fairness for Children: A league table of inequality in child wellbeing in rich countries**, Innocenti Report Card 13. Florence: UNICEF Office of Research – Innocenti.

9

Bilaga 1 Nationella ungdomsenkäten

Den nationella ungdomsenkäten är en återkommande enkätundersökning som har gått ut till unga i åldersgruppen 15–25 år ungefär vart tredje år sedan 2004. Totalt har undersökningen genomförts vid sju tillfällen (se tabell B.1). Enkäten har vid samtliga undersökningstillfällen skickats till ett slumpmässigt urval av unga i åldrarna 16–25 år. Urvalsstorleken har varierat mellan 4 500 och 6 000 i de sex första undersökningsomgångarna. År 2021 ökades urvalet till 12 000 personer. Svarsfrekvensen har varierat mellan 43 och 65 procent. År 2021 var svarsfrekvensen för undersökningen 50 procent. Resultaten från undersökningen är generaliserbara till gruppen unga i stort.

	2004	2006*	2008**	2012	2015	2018	2021
Ålder	16–25	16–25	16–25	16–25	16–25	16–25	16–25
Antal i urvalet	5 000	6 000	6 000	4 500	5 000	5 000	12 000
Antal svarande	3 240	2 867	2 951	2 251	2 169	2 306	5 997
Svarsfrekvens netto (procent)	65	48	49	50	43	46	50

Kommentar: * Undersökningen genomfördes november 2006 till januari 2007.

** Undersökningen genomfördes november 2008 till maj 2009.

Ett problem i alla former av enkätundersökningar är svarsbortfall i det representativa urvalet. Bortfallet blir särskilt problematiskt om det är ojämnt fördelat mellan olika grupper av unga. Skevhet i bortfallet gör att resultaten från de statistiska skattningarna riskerar att bli missvisande och inte på korrekt sätt återspeglar gruppen unga i sin helhet. Bortfallet bland enkätsvaren är större bland killar än tjejer och i åldrarna 20–25 år. Alla resultat har genomgående viktats utifrån juridiskt kön (kvinna eller man) och ålder (16–18 år, 19–21 år och 22–25 år).

Ett annat problem med enkätundersökningar generellt är olika typer av missvisande svar. Med missvisande svar menas att personer av någon anledning svarat på ett sätt som inte speglar verkligheten. Förekomsten av missvisande svar behöver nödvändigtvis inte påverka resultaten nämnvärt men riskerar att göra det. Framför allt blir resultat för mindre grupper och frågor där det handlar om att mäta väldigt låga (eller väldigt höga) andelar mer känsliga. För att säkerställa att enkäten är tillförlitlig genomför myndigheten en kontroll av datakvaliteten. Detta görs genom en systematisk kontroll där svarande med svarsmönster som kraftigt avviker från vad som kan förväntas plockas bort från resultaten. Det kan till exempel handla om att en person genomfört enkäten på orimligt kort tid eller att personen varit inkonsekvent i hur hen svarat på kombinationer av frågor med en mycket hög grad av samvariation. Det är 281 svarande av 5 997 totalt som har plockats bort från enkäten till följd av denna systematiska kontroll.

I rapporten görs en analys av förändringar över tid utifrån samtliga sju enkäter. Där jämförs ungas svar på den nationella ungdomsenkäten från år 2004, 2006, 2008, 2012, 2015, 2018 och 2021. Enbart de frågor som kan anses

jämförbara över tid analyseras. Följande frågor från den nationella ungdomsenkäten ligger till grund för resultaten som presenteras i denna rapport.

Fråga 15. Under de senaste 12 månaderna, har du avstått från att delta i någon fritidsaktivitet på grund av följande?

Svarsalternativet "Aktiviteten har kostat för mycket pengar"

- Nej
- Ja, någon gång
- Ja, flera gånger

Fråga 31. Hur nöjd är du med ditt liv när det handlar om följande?

Svarsalternativet "Din ekonomi"

- Mycket nöjd
- Ganska nöjd
- Varken nöjd eller missnöjd
- Ganska missnöjd
- Mycket missnöjd

Fråga 36. Vilken är din nuvarande huvudsakliga sysselsättning?

Med huvudsaklig sysselsättning menas det du i huvudsak gör på veckodagarna.

Kryssa för det alternativ som stämmer bäst in på din situation.

- Jag arbetar
- Jag går i gymnasiet med praktisk inriktning
- Jag går i gymnasiet med teoretisk inriktning
- Jag går en eftergymnasial yrkesutbildning
- Jag studerar vid universitet/högskola
- Jag går på komvux
- Jag går på folkhögskola
- Jag går en annan utbildning på dagtid, tex SFI
- Jag är föräldraledig
- Jag är sjukskriven
- Jag är arbetslös
- Jag deltar i arbetsmarknadsprogram/åtgärd
- Jag har en annan huvudsaklig sysselsättning

Fråga 39. Om du har ett arbete (sommar- eller extrajobb eller som huvudsaklig sysselsättning) hur fick du det?

Om du har mer än ett jobb, svara om det jobb där du arbetar flest timmar

Ange endast ett alternativ.

- Genom folk jag känner
- Sökte utannonserad tjänst
- Kontaktade själv arbetsplatsen
- Genom Arbetsförmedlingen
- Genom kommunen
- Annat sätt
- Jag har inget arbete eller extrajobb

Fråga 40. Vad har du för erfarenheter av sommarjobb?

Ange endast ett alternativ.

- Jag hade ett sommarjobb i somras
- Jag har haft sommarjobb tidigare år, men inte i somras
- Jag har sökt sommarjobb, men aldrig fått något
- Jag har aldrig sökt ett sommarjobb

Fråga 41. Har det under de senaste 12 månaderna hänt att du haft svårigheter att klara de löpande utgifterna för mat, hyra, räkningar med mera?

- Ja, vid ett tillfälle
- Ja, vid flera tillfällen
- Nej

Fråga 42. Har du under de senaste 12 månaderna fått ekonomisk hjälp av föräldrar eller andra närstående?

- Ja, någon gång
- Ja, flera gånger
- Nej

Fråga 43. Har du möjlighet att få ekonomisk hjälp av föräldrar eller andra närstående?

- Ja
- Nej
- Vet inte

HÄR VÄXER KUNSKAP FRAM

På Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor är ungas villkor och civilsamhällets förutsättningar i fokus. Här växer kunskap fram som beslutsfattare använder när de prioriterar insatser för unga och för civilsamhället. Vi sprider kunskapen i mötet med människor, på såväl nationell som europeisk nivå. Vi fördelar också statsbidrag som ger små och stora organisationer möjlighet att genomföra sin verksamhet. Det ger också unga möjlighet att arbeta som volontär, studera eller praktisera i ett annat europeiskt land.

